

ӨРЛЕУ

**Үздіксіз
білім жаршысы
Вести непрерывного
образования**

Республикалық ғылыми-әдістемелік, ақпараттық журнал
Республиканский научно-методический, информационный журнал

сәуір-мамыр
маусым 2014
апрель-май
июнь 2014

2(5)

ӨРЛЕУ

Үздіксіз білім жаршысы

ӨРЛЕУ

Вести непрерывного образования

№2(4)/2014

Сәуір-мамыр-маусым

2013 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Апрель-май-июнь

Издается с 2013 года
Выходит 4 раза в год

*Меншік иесі – «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Собственник – Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области*

Бас редактор – Главный редактор
С.Д.МУКАНОВА,
доктор педагогических наук

Бас редактордың орынбасары
А.А.Мухатаев, канд.пед.наук, доцент

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Г.К. Ахметова,	доктор пед. наук, профессор
У.М.Бахтиреева,	доктор филол. наук, профессор (Россия)
М.Ж. Жадрина,	доктор пед. наук, профессор
Ж.Ж.Наурызбай,	доктор пед. наук, профессор
М.Н. Сарыбеков,	доктор пед. наук, профессор
С.Т. Каргин	доктор пед. наук, профессор
Ж.О. Жылбаев,	канд. пед. наук
С.С. Контаев,	канд. тех. наук, доцент
М.П. Кушнир,	канд. пед. наук
С.К. Омаров,	канд. пед. наук, доцент
А.Н. Сакаева,	канд. пед. наук
С.Б. Мукушева,	канд. пед. наук
С.В. Кузнецова	канд. пед. наук
М.А. Жетписбаева	ответственный секретарь, канд. филол. наук

Адрес редакции: 100019, г. Караганды, ул. Жанибекова, 42
Тел.: +7 7212 41-68-59; **факс:** +7 7212 41-70-10.
Адрес сайта: ipkro.kz. **E-mail:** ipk.karaganda@mail.ru

Басуға 25.06.2014 қол қойылды.

Пішімі 60x84 1/8.

Офсеттік қағазы.

Көлемі 14 б.т.

Таралымы 200 дана.

Бағасы келісім бойынша.

Тапсырыс № 325

Подписано в печать 25.06.2014

Формат 60x84 1/8.

Бумага офсетная.

Объем 14 п.л.

Тираж 200 экз.

Цена договорная.

Заказ № 325

Беттеген және көркемдеген:

А.А. Разбеков,

дизайнер-верстальщик

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген 03.05.2013 ж. №13605-Ж мерзімді баспасөз
басылымды тіркеуге қойылғаны туралы куәлік

Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №13605-Ж от 03.05.2013г.

© Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, 2013

МАЗМҰНЫ - СОДЕРЖАНИЕ

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ҮЗДІКСІЗ КӘСІБИ ДАМУЫ – НЕПРЕРЫВНОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ УЧИТЕЛЕЙ

- Абилкасымова Г.К., Курымбаев С.Г.** Ауыл мектебі мұғалімінің біліктілігін жоғарлату жолдары **7**
- Бектыбаева Г.Ш.** Электронное обучение: новые квалификации учителя **12**
- Сулейменов М.Б.** Ауыл мектептері мұғалімдерінің біліктілігін арттыруды құзыреттілік тәсілге бағыттау **16**
- Разбекова З.К., Жакупова Г.Б.** Ауыл мектептеріндегі химия пәні мұғалімдерінің кәсіби құзырлығын дамыту **21**

БІЛІМ БЕРУДІ АҚПАРАТТАНДЫРУ – ИНФОРМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

- Иманова А.Н., Дигенова Б.К.** Формирование персональной образовательной среды педагогов посредством информационно-коммуникационных технологий **27**
- Муканова Р.А.** Внедрение информационно-коммуникационных технологий в деятельность малокомплектных школ **35**
- Маханова А.К.** Роль информационно-образовательной среды в профессиональном развитии педагогов сельских малокомплектных школ в условиях ресурсного центра **43**
- Хасенов Е.К.** Ауыл мектептері мұғалімдерінің оқу үдерісінде интерактивті тақтаның мүмкіндіктерін қолдану **50**

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛАР – ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ

- Мухаметжанова А.О., Мухаметжанова Б.О., Алшынбаева Ж.Е., Готтинг В.В.** Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайы **56**
- Аубакирова Ж.С.** Проектирование социальной среды сельской школы в вопросах организации помощи населению **64**
- Сакаева А.Н.** Использование проектной технологии в учебном процессе сельской школы **68**
- Sakimbaeva M.S.** The communicative approach in english as a foreign language teaching in the school **72**

ОҚЫТУДЫҢ САПАСЫН БАСҚАРУ – УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБУЧЕНИЯ

- Ахметкаримова К.С.** К вопросу об использовании формативного оценивания как средства преодоления консерватизма в практике преподавания и обучения **76**
- Әбілдина С.К., Досова Л.Ә.** Шағын жинақты бастауыш мектептегі оқытуды ұйымдастырудың ерекшеліктері **83**
- Бигельдинова Б. Н., Пятунина О. Д.** Новые подходы в оценивании учебных достижений учащихся **88**
- Тлеубай С.Т., Тойымбекова Ж.Б.** Формативті бағалау — нәтижеге бағытталған оқыту үдерісінде мұғалім мен оқушының әрекетін түзету құралы **94**
- Кукина Ю.Е., Овсянникова Е.Е.** Социально-психологическая адаптация молодых учителей в условиях сельской школы **99**

ЗАМАНАУИ МЕКТЕП ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕОРИЯ – ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ В ПРАКТИКЕ СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЫ

- САДЫКОВА А.К.,** УЧИТЕЛЬ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ — «АГЕНТ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ ШКОЛЬНИКА СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА **103**
- Шубакова К.И., Тасбулатова Д.Ж.** Практика учителя иностранного языка сельской школы в развитии поликультурной личности **108**
- Смағұлова Қ.Ғ.** Бейіндік оқытуды ресурстық орталық жағдайында жүзеге асыру **114**
- Жукова А.И.** Развитие речи учащихся сельской малокомплектной школы **119**

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Бұл нөмір ауыл мектебі педагогтарын қолдауға бағытталған.

ҚР Үкіметінің 2013 жыл 29 қазанындағы отырысында 2014-2016 жылдары білім беру мен ғылымды дамытудың басым бағыты ретінде ауыл мектебін дамыту мәселесі қойылды. Ауыл мектебін дамыту қажеттігі сапалы білім беруге тең қолжетімділік факторы ретінде белгіленді.

Бұл міндетті туғызған бірқатар мәселелер:

1.Халықаралақ сарапшылар және оқушылардың білімін бағалау нәтижелерін растайтын білім сапасында қала мен ауыл арасында алшақтықтың күшеюі.

2.Аймақтық даму мақсатында жақын болашақта жоғары кәсіби кадрлардың жеткіліксіздік қаупі.

Ауыл мектебінде білім беру сапасының төмендігі туралы сауалды 2014 жылдың 11 сәуірінде Алқа мәжілісінде Қарағанды облыстық білім басқармасының басшысы А. Аймағамбетов талқылады. А.Аймағамбетов аймақтық күндізгі жалпы білім беретін мектептің жалпы саны бойынша 63%-н құрайтын ауыл мектебінің кадр өлеуетін көтеру қажеттігін атады. Қарағанды облысы педагогтарының жалпы санының 43%-ы ауыл мектебінде еңбек етеді.

Ауыл мектебі педагогтарының кәсіби құзыреттілігін дамытуда «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамының филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты білімдік, әдістемелік және ғылыми-әдістемелік қызмет көрсетеді.

Ауыл мектептерімен жүргізілетін жұмыс жүйесі Институт іс-әрекетінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл дегеніміз – ауыл мектебі, соның ішінде, шағын жинақтық мектеп мұғалімдерінің біліктілігін арттырудың жаңа оқу бағдарламаларын дайындау, ауыл мектебі педагогтерінің кәсіби дамуын қамтамасыз ететін проблемалық курстарды өткізу.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ құрылғанымен Институттың ауыл мектептерімен өзара әрекет жүйесінде тағы бір маңызды бағыт белгіленді, бұл – курстан кейінгі кезеңде жұмысы. Оның мазмұны ауыл мектебі мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін арттыруда практикалық көмек көрсету болып табылады.

Бұл нөмір мазмұнына Қарағанды облысы бойынша «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы қызметкерлерінің ауыл мектептерімен әрекеттестігін анықтайтын мақалалар мен ақпараттық материалдар, сонымен қатар «Өрлеу» БАҰО» АҚ басқа филиалдарының, жоғары оқу орындарының қызметкерлері және ауыл мектептері педагогтарының мақалалары енгізілген.

Құрметпен, С.МҰҚАНОВА

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Этот номер направлен на поддержку педагогов сельских школ.

Развитие сельских школ является одним из Приоритетных направлений развития образования и науки на 2014-2016 годы, представленных Министром образования и науки РК 29 октября 2013 года на заседании Правительства. Необходимость развития сельских школ обозначена как фактор обеспечения равного доступа к качественному среднему образованию.

Среди проблем, обуславливающих данную задачу, можно выделить:

1. Усиление разрыва между городом и селом в качестве образования, подтверждаемого результатами оценки знаний учащихся и международными экспертами.

2. Угроза нехватки в ближайшем будущем высокопрофессиональных кадров для регионального развития в силу некачественного образования молодёжи, окончившей сельскую школу.

Вопрос о низком качестве образования в сельских школах был актуализирован руководителем управления образования Карагандинской области А.Аймагамбетовым на Коллегии ведомства 11 апреля 2014 года. А.Аймагамбетов отметил необходимость повышения кадрового потенциала сельских школ, которые составляют 63% от общего количества дневных общеобразовательных школ региона. В сельских школах трудятся 43% от общего количества педагогов Карагандинской области.

Повышению профессиональной компетентности педагогов сельских школ способствует образовательная, методическая и научно-исследовательская работа Филиала АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» Институт повышения квалификации по Карагандинской области.

Система работы с сельскими школами является важной составляющей деятельности ИПК. Это и разработка новых учебных программ повышения квалификации учителей сельских школ, в частности, малокомплектных, и проведение проблемных курсов, содержание которых направлено на обеспечение профессионального роста педагогов сельских школ.

С созданием АО «НЦПК «Өрлеу» в системе взаимодействия ИПК с сельскими школами обозначено еще одно важное направление – это работа в послекурсовой период, содержание которой состоит в оказании практического содействия в повышении профессиональной компетентности сельских учителей.

Данный номер включает статьи сотрудников Института и информационные материалы, отражающие взаимодействие Карагандинского филиала с педагогами села, а также сотрудников других филиалов АО «НЦПК «Өрлеу», вузовских работников и педагогов сельских школ.

С уважением, С.МУКАНОВА

АБИЛКАСИМОВА Г.К.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті,
Көлік және кәсіби оқыту кафедрасы,
доцент, п.ф.к.

КУРЫМБАЕВ С.Г.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті
Көлік және кәсіби оқыту кафедрасының меңгерушісі, п.ф.к.

АУЫЛ МЕКТЕБІ

МҰҒАЛІМІНІҢ БІЛІКТІЛІГІН ЖОҒАРЫЛАТУ ЖОЛДАРЫ

В статье обосновывается необходимость специальных форм перехода сельских школ, в том числе и малокомплектных, к системе 12-летнего образования с учетом региональных и местных условий. В числе проблем малокомплектных школ названы такие, как несоответствие методологии и форм трехязычного обучения, отсутствие возможности в условиях сельской местности организации профильного обучения. Рассматриваются вопросы социального статуса сельского учителя и пути совершенствования его профессиональной компетентности через систему повышения квалификации.

The necessity of special forms of transition in rural schools, including ungraded to a system 12 years of education with regard to regional and local conditions. Among the problems of small schools are named such as mismatch methodology and forms of trilingual education, lack of opportunities in rural areas the organization of school education. The issues of social status of rural teachers and ways to improve their professional competence through training system are seen in the article.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *шағын жинақты мектеп, біліктілік арттыру, ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік, электрондық оқыту, деңгейлік бағдарламалар*

Кез келген мемлекеттің өркениеттілігі онда өмір сүретін халықтың білім деңгейімен бағаланады. Ал өркениеттіліктің негізі мектепте қаланып, мектепте өркен жаяды. Сондықтан мектеп – өзін өркениеттіміз деп санайтын елдің айналып өтпейтін үрдісі. Осы тұрғыдан қарағанда, еліміздегі мектептердің, оның ішінде ауыл мектептерінің жұмысын жандандыру, ондағы оқыту процесінің сапасын жетілдіру, оқушыларға мемлекеттік стандарт деңгейіне сай білім беру, педагог кадрлардың біліктілігін арттыру бүгінгі күннің көкейтесті мәселесіне айналып отыр.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев Үкіметтің кеңейтілген отырысында сөйлеген сөзінде: «Мектеп туралы мәселенің көтеріліп жатқаны өте дұрыс. Мектеп – әлеуметтік мәселелердің ішіндегі ең өзектісі» деген пікірді айта келе, әсіресе, ауыл мектебін өркендетуге, ауыл мектебінің жағдайын жақсартуға көңіл бөлу қажет екеніне баса мән берді.

Ауыл мектептері ауыл жастарының орнығуы мен дамуына, тұрғындардың мәдени деңгейінің артуына, демографиялық мәселелердің шешілуіне ықпал ете отырып, сонымен бірге экономиканың ауыл шаруашылық секторының дамуында да маңызды рөл атқарады. Осыған орай ауыл мектептерінің жұмысын жақсарту, ондағы оқу-тәрбие процесінің сапасын көтеруі, әлеуметтік- экономикалық, әрі педагогикалық мәселе болып табылады.

Кез келген елдің экономикалық қуаты, халқының өмір сүру деңгейінің жоғарылығы, дүниежүзілік қауымдастықтағы орны һәм салмағы елдің технологиялық даму деңгейімен анықталмақ. Жалпы қоғам дамуы мен жаңа технологияның енгізілу сапалылығы осы елдегі білім беру ісінің қалай жолға қойылғандығы мен осы саланың ақпараттандыру деңгейіне келіп тіреледі.

Ауыл мектебі – дала уызы дарыған, елдік қасиеттер егілген құнарлы орта. Білімдену һәм тәрбиеленудегі жаңашылдық қайта құрулар осы ауыл мектептерінен бастау алулары керек. Ауыл мектептерінің мәртебесін көтеруді мемлекеттік деңгейде шешетін уақыт әлдеқашан келді. Жасыратыны жоқ, осынау мектептердің басым бөлігі бір не аз кешенді шағын мектептер болып табылады. Бұл шағын ауыл мектептерінде:

- пәндерді тереңдетіп оқытатын сынып я сыныптар ашу экономикалық тұрғыдан тиімсіз;

- еңбекке даярлықты ұйымдастыруға мүмкіндік жоқ;

- оқушы санының аздығы оқу жоспарындағы мектеп бөлігін іске асыруға мүмкіндік бермейді;

- кіріктірілген пәндерді оқытуға арнайы дайындығы бар мұғалімдер жоқ, оның үстіне кіріктірілген пәндерді оқыту әдістемесі мен оқыту әдістемелік кешен де өз деңгейінде емес;

- үш тілді бір мезгілде оқытудың формасы мен әдістемесінің үйлеспей, яғни интерактивтік құралдар, интерактивтік оқыту әдістері мен әдістемесін пайдалануға материалдық базаның дайын еместігі;

- он екі жылдық білім жүйесіндегі бейімді он екі жылдық мектептер ашудың мүмкін еместігін атап көрсетуге болады [1, 12-13].

Бүгіндегі ауыл мектептеріндегі жағдай мынадай: он бір жылдық білім стандарты негізінде бір бейімді сыныптар ұйымдастыру жолымен бейімді оқыту мәселесін шешіп алған. Ал ертең он екі жылдық білім жүйесіне көшкен кезде осы сарын өз жалғасын табатыны белгілі болып отыр. Бұны білімденудегі формализм һәм субъективизмнің әуелден қалыптасқан сүрлеуінен шырмалып шыға алмағандық деп қараған абзал. Ендеше де осы жоғарыдағы жағдай ескеріліп, ауыл мектебінің он екі жылдық білім жүйесіне көшуіне арнайы ұйымдастыру және жергілікті ерекшеліктері ескерілген жаңа көзқарас керек.

Асылында, жаңа білім жүйесінің басты мәселесі – білім беру мазмұнының негізгі идеясын айқындап алу. Ол үшін білім сапасын жаңартып, ұлттық білім беру жүйесін бәсекеге қабілетті ету керек. Ал білім сапасын жақсарту я жаңаруы дегеніміз – қазіргі ақпараттық технологияларды пайдалану.

Білім берудің мақсаты жаңа формацияға сай ұйымдастырушылық құрылым, жаңа педагогикалық технологияның енгізілуі, оқыту әдістемесі қоғамның әлеуметтік сұранысынан туындайды. Оқыту технологиясы бүгінге дейін: білім мазмұны – білім беру формасы – оқыту әдісі – оқыту көрнекілігі тізбесінде қарастырылып келсе, енді жаңа педагогикалық технологияның енгізілуінен оқып үйрену – меңгеру – өмірге ендіру – дамыту тізбесінде қарастыруды қажет етіп отыр.

Дидактиканың «Нені оқыту керек?» деген сұрағына мемлекеттік білім стандарты жауап берсе, ал «Қалай оқыту керек?» сұрағына жауапты мұғалімнің кәсіби біліктілік деңгейі, оқытудағы жаңа технологияны игеріп пайдалана білуі, оқыту мақсатын сабақ үстінде қалыптастыра білу шеберлігі һәм т.б. іздеген жөн. Мұғалім үшін оның әдістемелік-логикалық тұжырымдамасын біртұтас қалыптастырудың мәні ерекше. Жаңа технологиямен жұмыс істеу үшін әдістерді жетік меңгеру тиіс. Міне, қазіргі мәселенің көкесі осында жатыр [2].

Ауылдың әлеуметтік-мәдени саласының ысырылуы, педагогикалық еңбектің беделінің төмендеуі, еңбекақының төмен деңгейі жағдайында ауылдық мектеп пен ауыл мұғалімінің әлеуметтік және мәдени ролін арттыру мәселесі өте өзекті болып отыр. Ауыл мұғалімін, әсіресе шағын жинақталған мектептің мұғалімін дайындау көп деңгейлі оқу жоспарлары мен кәсіптік білім беру бағдарламаларын әзірлеуді көздейді. Ықпалдастырылған мамандықтар бойынша шағын жинақталған мектептердің мұғалімдерін даярлау үшін педагогикалық мамандықтар бойынша мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қажет. Әрине, ауыл мектебінің хал-ахуалының жақсаруының бір ұшы ауыл мұғалімдерінің өздерінде жатыр. Мысалы: ауыл мектептерінің мұғалімдері ауыл жастарының болашағына айқын жол ашу үшін өз мақсаттары мен міндеттерін толық айқындағаны жөн. Ауыл балаларының мәдениеті қала балаларының мәдениетімен теңдесуі үшін, біріншіден мұғалім үнемі өз білімін көтеріп және білім көтерудің тиімді әдісін таңдай білуі қажет; Екіншіден, көбіне ауыл мектептерінде әлде де оқыту әдістерінде бірінші фактор мұғалім болып есептеледі, яғни оқушы тек қана үйренуші деңгейінде қалып отыр. Сондықтан оқушылардың өзін-өзі басқара білуді ұйымдастыру ретінде тәрбиелеудің мәні ерекше болып саналады. Үшіншіден, ауыл мұғалімі жұмысын жоғары деңгейде көрсету үшін ата-аналармен ынтымақтаса қимылдағаны дұрыс. Яғни ата-аналарды қоғамдық педагогикалық жұмыстарға тарту, ауыл ата-анасының әлеуметтік жағдайымен санаса отырып проблемаларды шешу т.с.с.

Қазіргі таңда ауыл мектептері мұғалімдерінің біліктілігін арттыру басты мәселе және оның шешу жолдары да айтарлықтай көп емес. Дегенмен де заман талабына сай ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, көптеген бағдарламалар аясында бүгінде мұғалімдердің білім деңгейі, сонымен қатар ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілігі қалыптасуда. Ауыл мектептері мұғалімдерін қайта даярлау мен біліктілігін арттыру жүйесінде педагогикалық ғылымның жаңа жетістіктері мен ауылдық және шағын жинақталған мектептерде оқытуды ұйымдастыру жөніндегі отандық және шетелдік озық тәжірибені практикаға енгізу ескерілуі тиіс, шағын жинақталған мектептердегі жұмыс ерекшелігін ескере отырып, педагогтардың әртүрлі санаттарына арналған курстарды ұйымдастыруға сараланған тәсілмен келу керек. Қазіргі кезде еліміздің педагогика мамандары біліктілігін арттыру жүйесі - жаңару, жаңғыру, модернизациялау үдерісін жүзеге асыруда. Бұл өзгеріс білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасымен тікелей байланысты. Модернизацияның басты мақсаты – педагогтардың кәсіби біліктіліктерін қалыптастыруда, мұғалім қызметінің беделін көтеру болып отыр. Ауылдың педагогикалық кадрларын өндірістен қол үздірмей, қашықтан оқыту моделін енгізу арқылы білім беру қызметкерлерінің біліктілігін үздіксіз арттырудың қажеттілігі пісіп жетілді [3].

Сондай-ақ, ауылдық мектептердің мұғалімдеріне практикалық көмек көрсетуге арналған аудандық әдістемелік кабинеттердің жұмысын қайта жаңарту, озық педагогикалық тәжірибе, ауылдағы білім беру жүйесін дамыту жөніндегі ғылыми әдістемелік және дидактикалық деректер қорын жасау қажет. Жыл сайын жоғары оқу орындарын мыңдап бітіріп жатқан жас мамандар өз туған ауылынан неге қашқақтайды. Оның басты себебі, әрине, жас мұғалімдерге жан-жақты көмек болмағандықтан. Жас мамандарды ауылда тұрақтыру үшін неге оларға жеңілдіктер бермеске?

Ауыл мектептерін жоғарғы деңгейге көтеру ауыл мектептерін басқаруға да көп байланысты. Ауыл мектептерін басқаруда ұжымның әр мүшесінің жеке басын сыйлау, құрмет тұту, әрқайсысының жеке ерекшелігіне, тіптен мінез-құлқына сай басқару мәселесін ескерген жөн. Жасыратыны жоқ, ауыл ауыл мектептерінде мұғалімнің

шығармашылықпен жұмыс жасауына мүмкіншілік аз. Өйткені біріншіден, ауылдарда лабораториялар, педагогикалық курстар, шығармашылық шеберханалар жоқтың қасы. Екіншіден, ауылдық жерлерде мамандардың жетіспеуіне байланысты әр түрлі саладағы оқу орнын бітірген адамдар мұғалім қызметін атқарып отыр. Яғни бюджеттен ақша бөлінетін санаулы мекемелердің бірі мектеп болғандықтан мектептің күн-көрістің көзіне айналып кету қаупін туғызып отыр. Ал арнаулы педагогикалық оқу орнын бітірмеген мұғалімнен қандай шығармашылық ізденіс күтуге болады?

Төртіншіден, ауылдық жерлерде бір қызметкерге арналған апталық жүктемені бірнеше адамға бөліп беру фактісі кездеседі. Ауыз жарымайтын ақшаны жеткізе алмаған ауыл мұғалімі қосымша табыс көзін іздеуге мәжбүр. Ал барлық жұмыс жүйесін педагогикалық қызметке арнамаған мұғалімнің өз бетінше ізденуіне мүмкіншілік жоқ.

Тағы бір кезек күттірмейтін мәселелердің бірі-ауыл мектебін бітірушілердің білім деңгейінің қала мектебін бітірушілерге қарағанда төменгі көрсеткішке жетіп отырғандығы. Халықты ауылдық жерде тұрақтандырудың басты жолы – мәдени ошақтарды жандандыру. Ауылда мәдениеттің басты көзі – мектеп. Ендеше мектеп әлеуметтік жағынан да, білімділік жағынан да заман талабына сай болуы керек. Сондықтан жоғарыда айтылып кеткен мәселелердің шешу жолы ретінде ауыл мұғалімдерінің біліктілігін арттыру, ақпарат ғасырының негізі – ақпараттық технологияларды ауыл мұғалімдерінің меңгеруіне жағдай жасау деп білемін [4].

Алайда қазіргі таңда мұғалімдердің біліктілігін арттыру үшін жасалынып жатқан жұмыстардың беті бері қарады. Бүгінде мұғалімдердің біліктілігін арттыру мақсатында жасалынған көптеген бағдарламалар жүзеге асуда. Соның бірі – Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына қосылған ауқымды мемлекеттік жоба – e-Learning электрондық оқыту жүйесін неге пайдаланбасқа? Аталмыш жоба тек қана оқушылар үшін ғана емес, сондай-ақ мұғалімдер мен оқытушыларға берер мүмкіндіктері көп. Бұл жобаның негізгі мақсаты – үздік білім ресурстары мен технологияларға білім беру процесінің барлық қатысушыларына тең қолжетімділікті қамтамасыз ету. Электрондық оқыту жүйесін пайдалану оқытушыға біліктілігін арттыруға, оқу жүктемесін мерзімді орындауға және қажетті есептерді автоматты түрде туындатуға мүмкіндік береді.

Аталмыш бағдарламалардың тек Қазақстан аймағында ғана емес, сонымен қатар шетел аясында жүзеге асуы қуантады. Оған дәлел ретінде мысалға алсақ Павлодар облысындағы мұғалімдердің біліктілігін арттыру институтында осы бағытта өткізіліп жатқан мұғалімдерге арналған біліктілікті арттыру оқу бағдарламасын облыстағы 300-дей ауыл мұғалімі бітіріп шығыпты. Ал, шетелдік ғалымдар өткізетін оқыту бағдарламаларын енгізу әрине, үлкен жаңалық болды. Бұл еліміздің және шетелдік мамандардың бірлесе дайындаған бағдарламасы инновациялық оқытуға бейімі бар мұғалімдерді даярлауға, жоғары білікті кадрлар шоғырын қалыптастыруға бағытталып отыр.

Сөйтіп, сонау Кембриджден келген ғалым мамандар жаңа заман мектептеріндегі мұғалімдер туралы жаңа түсінік қалыптастыруды мақсат етіп отыр. Шетел университеттері оқытушыларының айтуынша, олар оқушымен жұмыс істеудің жаңа жолдарын түсіндіріп, инновациялық оқытудың технологияларын енгізуде. Бүгіндері, бәрімізге белгілі, ауыл халқының жаппай қалалық жерге көшуі, ішкі миграцияның қалыптасуына орай шағын жинақты мектептер ашыла бастады. Облыстағы ауыл мектептерінің кейбірінде сыныптарда мысалы, 2-3 тен ғана оқушы оқып жүр. Мектеп жабылса, ауылдан ел кетеді. Мәселе, осы балалардың басын қосып шағын жинақты мектеп жасау болып тұр. Сондықтан да, ауылдағы әрбір төртінші мұғалім қазір шағын

жинақты мектепте қызмет жасауға мәжбүр. Бұның жолы қандай, бұл мектептерде оқу үрдісі қалай жүргізіледі деген сұрақтарға алыстан келген ғалымдар жауап тауып беруде. Облыста осы мақсатта жұмыс жүргізіп жатқан мектептердің үлесі шамамен 75 пайызды құрайды. Оларды білікті мұғалімдермен қамту, білім беру жүйелерін ұйымдастыру бүгінгі күні өзекті мәселе.

Ал, біліктілікті жетілдіру институтында білім алып шыққан мұғалімдер ауылдағы шағын мектептерде білім сапасын жақсартуға үлес қоса алады. Тіпті, осы оқуды бітірген емтиханнан өткен мұғалімнің жалақысына 30 пайыз үстемақы қосылады. Бұл үш айлық білім алу бағдарламасының мақсаты – мұғалімнің кәсібилігін жетілдіру, инновациялық оқытуға үйрету, қолдау көрсету. Ауылдардан облыс орталығына келіп білімін жетілдіретін мұғалімдерге Деңгейлік бағдарламалар бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтында дайындықтан өткен жергілікті өз мұғалімдеріміз де сабақтар береді.

Институт басшылығының айтуынша, алдағы уақытта жаңа бағдарламаларымен ауыл мұғалімдерін оқыту мұнымен тоқтатылмайды. Осылайша Институт оқытушылары шетелдік мамандардың лекцияларын тыңдап қана қоймай, сол елдерде оқып, тәжірибе алмасуға мүмкіндік алады. Қазіргі мектеп қоғамдық өзгерістерге тез икемделетін, жаңалыққа жақын мұғалімдерге зәру. Яғни, ауыл мектептері де заманға сай инновациялық тапсырмаларды шешуге ойлы, шығармашылық тұрғысынан қарайтын қабілетті мұғалімдерді асыға күтуде. Ауыл баласы-өмірге инновациялық көзқарасы қалыптасып шығады деген сөз [5, 16-17].

Қорыта келе, Қазақстанның ХХІ ғасырда өркениетті әлемнен орын алып, дамыған елдердің деңгейінде болуына ықпал ететін бірден-бір құдірет білімді, тәрбиелі, өнегелі, адамгершілігі және ақыл-парасаты мол ұрпақтардың қанатын шыңдау.

Қазіргі кезде ұлы бабамыз Әл Фараби айтқан “Тәрбиесіз берілген білім -адамзаттың қас жауы” деген нақыл сөзді ұран етіп, болашақ жастарды қоғам талабына сай, ұлттық дәстүрмен байланыстыра отырып, ауыл жасөспірімдерін өнегелілікке, адамгершілікке тәрбиелеуіміз керек және де қазіргі ауыл мектептерінде қордаланып қалған мәселелерді уақытысында шешуге ат салысуымыз керек. Барлық салт-дәстүр, ұлттық құндылық, ұлттық тәлім-тәрбие – бәрі ауылда. Сондықтан әрбір ұстаз оқу-тәрбие жұмысына шығармашылықпен қарап жас жеткіншектерді жаңа заман талабына сай, озық ұлттық дәстүр рухына тәрбиелеп, игі нәтижелерге жетуге тиіс. Ал мұндай биікке жету үшін ауыл мұғалімдеріне жан-жақты назар аударылуы тиіс деп ойлаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Керімханұлы Б. Ауыл мектебінің хал-ахуалы: Халықаралық ғылыми конференция материалдары. – Қарағанды, 2014.
2. <http://www.alashainasy.kz/society/6783/>.
3. "Ауыл мектебі" 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасын бекіту туралы // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P030000128>.
4. Сағатов М.И. Елең етер ауыл жағдайы // Орталық Қазақстан. – 2012. – 11 мамыр.
5. Бықай Ф. Инновацияшыл мұғалім ауыл мектебіне // Егемен Қазақстан. – 2013. – 6 қаңтар.

БЕКТЫБАЕВА Г.Ш.

Филиал Акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области,
Центр уровней программ,
и.о. тренера

ЭЛЕКТРОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: НОВЫЕ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЯ

Электрондық оқыту Қазақстан Республикасының білім беру жүйесі дамуының басты бағыттарының бірі болып келеді. Электрондық оқыту жүйесі жағдайында мұғалімде педагогикалық құзырлылық пен ақпараттық мәдениет үйлесімділік табуы маңызды, яғни оқытудағы АКТ рөлін түсіну, пәндік саладағы ақпараттық технологияларды мақсатты пайдалану және электрондық оқытуды ендіру жағдайында оқыту үдерісін ұйымдастыру және басқару.

E-learning is a priority for the development of the educational system of the Republic of Kazakhstan. E-learning suggests that it is important to have a combination of teachers' pedagogical competence with information culture: understanding the role of ICT in education, the expediency of the use of information technologies in the school subject, organization and management of the educational process in the conditions of implementing e-learning.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *информационно-коммуникационные технологии, ИКТ-компетентность, информационная культура, деятельностный подход*

Мировой опыт показывает, что информационно-коммуникационные технологии обладают огромным инновационным потенциалом, реализация которого может привести к качественно новым образовательным результатам.

Как отмечено в Государственной программе «Информационный Казахстан-2020», развитие современных ИКТ диктует темп и вектор развития образования: методики обучения должны быть вариативными, задания приближены к реальной деятельности, а преподаватели обязаны быть высокопрофессиональными, непрерывно повышать свою методическую и ИКТ-квалификацию. В противном случае влияние ИКТ на формирование человеческого капитала будет отрицательным [1].

«Информационное цунами», которое мы наблюдаем сегодня во всех сферах деятельности, включая систему образования, предполагает изменение профессиональных требований к деятельности учителей школ, сочетающих педагогическую компетентность с высокой информационной культурой.

Говоря об информационной компетентности, сегодня часто имеют в виду владение компьютерными технологиями, умение использовать различные программные инструменты для решения задач профессиональной деятельности или частной жизни. Однако, информационная культура предполагает более широкий диапазон видов деятельности учителя на основе использования ИКТ. Это проведение виртуальных консультаций, публикация дополнительных ресурсов к урокам, домашним заданиям на школьном сайте, разработка цифровых образовательных ресурсов, сетевых проектов. Кроме этого, в перечень требований по данному уровню готовности учителя к использованию ИКТ включены ведение цифрового портфолио (личного, класса), проведение собственного педагогического эксперимента, например, в области влияния

средств ИКТ на эффективность обучения по предмету [2].

Рекомендации ЮНЕСКО «Структура ИКТ-компетентности учителей» подчеркивают, что современному учителю недостаточно быть технологически грамотным и уметь формировать соответствующие технологические умения и навыки у своих учеников. Современный учитель должен быть способен помочь учащимся использовать ИКТ для того, чтобы успешно сотрудничать, решать возникающие задачи, осваивать навыки учения и, в итоге, стать полноценными гражданами. Для этого должны быть сформированы такие аспекты профессиональной деятельности педагогов, как понимание роли ИКТ в образовании, целесообразность использования средств информационных технологий в предметной области, технические и программные средства ИКТ, организация и управление образовательным процессом в условиях внедрения электронного обучения [3].

С целью реализации современных подходов к формированию информационной компетентности педагогов в рамках курсов повышения квалификации ИПК ПР по Карагандинской области «Управление обучением в системе электронного обучения в организациях образования» рассматриваются научно-теоретические основы управления обучением в организации образования в системе e-learning, современные технологии проектирования цифровых образовательных ресурсов и методика их применения в учебном процессе.

Как показывает анализ, результаты самооценки ИКТ-компетентности педагогов по завершению курсов достаточно высоки (рис.1).

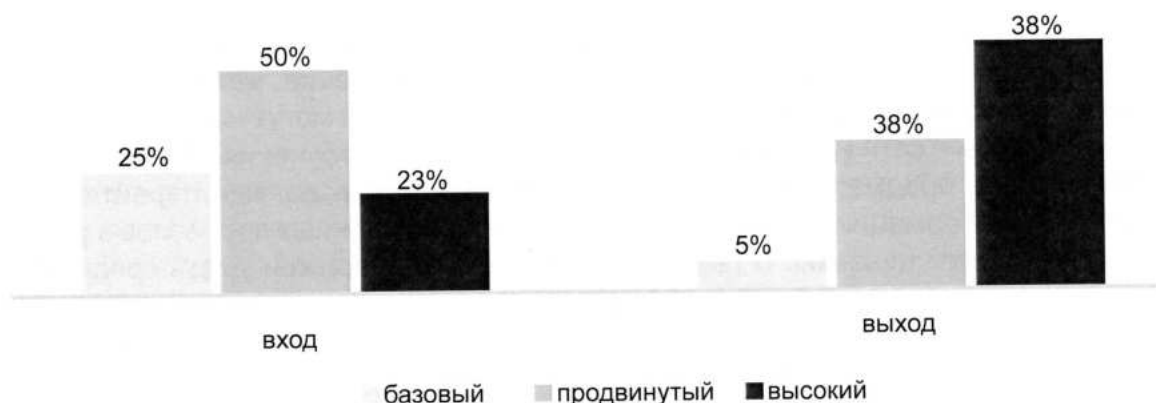

Рисунок1 – Динамика ИКТ-компетентности слушателей курсов по внедрению электронного обучения

Вместе с тем, реальные процессы в организациях образования свидетельствуют о том, что остаются нереализованными возможности ИКТ, которые имеют значительный образовательный потенциал.

Среди нереализованных в полной мере возможностей – визуализация учебной информации как мощное средство поддержки когнитивной деятельности. О каком бы предмете ни шла речь, учебные пособия строятся на доминирующей роли текста. Роль визуального материала сводится к формальному иллюстрированию, а дидактический потенциал динамических иллюстраций, компьютерных моделей, интерактивных схем, других мультимедийных ресурсов зачастую остается вне поля зрения предметников.

Ученики, как и прежде, получают основную часть учебной информации в вербальной форме. В зарубежной практике большое внимание уделяется различным

приемам визуального представления учебных материалов: широко используются, например, такие формы, как понятийные карты (concept maps), ленты времени, визуальные конструкторы. Все это позволяет задействовать различные, дополняющие друг друга механизмы восприятия. Кроме того, визуализация когнитивного процесса полезна и в качестве способа фиксации. Возможно, с учетом новых технологических возможностей следует вернуться к идее опорных конспектов, придав этому приему такие современные черты, как мультимедийность и интерактивность.

Другая нереализованная возможность – использование потенциала ИКТ в развитии навыков устной речи. Многие педагоги подчеркивают, что школа уделяет мало внимания этой важнейшей компетенции. Этот упрек зачастую относят к преподаванию гуманитарных дисциплин, но не менее важна грамотная, логически выстроенная, четкая речь на уроке математики или физики. Но для того чтобы школьник учился говорить, необходимо, чтобы он имел возможность слушать и оценивать собственную речь. Современная техника предоставляет целый спектр возможностей для поддержки речевых упражнений, тренингов, да и просто для фиксации выступлений. Но лишь отдельные педагоги пользуются соответствующими технологиями поддержки речевых практик. Исключение составляют учителя иностранных языков, но их опыт практически не распространяется в других предметных сферах для формирования речевых компетенций [4].

Говоря об ИКТ-аспектах профессиональной деятельности, недостаточно реализуемых педагогами, нельзя не отметить умение быстро и объективно оценивать с педагогической точки зрения готовые образовательные ресурсы, представленные на портале электронного обучения, в современном образовательном пространстве. Открытость информационных источников меняет отношения между обществом и системой образования. При желании ученики и их родители могут найти необходимые учебные ресурсы в сети Интернет, в системе электронного обучения. Чтобы сохранить в классе статус предметного эксперта и педагога, учитель должен перейти от роли транслятора информации к роли организатора информационных процессов в условиях «информационного цунами». В первую очередь учитель должен уметь среди обилия источников отбирать именно ту информацию, которая потребуется в ходе занятия. Даже если оно проводится в форме традиционного урока, большее внимание при изложении новой темы должно уделяться не пересказу учебных текстов (их учащиеся смогут изучить самостоятельно), а когнитивной визуализации материала с помощью различных иллюстративных материалов: статичных и динамических иллюстраций, интерактивных компьютерных моделей.

Одним из главных требований инновационной педагогики является активизация деятельности учащегося, формирование интерактивной учебной среды. Это направление развития педагогических технологий также должно разрабатываться с учетом сегодняшнего состояния и перспектив развития информационного пространства. К сожалению, во многих случаях остаются невостребованными педагогические идеи, которые могли бы стать примерами инновационного подхода в организации образовательной среды. К примеру, педагогические программные инструменты, которые позволяют учителю эффективно организовывать работу учащихся в ходе занятия, проводимого в компьютерном классе (classroom management software). Эти компьютерные платформы практически не используются на уроках учителями-предметниками.

Развитие деятельностного подхода на основе использования ИКТ сдерживается рядом факторов, среди которых недостаточная методическая подготовка учителя

к работе в современной образовательной среде, ориентированной на активную деятельность учащихся. Это не позволяет учителям активно использовать такие технологии, как организация совместной работы у интерактивной доски, гибкое распределение учебных ресурсов, мониторинг индивидуальной и групповой работы учащихся, индивидуальная помощь в процессе занятия.

Таким образом, названные аспекты использования информационных технологий, необходимые современному учителю, имеют надпредметный характер и относятся к педагогическим компетентностям. При этом в фокусе внимания оказывается обеспечение инновационной модели обучения необходимыми компонентами образовательной среды: информационными ресурсами, техническими и программными средствами поддержки деятельности учащихся.

Овладение всем спектром перечисленных ИКТ-компетенций потребует значительных усилий и мотивации педагогов. Для решения этой задачи в рамках организации образования требуется согласованная деятельность всего педагогического коллектива, направленная на формирование инновационной учебной среды. В этой ситуации целесообразно рассмотреть возможность проведения соответствующего обучения на базе школ, для всего педагогического коллектива в целом. Единство методологических подходов к преподаванию разных предметных областей с применением ИКТ и электронных ресурсов позволит прийти к единому пониманию задач электронного обучения. Кроме того, наличие в одной группе обучающихся учителей различных предметов будет способствовать лучшему пониманию необходимости межпредметной кооперации и поиска комплексных решений в работе с учащимися, формированию в школе учебной среды, максимально эффективно использующей достижения современных технологий.

Работа экспертов с педагогическим коллективом (командой) будет наиболее эффективна с позиций организации командной практической работы педагогов школы, что позволит обеспечить профессиональный рост, формирование новых компетенций педагогов, которые могут привести к позитивным переменам в образовательном процессе. Таким образом, использование современных технологий приобретет системный характер и обеспечит появление новых образовательных результатов, отвечающих вызовам времени.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственная Программа «Информационный Казахстан - 2020» (4 декабря 2012 года № 1534) // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200001534>.
2. Методическое пособие по проведению мониторингового исследования электронного обучения – Алматы: РИПК СО, 2012. – 55 с.
3. Структура ИКТ-компетентности учителей. Рекомендации ЮНЕСКО // ru.iite.unesco.org/publications/3214694/.
4. Рубашкин Д.Д. Информатизация образования и формирование учебной среды школы: новые квалификации учителя // Вопросы образования. – 2010. - №4. – С. 85-100.

СУЛЕЙМЕНОВ М.Б.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты, Деңгейлік бағдарламалар орталығы, тренер

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУДЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК ТӘСІЛГЕ БАҒЫТТАУ

В статье рассматриваются проблемы повышения квалификации учителей малокомплектных школ сельского региона. Актуализируется вопрос о повышении профессиональной компетентности учителей по уровневой программе. Описываются основные направления уровневой программы повышения квалификации педагогических работников, способствующие развитию профессиональной компетентности сельского учителя.

In the article are driven the problems of increase of qualifications of teachers in schools of rural region. Actuality of professional competence of teachers on the Cambridge program. An analysis over of way of increase of qualifications is also brought for development of professional competence of rural teacher. Competence an approach is little complete schools, dialogue educating professional competence.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: педагог құзыреттілігі, Деңгейлік бағдарлама, сыни тұрғыдан ойлау, диалогтік оқыту, Lesson Study тәсілі

Білім беру сапасын арттыру барлық әлем қауымдастағы үшін маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Бұл мәселені шешу білім беру мазмұнын модернизациялау, білім беру ұйымдарының оқу және оқыту технологиялары мен тәсілдерін тиімділігін арттыру және білім берудің мақсаттары мен нәтижелерін қайтадан ой елегінен өткізуді қажет етеді.

Әртүрлі саладағы басқарушылық, бағыттаушылық, мақсаттылық, жоспарлаушылық, толыққандылық, сапалылық сипаттағы өзгерістер ауыл мектептерінің іс-әрекетіне де әсер етті. Қазіргі ауыл мектебінің сапалылық ерекшелігі олардың шағын жинақталуы, республикада әлеуметтік-экономикалық жағдайлардың шарттылығы, ауылдан қалаға көшу, қала халқының санының көбейуі болып табылады.

«Шағын жинақталған мектеп» түсінігі (бұдан әрі – ШЖМ) «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңында «аз контингентті оқушылармен жалпы білім беретін мектебі - қосарланған сынып-комплектілері мен оқыту сабақтарын ұйымдастыру өзіндік формаға ие» ретінде анықталған [1]. Сонымен бірге, ШЖМ ерекшеліктері мұғалімдер қызметінде көп пәнділік, оқыту сабақтарын қосарлау және мектептегі басшылар әкімшілік міндеттерді біріктіру болып қарастырылады. Мемлекетте ШЖМ дамытуға басым мән беруі ауылды нығайту, тұрақтылық, әлеуметтік, экономикалық және мәдени даму факторы ретінде Қазақстанның әрбір тұрғынына білімге қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында шағын жинақты мектептердегі білім беру сапасын арттыруға баса назар аударылған [2]. Құжатта шағын жинақты мектептердегі білім беру сапасын арттыру мәселелерін шешуде келесі іс-шаралардың мүмкіндіктері қарастырылған: 2011 жылдан бастап 10 немесе одан да көп контингентті оқушылары бар ШЖМ барлығы кең жолақты Интернетпен қол жетімді және жаңа

модификациядағы компьютерлермен қамтамасыз етіледі. Қашықтықтан оқыту "e-learning" электронды оқыту аясында ұйымдастырылады. Сонымен қатар, 160 тірек мектеп құрылады делінген. Аталған іс-шаралар қазіргі таңда өзіндік мәнге ие болуда.

Қазақстандық білім беруді модернизациялау міндеттері, оның ішінде ШЖМ білім беру сапасын арттыруда тұлғаның талап-тілегін, сонымен бірге қауымдастық сұранысын ескере отырып, құзыреттілік тәсілді іске асыру қажеттілігі айқындалды. Бүгінде тек белгіленген білімді ғана меңгеріп қою ғана емес, өзіндік даму, өзіндік іске асыру, болашақта жетілдіруде тұлғаға бағытталуы шарт. Қазіргі кезеңде білімділік деңгейі өзінің және мақсаттылығын жоғалта бастады. Білім беру парадигмасы: ортақ-білімнен құзыреттілікке ауысуда тәжірибелік-бағытталған оқытуға көшу қажеттілігі туындауда, ал құзыреттілік тәсіл негізгі және басқа да құзыреттіліктер жиынтығын қалыптастыру көзделеді.

Бұл басымдылық жалпы және орта білім беруге қатысты емес, бірақ алғашқыда маңызды және біліктілікті арттыру жүйесіндегі кәсіби құзыреттілікті дамыту мәселелерін шешуге арналған.

Педагог құзыреттілік жиынтығы және білім алушының қалыптасатын құзыреттіліктер жиынтығы жалпы негізге ие. Бұл екі құзыреттілік жиынтық ұқсас қана емес, сонымен бірге маңызды айырмашылығы бар. Бұл, бөрінен бұрын педагогтар пен оқушының іс-әрекетіндегі айырмашылықтарды айқындау қажет. Осы орайда Қазақстан Республикасындағы педагогтердің біліктілігін арттырудың деңгейлік бағдарламасын іске асыру қазақстандық мұғалімдердің қарқынды өзгеріп жатқан өмір жағдайында үздіксіз кәсіби дамуға және жалпы білім беретін мектепте оқыту мен оқуды түбегейлі өзгертуге тамаша мүмкіндік берді. Әсіресе ауылдық жердегі мектеп мұғалімдерінің кәсіби әлеуетін арттыруға, құзыреттілігін айқындауға ықпалы зор.

Бағдарламаның негізгі идеясы сындарлы оқыту тәсіліне негізделген. Сындарлы оқытудың мақсаты – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету.

Күтілетін нәтижелері:

- оқушылардың қалай оқу керектігін үйренуі;
- еркін, өзіндік дәлел- уәждерін нанымды жеткізе білуі;
- ынталы, сенімді, сыни пікір көзқарастарының жүйелі дамуы;
- қазақ, орыс, ағылшын тілдерін өз деңгейінде меңгеруі;
- сандық технологияларда құзырлылық танытатын оқушының қалыптасуы [3,6].

Бұдан ХХІ ғасыр оқушысының мінсіз бейнесін көруге болады.

Дәстүрлі оқытуда оқушы сұраныс, талап-тілегін қанағаттандыра бермейді. Оқытудың заманауи технологиялары мен әдістері ұстаз бен оқушы арасындағы сенімді серіктестік қарым-қатынасқа ауысуға ықпал етеді. Осыған сәйкес, мұғалім өзінің оқу және оқыту үдерісіндегі көзқарасын өзгерту қажет. Бұл ретте мұғалім даярлығының сапасы теориялық және тәжірибелік білімдердің бірлігін қажет ететіні ерекше атап көрсетуге болады. Педагогтың құзыреттілік жиынтығын құрайтын теориялық білім сынилықтың, тәжірибелік білім құзыреттіліктің артуына және өзара тығыз байланыста ерекшеленеді. Құзыреттілікті жан-жақты қарастырып, зерттеушілердің пайымдауларын ескерсек, мұғалім технологиялық, педагогикалық және мазмұндық деп аталатын үш білім саласы арасында өзара байланысты іске асыруға қабілетті мұғалім - жоғары деңгейде кәсіпқой болып табылады делінген [3, 65]. Бұл пайымдауда үш білім саласын байланыстыруда педагогикалық білімдерге негізделетін тиімді оқу мен оқытудың келесі түйінді ұстанымдарды басшылыққа алу қажет: оқушыға бүкіл өміріне жеткілікті білім беру, білімді арттыру (танымдық аспектіде), тәжірибеге негіздеу, оқытуды қолдау,

оқыту үшін бағалау мен оқытуды бағалау, оқушының белсенді қатысуына ықпал ету, әлеуметтік және жеке дамуы, мазмұндық оқытуды жүзеге асыру, кәсіби дайындық деңгейін жетілдіру.

Бағдарламаның басым бағыттары келесі жеті модульден тұрады: оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер; сыни тұрғыдан ойлауға үйрету; оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау; оқыту мен оқуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану; талантты және дарынды балаларды оқыту, оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу; оқытуды басқару және көшбасшылық [3, 12].

Деңгейлік бағдарламаны іске асыру оқушылардың дербестігін, тәуелсіздігін дамытуға қалай ықпал етеді?

Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер бағыты бойынша балалар өзінің түсінігін өзіндік зерттеулері мен әлеуметтік өзара байланысқа сәйкес құратын белсенді білім алушылар болып табылады.

Мұнда жаңа әдістер ретінде біріншіден, «Қалай оқу керектігін үйрету» модулінде мұғалім алдымен «оқуды үйрететін» білім ортасын құру қажет. Ол үшін балаларға оқу қағидаттарын үйренуде көмек көрсететін келесі факторларды зерделеуі керек: балалардың оқу үдерісін түсінуі, оқу үдерісін қалай құрылымдау қажет екендігі; оқу нәтижелілігін бағалау мүмкіндігін игеруі [3, 32]. Осы аталған факторлар толық қамтылғанда ғана оқуды үйрету тиімді болмақ. Сонымен қатар бағдарламада қалай оқу керектігін үйрену «өзін-өзі реттеу» үдерісіне негізделген. Яғни, бұл жерде оқушылардың әлеуметтік, когнитивтік, эмоционалдық, ынталандырушылық реттелуі қалыпты жағдайда орын алса, оқушылардың оқып-үйренуі табысты болады. Себебі, оқушылар өздерінің оқуына саналы түрде қарайды, тапсырмаларды шешу үшін өзіндік әдіс-тәсілдерді қолданады, сондай-ақ оқушы ретінде сезіне бастайды.

Келесі әдіс ретінде «Диалогтік оқытуды» басты назарға алынады. Оның негізінде оқушылар мен мұғалім арасында өзіндік ой-пікірді жүйелеу амалдары қарастырылады. Диалогтік оқыту тәсілін қолдануы сыни тұрғыдан дамытуға ықпал етеді.

Диалогтік оқыту тәсілі сыни тұрғыдан ойлауды дамытудың құрамдас бөлігі болып табылады.

Сұрақтың дұрыс қойылуы – сабақтың тиімді құралына айналады. Сұрақтардың түрлері: төмен дәрежелі жабық және жоғары дәрежелі қолдануға, қайта құруға, кеңейтуге, бағалауға, талдауға тиіс ашық сұрақтар болып бөлінуі және сұрақ қоюдың түрткі болу, сынақтан өту, қайта бағыттау, яғни сұрақты басқа оқушыға қайта бағыттау техникалары оқушыларды қызығушылығын анықтайды, зерттеуге ынталандырады, білімін қалыптастыруға көмектеседі, сын тұрғысынан ойлауға ықпал етеді, басқа идеяларды құрметтеуге үйретеді, оқытуды қиындататын қиындықтар мен түсінбестіктерді нақтылайды [3, 41].

Сыни тұрғыдан ойлауға үйретуде сын тұрғысынан ойлауды дамыту стратегияларын оқытудың әртүрлі формаларында қолдана отырып, оқушылардың бір-бірін тыңдай білуге, өз ойларын анық жеткізуге, өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіруді, ізденіске баулып, естіп, көріп, білгенін түйіндеп, пайдалана білуге үйретуді көздейді. Әр уақытта сабақта оқушылардың сыни ойлауын дамыту мен сындарлы көзқарасын қалыптастыру басшылыққа алынады. Сыни ойлауды дамыту технологиясының дәстүрлі оқытудан басты айырмашылығы- білімнің дайын күйінде берілмеуі. Нақты жағдайда «мынаны былай жасау керек» деп көрсетпей, оқушының өзінің шығармашылық ойлауының орын алуына мүмкіндік беру, шешім қабылдауға үйрету, жауапкершілігін арттыру.

Оқушылардың оқудағы когнитивтік, эмоционалдық және әлеуметтік кедергілерінің

дұрыс анықталуы мұғалімдерге дидактикалық жағдайларды жасауға, оның ішінде оқытудың тиімді стратегияларын таңдауға мүмкіндік береді.

Зерттеулерде ересектермен интерактивті қарым-қатынас пен достарымен бірігіп жүргізілген жұмыстың балалардың оқуына және когнитивті дамуына әсер ететіндігі айтылған. Сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың білім алуына соншалықты әсер ететіндігі дәлелденген.

Оқушылардың дербестігін дамытуға ықпал болатын Деңгейлік бағдарламаның келесі басым бағыты, ол – оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау білім сапасының нәтижесі, яғни көрсеткіші. Мұғалімдер мен оқушылар үшін өздерінің қандай мақсатқа жетуді көздейтінін, мақсатқа жету өлшемдерін түсіну не үшін керек екенін білу және оқушылардың оқуға ішкі уәжбен келуі маңызды. Осыған байланысты бағдарлама критерий арқылы бағалау тәсілдерін де қарастырады. Тәжірибеде қалыптастырушы бағалаудың бірнеше түрін қолдануға болады. Соның бірі – оқушылармен кері байланыс орнату. Кері байланыс жасау – оқушының оқуын жақсарту үшін қажет. Рефлексияға, кері байланысқа ерекше көңіл бөлу – оқыту мен оқудың тиімділігін арттыру болады. Сондықтан әр сабақ мазмұнында оқушылардың не үйренгенін, оған қалай қол жеткізгенін, нені дамыту қажет екендігін, қандай ұсынысы бар екенін білу мұғалім үшін оқытуды одан әрі қалай жетілдіруге болатынын ойлануға, ізденуге мүмкіндік береді. Оқыту үшін бағалау, яғни әр оқушының жеке, өзара және топаралық оқу әрекеттерін бағалаудан тұратын формативті бағалаудың енгізілуі олардың бір-бірімен ынтымақтастықта, сенімді қарым-қатынаста жұмыс жасауы болып табылады. Оқыту мен кері байланысты білім беру қаншалықты сауатты болуы оқушының келешектегі табыстылығына байланысты болады.

Бағдарламаның келесі басты бағыты болып саналатын талантты және дарынды балаларды оқыту қазіргі білім талабына сай ерекше мәнде қаралады. Олардың өздері де сабаққа ынталы болатыны белгілі. Оқушылардың әрқайсысылары өзіндік ерекше қасиеттері арқылы дараланып отырады. Біреулері ойын ашық түрде жеткізе алса, басқалары өлең арқылы суреттеу арқылы даралануы мүмкін. Дарынды оқушылармен жұмысты ұйымдастыруда тереңдетілген, күрделенген тапсырмаларды дайындау және шығармашылық ізденістегі ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы дарындылықты анықтауға болады. Дарынды оқушылар топта өзіндік пікірлерімен ғана емес, көшбасшылық қасиетімен таныла бастайды. Олар топтық жұмыста белсенділік танытып, қасындағы серіктесіне бағыт беріп, кей жағдайда «үнсіз оқушылардың» ашылуына да көп көмегін тигізеді. Осы тұрғыда оқушылардың арасынан дарынды оқушылар анықталуына мүмкіндік беру.

Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық құралдарды пайдалану арқылы оқыту мен оқудың тиімділігін арттыру болып табылады. Интернет ресурстарын, сандық мультимедиялық ресурстарды, интерактивті білім беру технологияларын білім беру үдерісінде пайдалану сыныптағы өзара әрекеттестікті және ақпараттық – коммуникациялық құралдардың әлеуеті диалогтің тиімді қолдануын дамыту және сыныптағы оқушыларды жұмысқа тартумен байланыста іске асырылады.

Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және оқытуды көбіне деңгейлік тапсырмалар арқылы жүзеге асырылады. Бұл әдістің ерекшелігі - мұғалім бағыт беруші, ол оқушылардың өз бетімен тақырыпты меңгеруіне жағдай жасайды. Ал оқушылар ізденуші, зерттеуші ретінде ақпарат мағынасын өз бетінше жете түсіне алады, өткен тақырыппен салыстыра отырып, қорытынды жасай алады. Барлық жастағы оқушыларға кез-келген мазмұнға сыни тұрғыдан қарап, өзіндік пікір айтуға, саналы шешім қабылдауға бағытталады.

Деңгейлік бағдарламасының тиімді тәсілдерінің бірі – Lesson Study тәсілі. Бұл тәсіл тәжірибені жақсартудың демократиялық жолы. Мұғалімдері тобы көп жағдайда бір мектепте жұмыс істейді, бірақ тәжірибені жақсарту мақсатында бірлесе жұмыс істеу үшін басқа мектептердің мұғалімдері де тартылуы мүмкін. Зерттеу барысында барлық топ мүшелері толық көлемде және бірдей дәрежеде үдеріске тартылады. Тек бір мұғалім ғана сабақ беретіндігіне қарамастан, зерттеу үшін бүкіл топ өзіне жауапкершілік алады және оқыту мен сабаққа берілген кез келген баға жеке мұғалімге емес, тұтастай барлық топтың жұмысына қатысты беріледі [4, 4].

Lesson Study тәсілінің тағы бір демократиялық ерекшелігі мынада, мұғалім зерттеу барысында жинақтаған білімімен педагог қауыммен кеңінен бөлісе алады. Lesson Study топтары сондай-ақ әріптестерімен бірлесіп жаңа тәсілді оқыту жолдарын және оқу бағдарламаларының аспектілерін модельдейді, бұнымен қоса жүргізілген зерттеулер туралы көпшілік талқысын ұйымдастырады [4, 10].

Бұл үдеріс барысында мұғалімдер ынтымақтастықтағы оқу сапасын арттыру үшін белгілі бір тәсілді қалай дамытуға болатындығын анықтау мақсатында оқушылардың оқу үдерісін зерделейді. Әр деңгейдегі оқушылардың бірлесе, ынтымақтаса жұмыс жасауын қарастырады және мұғалімдерге оқыту үдерісін бірлесе құруға мүмкіндік береді. Бірлескен түрде оқыту сабақтарының мазмұнын талқылайды, талдайды, сабақ элементтерінің өзара байланысын жоспарлайды. Сабақтың түрлі этаптарында әр түрлі деңгейдегі оқушыларға арналған тапсырмаларды әзірлейді.

Қорыта айтқанда, қазақстандық мұғалімдердің біліктілігін арттырудың деңгейлік бағдарламаны, ондағы басты идеяларды ауылдық жердегі мектептердегі мұғалімдердің білім беру үдерісіне ендіруі және іске асыруы оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына, сындарлы сөйлеуіне, дербес дамуына, өмірде өз орнын табуына ықпал етері анық. Осы орайда, заңғар жазушы М. Әуезов «Халық пен халықты, адам мен адамды теңестіретін нәрсе - білім» деген екен. Олай болса, ХХІ ғасырда бүгінгі ұрпақтың өмір сүруі үшін қажетті білім дағдыларымен және қасиеттермен қаруландыру – ауылдық жердегі мұғалімдер үшін ынталандырушы күш болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңнамасы. - Алматы: ЗАҢҒЕР, 2008. - 252 б.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасының Президентінің қаулысымен бекітілген 7 қараша 2010 жыл №1118. – Астана, 2010.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012.
4. Чичибу Т. Сабақты зерттеу бойынша мұғалімдерге арналған нұсқаулық: ағылш./Чичибу (Жапония), Л. Ду Тоит (Оңтүстік Африка), А.Тулепбаева (Қазақстан Республикасы) - «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, Астана, 2013.

РАЗБЕКОВА З.К.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА Институты,
Деңгейлік бағдарламалар орталығы, тренердің міндетін атқарушы

ЖАКУПОВА Г.Б.

Қарағанды облысы Сәтбаев қаласы, «№1 мектеп-гимназиясы» КММ,
химия пәні мұғалімі

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕГІ ХИМИЯ ПӘНІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЛЫҒЫН ДАМУ

В статье рассмотрены вопросы развития информационной компетентности учителя сельской школы. Рассмотрение понятия «ИКТ-компетентность» педагога сельской школы позволяет сделать вывод о необходимости формирования нового уровня данного вида компетенций в рамках информационно-образовательной среды школы.

The questions of development of informative competence of teacher of rural school are considered in the article. Consideration of concept " ICT-competence " teacher of rural school, carried out, allows to draw conclusion about the necessity of forming of new level of this type of competences within the framework of informatively-educational environment of school.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: мұғалімдердің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығы, ақпараттық мәдениет, бейне-сабақ

2014 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына «Біздің болашаққа барар жолымыз қазақстандықтардың әлеуетін ашатын жаңа мүмкіндіктер жасауға байланысты. XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар» деп «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауында атап көрсетілген болатын [1].

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында отандық білім беру жүйесі алдында «Экономиканың орнықты дамуы үшін сапалы білімнің қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы адами капиталды дамыту, білімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру» мақсаты қойылған [2].

Сонымен қатар, онда: «Орта білімге кері әсер ететін факторлар – ескірген әдіснамалар мен білім беру мазмұнын іріктеу қағидаттары. Ақпараттың шамадан тыс болуы оқуға деген ынтаның төмендеуіне және оқушылар денсаулығының нашарлауына әкеледі. Оқыту тұлғаны дамытуға емес, жалаң нәтижелер алуға бағытталған» деп атап көрсетілген [2].

Отандық білім беру жүйесінде бір қатар проблемалар орын алғандығы халықаралық PISA (Programme for International Student Assessment) зерттеуіне қатысқан қазақстандық оқушылардың нәтижесінен көрініс алады. Қазақстандық оқушылардың ғылыми жаратылыстану сауаттылығының нәтижесі 2009 жылмен салыстырғанда 2012 жылы артқан (2009 жылы - 58 орын, 2012 жылы 52 орын), осыған қарамастан оқушылардың оқу барысында алған білімдері мен дағдыларын өмірлік жағдайларда қолдана білу машықтарын дамыту мәселесі әліде ашық [3].

Қазақстандағы мектептік ғылыми жаратылыстану білім беру саласындағы негізгі

тұлғалардың бірі химия пәні мұғалімі болып тұр. Білімге негізделген ақпараттық қоғамда, экономика жағдайындағы химияның рөлі анағұрлым өсіп келеді, соған сәйкес мұғалімнің де жауапкершілігі артады.

«Химия» оқу пәнінің мақсаты оқушыларда қоршаған орта туралы, адам өмірі мен табиғаттағы химиялық процестер мен құбылыстар туралы химиялық білім жүйесін қалыптастыру, оқушылардың химиялық ой-пайымы мен аналитикалық қабілеттерін дамыту сонымен қатар қоршаған ортаны сақтау мәдениетін, экологиялық, гуманистік көзқараста табиғи байлықтарды орынды және тиімді игеруге тәрбиелеу.

Білім беру жүйесін модернизациялау, мектептердің алдағы 12 жылдық білім беруге көшуі, сапалы білім беруге, сонымен қатар ғылыми жаратылыстану білім беруге қол жеткізу бойынша мәселелерді шешуде мүмкіндік беретін, инновациялық педагогикалық технологияларды іздеу мен меңгеру бағыттарын өзектейді [4].

Химия пәні мұғалімінің дайындығына қазіргі таңда қойылатын заманауи талаптар тұрғысынан педагог қызметкерлердің біліктілігін арттырудың қысқа мерзімдегі курсының оқу бағдарламасының өзектілігі анықталды. Бағдарлама курсы Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 23 тамызда № 1080 қаулысымен бекітілген МЖМББС талаптарын ескере отырып оқушылардың дайындық деңгейі мен білім берудің әдістемелік жүйесіне сәйкес жасалды [5]. Бағдарламаның мазмұнына тыңдаушыларды таныстыру мақсатында химия пәнін оқытудағы инновациялық үрдістер мен технологияларды жетілдіру бағыттары, сонымен қатар педагогикалық шеберлік орталығы мен «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы әзірлеген Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы идеялары енгізілген.

Курстың алдына төмендегідей міндеттер қойылған:

1. Қазақстан Республикасының экономикасын индустриалды-инновациялық даму мәнмәтінде 12 жылдық білім беруге көшуге байланысты білім беру жүйесін модернизациялаудың мәнін, сонымен қатар мақсаты мен міндеттерін және негізгі бағыттарын көкейкесті ету.

2. Психологиялық-педагогикалық білімді жаңартуға мүмкіндік жасау және өзара оқу-кәсіби әрекетіндегі «Химия» пәнінің әлеуметтік-мәдени мағынасы мен тұжырымдамалық-құндылық мазмұнын жүзеге асыру жолдарын ұсыну.

3. Сабақтың мақсатын дайындауда, оқыту технологиясын құрылымдау мен мазмұнын таңдауда, сонымен қатар МЖМББС-2012 (тұлғалық нәтиже, жүйелік-әрекеттік, пәндік нәтижелер) химия бойынша оқушылардың дайындық деңгейінің талаптарына сәйкес кері байланысты жүзеге асыруда білім мен біліктілікті меңгеруде әрекет ету.

Сонымен қатар, қиындықтар аясының бірі – сандық білім беру ресурстарының үлкен мүмкіндіктерін көрсету ресурс ретінде ғана қолдану және сандық технологияларды білім беру үдерісінде пайдаланудағы педагогтардың АКТ құзырлылық деңгейінің төмендігі. Осыған байланысты, педагогтардың АКТ құзырлылық деңгейін көтеруге әрекет ету, дәстүрлі пайдаланатын ресурстар (көрсету ресурстары) мен АКТ мүмкіндіктерін кеңірек қолдану міндеті тұр.

Педагогтардың кәсіби құзырлығының біріне АКТ-ны тиімді қолдану тәсілдерін білу жатады. Осыған байланысты, мұғалімдердің біліктілігін арттырудың дайындық жүйесінде оқытудың мақсаты оларға қазіргі маманның ақпараттық құзырлығына сай кәсіби-тұлғалық білім беруді дамыту болып табылады.

XXI ғасыр ақпарат ғасыры болғандықтан адамзатқа компьютерлік сауаттылық қажет. Ал бұл сауаттылықтың алғашқы баспалдағы мектептен басталады. Мектеп

қабырғасынан теориялық біліммен қатар практикалық білімнің алғы шарттарын меңгеруі тиіс. Ал теориялық білімді практикамен ұштастыру үшін компьютердің қажет екендігі даусыз.

Қазіргі таңда Республика мектептерін жаңа компьютерлік технологиямен қамтамасыз ету жұмыстары біршама іске асырылды. Енді сол ақпараттық технологияны қолдану мен оны мектептерге енгізу саласында, оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру үшін химия пәнін оқытуда әдістемелік, ғылыми тұрғыдан жетілдіру жұмыстарының нақты жүйесін қалыптастыру қажеттігі туындады.

Бүгінгі таңда мектеп пәндерін компьютер көмегімен оқыту нәтижелерін зерттеудегі ғылыми проблемаларды шешу ең басты орын алады. Бұған себеп оқыту процесінде туындайтын компьютерлендірудің педагогикалық-психологиялық жаңа проблемалары әлі толық шешілмеген.

Мектеп пәндерін оқыту үрдісінде компьютерді қолдану мұғалім мен оқушы қарым-қатынасының бұрынғы қалыптасқан жүйесін, олардың іс-әрекеттерінің мазмұнын, құрылымын үлкен өзгерістерге ұшыратады. Қалыпты білім беру жүйесінде мұғалім оқушы оқулық түрінде құрылған үш жақты байланыс бұзылып, мұғалім оқушы компьютер оқулық жүйесі пайда болды. Мұндай жүйеде білім беру оқыту процесінде компьютерді қолдану білім мен біліктілікке қоятын талаптарды қайта қарап, жетілдіріп, жүйелеуді талап етеді [6].

Бұл талап орындалу үшін төмендегідей проблемаларды қарастырған жөн. Педагогикалық-психологиялық ғылымға негізделген компьютерлік оқытудың ерекшелігі жан-жақты ескерілген оқулықтар, әдістемелік құралдар, оқу бағдарламалары жасалу қажет. Бұл қажеттілік сол олқылықтардың бір көрінісі. Химиядан өткізілетін олимпиадаларда қазақ мектерінде оқитын оқушыларының көзге түспеуі жылдар бойы толғандырып келеді.

Тағы бір проблема – халық санасындағы компьютер туралы жансақ ұғымы. Жалпы компьютерді тек қолданбалы құрал ретінде қарайтын психологияның өзгерту қажет. Оның үлкен ақпараттық ғылым екенін мұғалім де, оқушы да түсінуі керек.

Білім саласындағы міндеттерді жүзеге асыру үшін, мектеп ұжымында әр мұғалім күнделікті ізденіс арқылы барлық жаңалықтар мен өзгерістерді сабақтарында енгізіп отырады. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше жан-жақты сауатты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің зияткерлік, кәсіптік, адамгершілік және көптеген адами қабілеттің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Оқыту мен тәрбиелеуге тың әдіс-тәсілдер енгізілді. Нәтижесінде тұтас педагогикалық үрдістер өзгертіліп, білім берудің тиімді деп танылған жаңа технологиялары дүниеге келеді. Кез-келген оқыту технологиясы мұғалімнен терең теориялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік білімді, үлкен педагогикалық шеберлікті, шәкірттердің жан дүниесіне терең үңіліп, оны ұғына білуді талап етеді. Сондықтан оқушының рухани өсуіне жағдай туғыза алатын, жаңалықтарды қабылдауға даяр, өз әрекетіне өзгеріс енгізе алатын педагогтар ғана бүгінгі қоғамның мүддесі мен әр баланың үрдісінен шыға алады. Ойы жүйрік, ақылы жетік, бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім, жеке тұлғаны тек қана педагог қалыптастыра алады [7].

Ұлы ойшыл Конфуцийдің бір сөзінде «Естігенімді есте сақтаймын, көргенімді ұмытамын, ал өз ақыл ойымен істегенімді түсінемін» демекші кез-келген химия сабағында АҚТ-ны қолдану тиімді, себебі ауыл мектептеріндегі балалар көбінесе оқумен айналыспайды, үйде үй тапсырмаларын орындауға уақыттары жетпейді. Неге? Себебі, олар көбінесе ауылға байланысты жұмыстармен қолдары тимейді. Сабақта

отырғанда ойлары басқада болады. Ал химияға деген қызығушылықты арттыру үшін әрбір берген сабақта мұғалім слайд-презентациялармен түсіндіргені қолайлы. Бүгінгі күні көптеген психотропты химиялық заттармен жұмыс жасау тыйым салынды. Әрбір сабақта оқушыларға лабораториялық тәжірибе жасалынбайды. Ал егер арнайы бейнетаспамен көрсетсе, оқушының есте сақтау қабілеті неге арттылмасқа!

Бейне-сабақтарды қолдану мен презентацияларды демонстрациялау оқу құралы ретінде қиялды, абстрактілі ойлауды, оқытылатын оқу материалына және пәнге қызығушылықты арттырады. Презентациялар бір жағынан оқушыларға жаңа материалды (иллюстрация, фотосуреттер, бейнелік, дидактикалық материалдар, т. с. с.) көрнекті түрде көрсету құралы болса, екінші жағынан, мұғалімдерге осы материалдарды және оны қолдану арқылы сабақты меңгерту процесін жеңілдетеді. Бейне-сабақтар педагогикалық технологияның алға басқан тағы бір қадамы. Оқушылардың ақпаратты теледидар, компьютер және т. б. техникалық құралдардың көмегімен жақсы қабылдайтынын жақсы білеміз.

АКТ-ның негізгі мақсаты – оқушыны қазіргі қоғам сұранысына сай, өзінің өмірлік іс-әрекетінде дербес компьютердің құралдарын қажетті деңгейде пайдаланатын жан-жақты дара тұлға ретінде тәрбиелеу. Білім беруде АКТ-ны пайдалану мен оқушылардың құзіреттілігін қалыптастыру, қазіргі заман талабына сай АКТ-ны, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. АКТ - ны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Сонымен қатар, АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында мектеп оқушыларының оқуға, білім алуға деген ұмтылысының артуы АКТ құралдарымен жұмыс істей алу жаңалығымен ғана емес, сонымен берілетін оқу тапсырмаларын қиындық деңгейі бойынша реттей алу мүмкіндігінен, тапсырманың дұрыс нәтижесі үшін марапаттай алу қызметінен де байқалады. Заманауи АКТ құралдарымен жұмыс істеу оқушыларды ұқыптылыққа, нақтылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудара білуге баулиды, сондай-ақ, АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында оқушылардың өзінің жеке іс-әрекетін дұрыс жоспарлауға, дұрыс шешім қабылдай алуға тәрбиелейді. Әрбір ұстаздың алдына келген бала да әртүрлі ойлау қабілетінде болады, мысалы кейбірі шапшаң ойлап, тез жұмыс істесе, кейбірі тақырыпты баяу қабылдап, оған тапсырманы (тақырыпты) қайтадан қарап шығу тиімді болып табылады. Осы орайда АКТ құралдарын пайдалана отырып презентация құралдары арқылы сипаттап, артынан осы материалдарды флеш - карталарына салып берудің тиімділігін білеміз.

Білім беру саласындағы көп қолданыста жүрген АКТ құралдары:

- интерактивті тақта;
- мультимедия;
- интернет кеңістігі;
- электронды оқулық.

Оқу үрдісінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін қажет:

- бір қалыптылықты пайдаланбау, деңгейлер бойынша (білу, пайдалану, қолдану) оқушылар әрекетін ауыстырып отыру;

- баланың ойлау (зерделеу) қабілетін дамытуға бағытталу, яғни елестету, салыстыру, байқағыштық жалпыдан негізгіні айыра алу, ұқсастықты табу қасиеттерін дамыту;

- компьютерлік технологияны пайдалана отырып дарынды, орташа және үлгерімі төмен оқушыға сабақты ойдағыдай меңгеруіне мүмкіндік туғызу;

- оқушының есте сақтау қабілетін ескеру (жедел, қысқа мерзімді және ұзақ уақыттық есте сақтау).

Оң мотивацияларды қалыптастыру – мұғалімнің кәсіби міндеті.

Ынталандыру оқушының танымдық қызығушылықтары, жаңа білім, іскерлік, дағдыны меңгерудегі қажеттіліктерімен тығыз байланысты. Жағымды жағдай туғызу үшін оқушыны коммуникативтілікке бағыттап, сабақта оқушы іс - әрекетін ынталандыратын ерекше сабақ формаларын таңдау керек. Мұғалімдердің тәжірибесі көрсеткендей, дәстүрлі емес сабақтарды ұйымдастыру оқушылардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Бүгінгі күнде мұғалімдер оқушылардың жемісті және тиімді іс-әрекетін ұйымдастыру үшін белсенді түрде дәстүрлі емес сабақтарды пайдалануда. Дәстүрлі емес сабақ түрлеріне бейне-сабақтар, интернет-сабақ, спектакль-сабақ, саяхат-сабақ және т. б. жатқызуға болады.

Жаңа АКТ-ны сабақта пайдаланудың тиімділігі:

- оқушының еркін ойлауына мүмкіндік береді;
- ақыл - ойын дамытады;
- шығармашылық белсендігін арттырады;
- ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді;
- тіл байлығын жетілдіреді;
- жан-жақты ізденушілігін арттырады.

Мұғалімдердің ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудағы тәсілдерінің айырмашылықтарын көруге болады.

Дәстүрлі педагогика:

- кітапта қанша бар болса, сонша және мұғалім қанша айтса, сонша білу;
- мұғалім оқушыға білім береді;
- мұғалім оқу үшін оқушыларға қағазға жазады;
- анық, қолмен жазылған есеп;
- оқушылардың ақпарат көздерін таңдауы шектеулі;
- оқушылар бір-бірінен жазбаны жасырады және мұғалімге ғана оқуға болады.

Жаңа педагогикада:

- нені білуді және нені еске сақтауды шешу
- мұғалім оқушыларға ақпаратты бағалауға, таңдауға, ұйымдастыруға және сақтауға көмектеседі
- оқушылар дискке жазады және желіде жариялайды
- кәсіби, қағазға басылған құжаттар
- оқушылар жеке таңдау жасайды деп күтіледі
- оқушылар өз жұмыстарын редакциялау және тексеру кезінде пікір алмасады.

Мұғалімнің АКТ-ны қолдана отырып, оқытудың өзекті мәселелері мен оларды шешу жолдарын білу арқылы кәсібилік ой-өрістері дамыған педагог кадрларды ауыл мектептеріне дайындау өзекті мәселе. Мұғалімдердің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастыру үшін оларға оқу-тәрбие үдерісіне АКТ-ны пайдалану технологиясы мен оның мүмкіндіктерін химия пәнін оқытуға қолдануға үйрету педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курсының маңызды міндеттерінің бірі болып келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2014 жылғы 17 қаңтар. «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» // <http://adilet.zan.kz/rus/search/docs/dt>.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы // http://www.edu.gov.kz/ru/zakonodatelstvo/gosudarstvennaja_rogramma_razvitija_obrazovaniya/.
3. PISA-Халықаралық зерттеуі. Әдістемелік құрал. - Астана: ҰББСБО, 2012. - 115 б.
4. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары // Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 қаулысы // adilet.zan.kz.
5. Қазақстан республикасының бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200001080>.
6. Нұрахметов Н.Н. Ауыл мектептері оқушыларының кәсіптік даярлық сапасын арттыру // Химияны оқыту әдістемесі. – 2003.-№ 7. – 48-54-б.
7. Нұғыманұлы И. Ауыл мектептерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану тиімділігі // Химияны оқыту әдістемесі. – 2004. - №5. - 23-25-б.

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ ФИЛИАЛЫНА — ЖҰМЫС САПАРЫМЕН

2014 жылдың 13-ші мамыр аралығында «Өрлеу» БАҰО Басқарма төрайымының орынбасары Ж.Ж.Кабдыкаримова Қарағанды облысының филиалына «Өрлеу» жұмыс сапарымен келді.

Жанбота Жетилбековна жұмыс бағытының басымдық тұстарын тренерлермен талқылады, мұғалімдердің 3 (базалық) деңгейлі біліктілікті арттыру курстарының оқу сабақтарына қатысты, Деңгейлік бағдарламалар орталығының қызметімен танысты.

Бұл, ең алдымен, олардың ресертификациялауға дайындық жүйесі мен курстан кейінгі кезеңдегі сертификатталған мұғалімдермен өзара әрекеттестігі болып табылады.

Жанбота Жетилбековна жұмыс сапарының соңында, Қарағанды облысы филиалының бөлім жетекшілерімен мәжіліс өткізді.

Мәжілісте қарастырылған сұрақтардың бірі аймақтық білім беру жүйесіне НЗМ тәжірибесін трансляциялау мәселесі болды. Ж.Ж. Кабдыкаримова Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ мен Қарағанды қаласының Назарбаев зияткерлік мектебі бірлескен жұмысы туралы келісімге қол жеткізгенін хабарлады.

С РАБОЧИМ ВИЗИТОМ — В КАРАГАНДИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ФИЛИАЛ

13.05.2014 года состоялся рабочий визит заместителя Председателя Правления АО «НЦПК «Өрлеу» Ж.Ж. Кабдыкаримовой в Карагандинский областной филиал.

Жанбота Жетилбековна познакомилась с деятельностью Центра уровней программ, посетила учебные занятия курса повышения квалификации учителей 3 (базового) уровня, обсудила с тренерами приоритетные направления работы.

Это, прежде всего, взаимодействие с сертифицированными учителями в послекурсовой период и система их подготовки к ресертификации.

В завершение визита Жанбота Жетилбековна провела аппаратное совещание с руководителями подразделений Карагандинского областного филиала.

На совещании рассматривался вопрос трансляции опыта НИШ в систему образования региона. Жанбота Жетилбековна сообщила, что достигнуто соглашение о совместной работе Назарбаев интеллектуальная школа г.Караганды и ИПК ПР по Карагандинской области.

ИМАНОВА А.Н., ДИГЕНОВА Б.К.

Филиал АО НЦПК «Өрлеу» «Институт повышения квалификации педагогических работников по Акмолинской области, Центр уровневых программ, тренеры

ФОРМИРОВАНИЕ ПЕРСОНАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ ПЕДАГОГОВ ПОСРЕДСТВОМ ИНФОРМАЦИОННО- КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Мақала үздіксіз біліктілікті арттыруды қамту мәселесіне және педагогтердің кәсіби құзыреттілігін заманауи ақпараттық-қатысымдық технологиялар, олардың септігімен формальды, бейресми және информальды білім беруді дамытуға арналады. Мәселені шешудің мүмкін жолы ретінде мұғалімнің ақпараттық-қатысымдық технология құралдарын және маман, жеке тұлға ретінде оның дамуы үшін арнайы білім беру аясын қалыптастыруы ұсынылады.

Article is devoted to providing continuous training and development of professional competencies of teachers through the use of modern information and communication technologies and their integration through formal, non-formal and informal education. Possible way of addressing the proposed creation of personal educational sphere, formed by the teacher by means of information and communication technologies and evolving as it develops as a professional and individual.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *информальное обучение, дополнительное образование, виртуальная образовательная среда, саморазвитие, профессиональное сетевое сообщество*

Быстрый темп обновления знаний в информационном обществе обуславливает необходимость перехода современной системы образования на концепцию пожизненно продолжающегося образования, т.е. образования на протяжении всей жизни.

В «Меморандуме непрерывного образования» Европейского союза рассматривается формальное образование (обучение, завершающееся получением диплома, сертификата установленного образца), неформальное (образование, происходящее в образовательных учреждениях или общественных организациях, в сообществах, в ходе консультаций), а также информальное образование. Его определяют как индивидуальную познавательную деятельность, сопровождающую нашу повседневную жизнь и не обязательно носящую целенаправленный характер. Оно не требует руководства со стороны преподавателя или тьютора. Информальное и неформальное обучение непосредственно отражает и удовлетворяет личностные потребности и запросы индивидуума, мобилизуя тем самым его естественную способность к самосовершенствованию, к духовному внутреннему росту.

По данным ряда исследователей в данной области только 15–20% приобретенных знаний современных специалистов получены из формальных источников, а остальные 85–80% – из источников неформального характера [1, 32]. Таким образом, в современной, информационно насыщенной образовательной среде происходит возрастание роли неформального обучения, и требуется пересмотр статуса и компетенций преподавателя.

В этой связи возникает проблема, как обеспечить непрерывное повышение квалификации и развитие профессиональных компетенций педагогов на основе использования современных информационно-коммуникационных технологий и интеграции с их помощью формального, неформального и информального образования.

Анализ литературы по данной теме, а также опыт работы в системе дополнительного образования педагогов показывает, что возможным путем решения проблемы может быть создание персональной образовательной сферы, формируемой самим преподавателем средствами информационно-коммуникационных технологий и развивающейся по мере его развития как профессионала и личности.

Миссия персональной образовательной среды – быть механизмом адаптации педагога к происходящим изменениям и, одновременно, средством организации познавательной деятельности обучаемых в информационно насыщенной образовательной среде, позволяющим последним достигнуть такого уровня компетенции, которого они не смогут достичь самостоятельно [2, 29].

Благодаря сетевым коммуникационным технологиям персональная образовательная среда может быть виртуальной (рис.1). Это пространство, в котором обеспечиваются организация образовательного процесса, его методическая и информационная поддержка, взаимодействие между всеми субъектами образовательного процесса, а также управление им.

Рисунок 1 - Структурная модель персональной образовательной среды педагога

Образовательная среда педагога включает информационное содержание и коммуникативные возможности локальных, корпоративных и глобальных компьютерных сетей, формируемых и используемых для образовательных целей всеми участниками образовательного процесса. Она создается и развивается для эффективной коммуникации всех участников образовательного процесса.

С технологической точки зрения – это информационное пространство взаимодействия педагогов, порожаемое технологиями информации и коммуникации, включающее комплекс компьютерных средств и технологий, позволяющее осуществлять управление содержанием образовательной среды и коммуникацию

участников.

В организационно-коммуникативном аспекте – это сложная самонастраивающаяся, самосовершенствующаяся коммуникативная система, обеспечивающая прямую и обратную связь между всеми участниками данных коммуникаций.

Представленная модель демонстрирует, что это, прежде всего, быстроразвивающаяся, многоуровневая и многофункциональная система. Она объединяет информационные ресурсы – базы данных и знаний, библиотеки, электронные учебные материалы и современные программные средства – программные оболочки, средства электронной коммуникации.

Профессиональный рост учителя напрямую зависит от того, стремиться ли он к саморазвитию на основе внутренней мотивации. Другими словами, успех профессионального роста учителя во многом зависит от того, насколько мотивация к обучению, творчеству, поиску сможет стать ведущей мотивацией личности учителя 21 века.

Мотивация к саморазвитию рождается, прежде всего, в общении и активной включённости в профессиональное взаимодействие с коллегами. Педагоги сегодня имеют возможность совершенствовать свой профессионализм, обучаясь на курсах, участвуя в семинарах, вебинарах, конференциях различных типов и уровней, обмениваясь мнениями на мини-сайтах в образовательных порталах и чатах. Но очень важным и актуальным сегодняшний день является системная работа в профессиональных сообществах, в том числе сетевых.

Прежде чем начать говорить о сетевом педагогическом сообществе хотелось бы определить, а что мы понимаем под данным понятием. Единого определения, что такое сообщество, которое бы удовлетворило всех, не существует. На сегодняшний день под сообществом можно понимать отношения между людьми, которых связывают общие цели, потребности и интересы, в нашем случае речь идет, конечно, о сообществах педагогов.

Деятельность профессиональных сообществ педагогов, в том числе сетевых, должна быть направлена на создание условий, при которых учителя будут учиться друг у друга, делиться знаниями, методическими идеями (какие методы и приемы работают, а какие нет), сообщать о своих наблюдениях коллегам. Результатом такой деятельности, без сомнения, будет атмосфера, в которой все стремятся к улучшению качества преподавания. Так, для эффективной работы инновационного образования нужна новая система взаимодействия, управления и распределения ресурсов, а именно – сетевое взаимодействие. Сетевое взаимодействие – это такой тип отношений, в котором каждая педагог является источником своих целей и влияет на деятельность всех остальных педагогов. Интерес взаимодействия и взаимообращения друг к другу в сети заключается в востребованности результатов деятельности каждого другими.

Создание сетевого сообщества выпускников уровневых курсов повышения квалификации и организация ее эффективной работы – одна из приоритетных направлений деятельности филиала АО НЦПК «Өрлеу» по Акмолинской области.

Обучение на уровневых курсах повышения квалификации, безусловно, позволяет учителям стать более успешными преподавателями. Именно эти учителя являются лидерами в своих школах; вокруг них организуются творческие группы, которые способны вносить изменения не только в собственную практику преподавания, но и вносить коррективы в учебно-воспитательный процесс всей школы с целью повышения ее эффективности. Задача тренеров на данном этапе – поддержка деятельности педагогов, обучившихся современным подходам организации учебно-воспитательного

процесса.

Сформировав сетевые сообщества каждой группы учителей, обучавшихся на трехмесячных курсах повышения квалификации, мы создаем среду для сетевого взаимодействия педагогов. Тем самым мы даем им возможность общаться между собой, выходить на консультации с тренером, участвовать в различных мероприятиях, проводимых как в очной форме, так и в он-лайн. При этом важно, чтобы созданные сообщества работали не формально. Так как, у многих учителей нет опыта работы в сети, некоторые имеют слабые навыки владения ИКТ.

Очень важным моментом в работе тренеров уровней курсов повышения квалификации является формирование положительной мотивации педагогов к участию в сетевом диалоговом взаимодействии. При этом акцент необходимо делать на положительных эффектах, которые можно получить, активно общаясь в сети с коллегами, объединившись в сетевое сообщество. Прежде всего, это обмен мнениями, это поддержка, это ощущение общности.

В обычной жизни часто нам не хватает время для общения по профессиональным вопросам. А сетевые сообщества помогают педагогам в удобное для них время, имея доступ к сети Интернет, общаться со своими коллегами.

В тоже время, возвращаясь в свои школы для прохождения практики на втором дистанционном этапе обучения, слушатели оказываются одни в «закрытой» системе (в рамках своих школ) и нуждаются в консультациях тренеров и одноклассников. Находясь на расстоянии друг от друга, учителя могут сообща решать многие проблемы возникшие в ходе практики, получить психологическую и информационную поддержку лишь посредством Интернет коммуникаций.

Разыскивая площадку для сетевого сообщества, необходимо обращать внимание на следующие критерии:

- удобная регистрация пользователей;
- понятный интерфейс для размещения материалов пользователями;
- отсутствие навязчивой рекламы;
- возможность свободной публикации статей и записей на сайте для участников сообщества;
- наличие фотогалереи;
- возможность оставлять комментарий;
- наличие форума.

Анализируя активность педагогов в созданных нами сетевых сообществах, можно сделать следующий вывод: благодаря сетевому и коллективному характеру деятельности у слушателей формируется совместное (коллективное) мышление. Тем самым педагоги лучше понимают и оценивают роли и значения других людей, других способов решения поставленных задач. С другой стороны сетевое взаимодействие развивает критическое мышление его участников. Еще в ходе обучения учителя стараются быть друг для друга критическими друзьями и во время общения в он-лайн они должны быть готовыми к конструктивной оценке, опубликованных материалов, вести критическую дискуссию и т.д.

Все эти моменты очень важны для формирования качеств современного учителя. Таким образом, основная составляющая работы по профессиональному развитию учителей, должна осуществляться непосредственно в школе, на рабочем месте. И созданные сетевые сообщества должны поддерживать деятельность учителей в данном направлении.

Среди образовательных технологий дополнительного образования, направленных

на формирование у педагогов нового уровня профессиональной компетентности, все большую популярность получают дистанционные интерактивные формы обучения.

Актуальность дистанционных курсов повышения квалификации вызвана, в первую очередь, отсутствием у большинства работников образования (руководителей РОО, директоров школ, руководителей методических служб, завучей и учителей школ, имеющих большую нагрузку, специалистов сферы образования - жителей удаленных сельских территорий) возможностей для повышения своей квалификации с отрывом от производства. Во-вторых, часть педагогов недовольна существующими традиционными формами повышения квалификации, режимом работы педагога и слушателя, содержанием и технологиями преподавания, а также существуют большие экономические затраты на обеспечение целостной системы повышения квалификации [3,1].

Качество дистанционного повышения квалификации зависит от четырех составляющих:

- эффективного взаимодействия преподавателя и обучаемого (не смотря на то, что они физически разделены расстоянием);
- используемых при этом педагогических технологий (применение технологий развивающего обучения);
- эффективности разработанных методических материалов и способов их доставки;
- эффективности обратной связи.

В системе повышения квалификации педагогов Акмолинской области имеется опыт эффективного применения дистанционных образовательных технологий в сочетании с интерактивными формами работы со слушателями на основе Web-сайтов.

При этом за основу взята следующая схема организации дистанционного обучения:

1. Набор в одну группу педагогов из разных районов области (корпоративное, командное обучение).
2. Ведение курса двумя-тремя тьюторами (для каждой команды - свой подготовленный тьютор).
3. Публикация страниц обучения групп и портфолио проектов на региональном ресурсе <http://wiki.iteach.kz>.
4. Организация рефлексий на образовательном блоге нашего сайта.
5. Курирование курсов преподавателями ИПК ПР (участие в чатах, анализ работ, консультация, связь с райОО, облУО и т.п.).
6. Организация виртуальных защит проектов (через систему вебинаров OpenMeeting или скайп) с публикацией отзывов на работы слушателей на сайте курса.

В целом, выбор и сочетание деятельностных приемов и подходов, разнообразных платформ и инструментов для организации совместной работы (официальный сайт ИПК ПР, сайт Центра уровневых программ, региональная среда <http://wiki.iteach.kz>, Google сайты, образовательные рассылки и блоги, система вебинаров облачные сервисы Google, Skype, сетевые инструменты визуализации и др.) позволяют придать процессу повышения квалификации интерактивный характер.

Практическое использование инновационного потенциала виртуальной образовательной среды позволяет обеспечивать дистанционные образовательные процессы необходимыми учебными и учебно-методическими материалами; обратную связь между преподавателем и обучаемым; обмен управленческой информацией внутри системы обучения; выход в международные информационные сети, для

общения, осуществления профессиональной педагогической поддержки.

Персональная образовательная среда на основе ИКТ становится, прежде всего, средой работы и инновационной педагогической деятельности. «Обучение на собственном опыте!» – принцип Дж.Дьюи обосновывает построение собственного опыта в ходе реальной практической деятельности [4, 133].

Согласно А.Ю.Уварову, виртуальная учебная среда – это «открытая учебная архитектура» с подвижными целями, содержанием, методами и организационными формами, состоящая из коммуникационного, информационного и физического пространства. Популярными формами сетевого педагогического аудиовизуального взаимодействия являются видеоконференции, сетевые консультации, профессиональное общение в форумах, блогах, чатах. Все эти формы позволяют приблизить опосредованное общение к живому, непосредственному, тем самым, повышая продуктивность взаимодействия.

Опыт работы с педагогами по развитию информационно-коммуникационной компетенции показывает значимую связь формирования персональной образовательной среды и неформального образования педагогов.

Современный учитель – это профессионал, владеющий навыками работы с доступной ему информацией; осознающий, что компьютерные и информационные технологии создают не только новые условия труда, но и новую среду обитания с выходом на громадный информационный ресурс человечества, то есть новый тип отношений человека с миром. Современный учитель должен сочетать в себе великое множество способностей: развивать у обучающихся стремление к творчеству и творческому восприятию знаний, учить самостоятельно и критически мыслить, уметь в полной мере реализовывать их потребности, повышать мотивацию к изучению предметов. Это не только тот, кто обучает, это Учитель, который сам постоянно учится, повышает уровень своего методического мастерства, готов к инновациям.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1.Шумилова Е.А. Концептуальная модель и технология формирования социально-коммуникативной компетенции научно-педагогических работников // Сибирский педагогический журнал. - № 10.- 2010.
- 2.Киселева А.А., Стародубцев В.А. Персональные образовательные сферы в контексте дистанционных образовательных технологий// Открытое образование. - № 6. - 2010.
- 3.Сиденко А.С. Педагогические основы дистантного (дистанционного) повышении квалификации. – Режим доступа: <http://www.riskland.ru/lib/DPK.shtml>.
- 4.Жук О.Л. Виртуальная образовательная среда вуза как фактор личностно-профессионального развития будущего специалиста// Педагогическата среда в университета като пространство за професионално-лично развитие на бъдещия специалист: в 2 Т.: сб. науч. ст. – Габрово, ЕКС-ПРЕС. – 2011. – Т.1. – С. 133-137.

«ӨРЛЕУ» – АУЫЛ ПЕДАГОГТАРЫНА

2014 жылдың 17 сәуірінде Осакаровка ауданының ауыл мектептеріне әдістемелік көмек көрсету аясында «Өрлеу» БАҰО» АҚ Филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ «Өрлеу» – ауыл педагогтарына» атты Әдістемелік десант ұйымдастырды.

Әдістемелік десант жұмысының мазмұны ауыл мұғалімдеріне кәсіби құзіреттілігін арттыру бойынша практика жүзінде демеу көрсетуге бағытталды. Десанттың мазмұнды бағдарламасы келесі өзекті мәселелер мен сұрақтарды қамтыды:

- педагогтың кәсіби даму бағдарламасын құрастыру (Кузнецова С.В., инновациялық дамуды әдістемелік қамтамасыз ету бөлімінің бастығы, п.ғ.к.);
- сертификатталған мұғалімдерге нәтижелі іс-тәжірибені меңгеру мәселелері бойынша тәлімгерлік (педагогтың өз іс-әрекетін мәселелік тұрғыдан сараптауы, Бағдарламаны апробациялау жағдайы мен үрдісін сараптау және т.б.) – Сейтова Н.Ю., Тлеубай С.Т. – Институттың Деңгейлік бағдарламалар орталығы тренерлері; Башлова В.П. – «Мұрагер» мамандандырылған мектеп-интернатының сертифицикатталған мұғалімі.
- бастауыш сыныптарға критериалды бағалауды енгізу: оқу пәндерінің жеке тақырыптары бойынша критерилерді, дескрипторлар мен рубрикторды құрастыру (Шадетова А.К., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы);
- ағылшын тілін интербелсенді меңгеруді ұйымдастыру (Куанышбекова Г.Е., тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасының аға оқытушысы);
- интербелсенді тақтаны қолдана отырып электронды дидактикалық материалдарды өзірлеу (бейнесабақтар, флипчарттар, бейнеплакаттар және т.б.) – Филинова Н.А., Курымбаев К.К., білім беруді басқару және сапа кафедрасының аға оқытушылары;
- білім беру мекемелері педагог-психологтарының есепке алу және есеп беру құжаттамаларын жүргізу (Ибрагимова Г.К., мектепалды тәрбие және бастауыш білім кафедрасының аға оқытушысы).
- Осакаровка ауданының мектеп директорларымен деңгейлік бағдарламалармен біліктілік арттыру курстарына таңдау жүргізу мәселелері бойынша диалогтық талқылау жүргізу және сертифицикатталған мұғалімдерге қолдау көрсету (ДБО тренерлері Сейтова Н.Ю., Тлеубай С.Т.);
- Десант аясында «Білім мазмұнының жаңару жағдайында ауыл мектептерінің мұғаліміне әдістемелік демеу» атты кітап көрмесі ұйымдастырылды (Бухарбаева А.Н., кітапхана бастығы).

Барлығы 153 педагогқа әдістемелік көмек көрсетілді.

Қатысушылардан Әдістемелік десанттың мазмұны мен өткізілу формасы туралы қаншалықты қанағаттанғандықтары туралы сауалнама жүргізілді. (Жетписбаева М.А., мониторинг және талдау бөлімінің бастығы, ф.ғ.к.).

Жүргізілген жұмыстарды қорытындылау барысында Осакаровка ауданы мектептерінің басшылары мен мұғалімдері көрсетілген әдістемелік көмектің мазмұны мен түрлеріне қанағаттанғандықтарын айтып, әріптестіктің мұндай жолы ауыл мұғалімдеріне аса қажет екендеріне сенім білдірді.

«ӨРЛЕУ» – ПЕДАГОГАМ СЕЛА

17 апреля 2014 года в рамках методической помощи сельским школам Осакаровского района Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области организовал Методический десант «Өрлеу» – педагогам села.

Работа Методического десанта была направлена на практическое содействие повышению профессиональной компетентности сельских учителей.

Насыщенная программа десанта включала актуальные темы и вопросы:

- составление программы профессионального развития педагога (Кузнецова С.В., начальник отдела методического обеспечения инновационного развития, к.п.н.);
- наставничество по вопросам освоения результативного опыта сертифицированных учителей (Сейтова Н.Ю., Тлеубай С.Т., тренеры Центра уровневых программ Института, Башлова В.П., сертифицированный учитель специализированной школы-интерната «Мұрагер»);
- внедрение критериального оценивания в начальных классах, разработка критериев, дескрипторов и рубрикаторов по отдельным темам школьных предметов (Шадетова А.К., старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения);
- организация интерактивного изучения английского языка (Куанышбекова Г.Е., старший преподаватель кафедры воспитания и социализации личности);
- разработка электронных дидактических материалов с использованием интерактивной доски (Филинова Н.А., Курымбаев К.К., старшие преподаватели кафедры управления и качества образования);
- ведение учетно-отчетной документации педагога-психолога организации образования (Ибрагимов Г.К., старший преподаватель кафедры дошкольного воспитания и начального обучения);
- отбор претендентов на курсы повышения квалификации по уровневым программам и поддержка деятельности сертифицированных учителей руководителями школ Осакаровского района (Сейтова Н.Ю., Тлеубай С.Т., тренеры ЦУП).

В рамках десанта была организована книжная выставка «Методическая поддержка учителя сельской школы в условиях обновления содержания образования» (Бухарбаева А.Н., начальник библиотеки).

Филиал безвозмездно передал школам района ряд методической продукции, разработанной АО «НЦПК «Өрлеу», в том числе и Карагандинским ИПК ПР.

Всего методическая помощь была оказана 153 педагогам.

Проведен опрос участников об удовлетворенности работой Методического десанта (Жетписбаева М.А., начальник отдела мониторинга и анализа, к.ф.н.).

При подведении итогов работы руководители и учителя школ Осакаровского района выразили удовлетворенность содержанием, формами методической помощи и уверенность в том, что такой вид сотрудничества очень востребован сельскими педагогами.

МУКАНОВА Р.А.

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации педагогических работников «Өрлеу»
Институт повышения квалификации по Акмолинской области,
начальник отдела информационных технологий,
магистр технических наук

ВНЕДРЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛ

Мақалада шағын жинақталған мектептегі оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың әдістемесі мен технологиясын және компьютерлік технологиялар арқылы оқыту үлгісін (оқу ақпараттық қорлар құру, оқу үрдісін желілік тәртібінде жүргізу т.б) жетілдірудің өзектілігі анықталады. ШЖМ ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудың ғылыми-әдістемелік негіздерін қалайтын жасаушыларын және тиісті біртұтас ақпараттық-білімділік жүйесін құруы зерделенеді.

The article reveals the relevance of improved methodology and technology organization of the educational process in small schools, the structure and learning models in UGS using computer technology (to create a training and information resources management of the educational process in the small schools in the network mode, etc.). The basic components of the development of scientific and methodological bases for the use of information and communication technologies and the establishment of appropriate holistic educational information systems for UGS.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: информатизация образования, информационно-образовательная среда, ИКТ-компетентность, сайт

Современные преобразования в обществе, новые стратегические ориентиры в развитии экономики, открытость общества, его быстрая информатизация и динамичность кардинально изменили требования к образованию. Основной целью образования становится не простая совокупность знаний, умений и навыков, а основанная на них личная, социальная и профессиональная компетентность-умение самостоятельно добывать, анализировать и эффективно использовать информацию, умение рационально и эффективно жить и работать в быстро изменяющемся мире.

Перед педагогическим обществом стоит глобальная задача создания, апробации внедрения новой модели образования, основные принципы которой указаны в «Концепции развития образования Республики Казахстан до 2020 года». В соответствии с этой Концепцией главным требованием к системе образования в свете сегодняшнего дня является совершенствование форм, методов и содержания образования неразрывно связанных с применением компьютерных технологий обучения во всех звеньях образования, включая малокомплектные школы.

Развитие малокомплектных школ (далее – МКШ) является одним из приоритетных направлений образовательной политики Республики Казахстан, так как, способствует созданию оптимальных условий для развития интеллектуальной сферы личности и формирования критичности ума, гибкости мышления, воспитания гражданственности, привития принципов демократизации, уважения прав и свобод личности, толерантности и гуманизма. В условиях сельской малокомплектной школы именно с внедрением информационно-коммуникационных технологий расширяются возможности

индивидуального обучения. Компьютер оказывает стимулирующее воздействие на творческую активность ребенка, благоприятствует решению познавательных задач, позволяет реализовать индивидуальные интересы детей.

Новому поколению учителей предстоит работать в качественно новой информационной среде, с использованием нетрадиционных средств и технологий. Поэтому, подготовка учителей для малокомплектных школ заключается в вооружении их средствами, методами, приемами использования новых информационных технологий, способным вооружить выпускников к условиям меняющегося мира (рис.1).

Рисунок 1 – Информационно-образовательная система МКШ

Разработка научно-методических основ использования информационно-коммуникационных технологий и создание соответствующей целостной информационно-образовательной системы для малокомплектной школы (МКШ) предполагает следующее (рис.2):

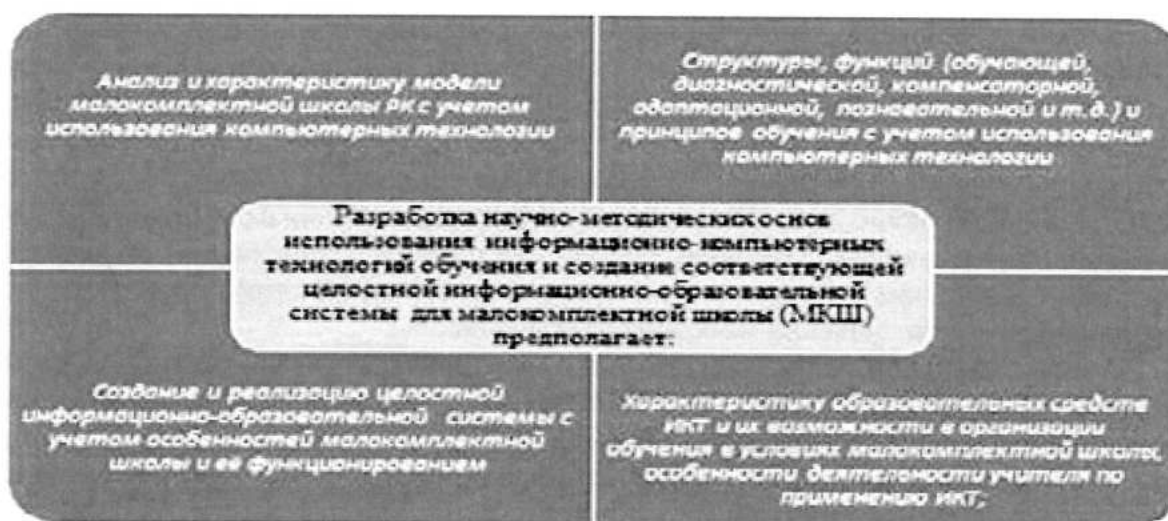

Рисунок 2 – Создание информационно-образовательной системы для МКШ

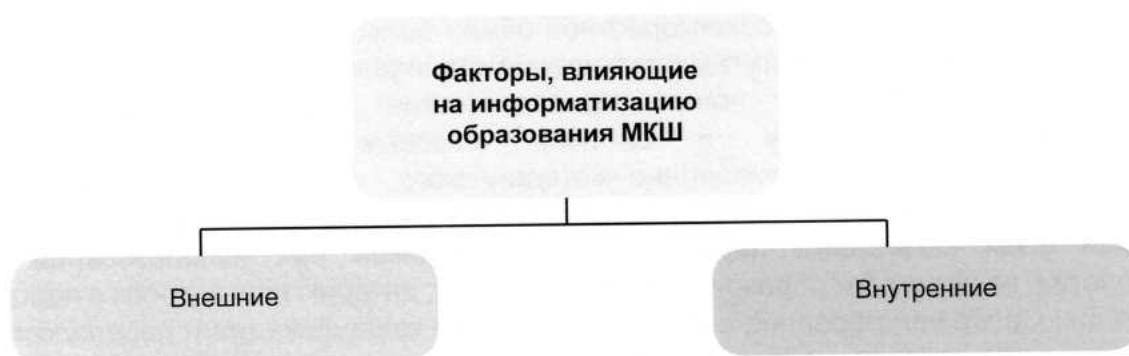
Создание и реализация модели целостной информационно-образовательной системы малокомплектной школы должно способствовать укреплению конкурентоспособности и развитию МКШ на основе внедрения ИКТ в целостный педагогический процесс.

Данная система включает в себя:

- характеристику развития и современного состояния малокомплектных школ, раскрыть сущность понятия «малокомплектная школа»;
- разработку научно-методических основ начальной ступени обучения с учетом особенностей малокомплектной школы;
- научно-обоснованный проект положения о формировании класс-комплектов МКШ;
- разработку однопредметных уроков при различном варианте комплектовании классов (по родному языку, литературному чтению, математике, познанию мира, ИЗО, музыке, трудовому обучению, физической культуре);
- разработку разнопредметных уроков при различных вариантах комплектовании классов (по родному языку, литературному чтению, математике, познанию мира, ИЗО, музыке, трудовому обучению, физической культуре);
- разработку однопредметных уроков при различном варианте комплектовании классов;
- учебно-методические пособия для подготовки будущих учителей к работе в МКШ в условиях 12-летнего образования;
- учебно-методические рекомендации по переподготовке учителей для работы с учетом особенностей МКШ;
- создание адаптированных УМК, электронных учебников для учащихся начальных классов малокомплектной школы;
- разработка учебно-методических пособий и рекомендаций для учителей МКШ (на электронных носителях).

Целостная информационно-образовательная система малокомплектной школы выступает как инфраструктура единого образовательного пространства Республики Казахстан.

Информационно-образовательная система малокомплектной школы реализуется с помощью средств информатизации образования. Средства информатизации образования включают компьютерное аппаратное и программное обеспечение, а также их содержательное наполнение. Выделим основные факторы, влияющие на информатизацию образования.

Внешними являются факторы, задающие условия функционирования системы образования. **Внутренние** определяют готовность и способность образовательных

учреждений воспринять достижения научно-технического прогресса и эффективно использовать эти достижения для решения основных задач.

Использование информационно-коммуникационных технологий обучения предполагает наличие умений у педагогов использовать компьютерные технологии и наличие определенного объема навыков работы за компьютером учащихся. Сегодня накоплен достаточный опыт по использованию компьютерной технологии обучения в малокомплектной школе. Вопрос же использования ИКТ в обучении в малокомплектной школы остается открытым и требует обмена опытом, взглядов и педагогических идей в этой области. Однако факт необходимости применения компьютерных технологий в обучении неоспорим и доказал, что обучение с использованием компьютерных технологий обучения повышает интерес учащихся к обучению, стимулирует умственную активность и вовлекает учащихся в учебно-познавательную деятельность.

Хорошее техническое оснащение школы, включая подключение компьютерного класса к каналу Интернет способствует обучению информационно-коммуникационным технологиям уже в начальной школе, раскрывает возможности объединения многих изучаемых предметов, дает возможность учащемуся максимально реализовать свои творческие возможности. При использовании компьютерных технологий обучения в полной мере реализуется интегрированное обучение, которое позволяет перейти от изолированного рассмотрения различных явлений действительности к их взаимосвязанному, комплексному изучению.

В последние годы наш институт перешел на качественно новый уровень в подходах к использованию компьютерной техники и информационных технологий во всех областях деятельности института, который исходит из мощного оснащения современными мультимедийными средствами аудитории института: компьютерами последнего поколения, мультимедиапроекторами, мощными интерактивными досками, цифровой техники (видео и фотокамерами), многофункциональной множительной техникой, обеспечивающими проведение курсовой подготовки на высоком информационно-технологическом уровне, а также оказание помощи учителям по внедрению новых мультимедиа средств в учебный процесс.

Так, отдел информационных технологий, являющийся структурным подразделением Филиала Национального центра повышения квалификации «Օրլես» института повышения квалификации педагогических кадров по Агмолинской области изменил свою деятельность в области создания собственных сетевых ресурсов /сайт института/ и организации доступа к электронным ресурсам, позволяющий активно развивать передачи данных об институте, структурных подразделениях ИПК, графики запланированных курсовых и межкурсовых мероприятия на год и др. информации, а также обеспечивающий высокоскоростной обмен большими потоками информации между региональными институтами повышения квалификации.

Перед отделом стоят новые технологические задачи по формированию информационной культуры и системы базовых понятий информатики, совершенствование информационно-методического обслуживания, обобщение и распространение передового педагогического опыта, оказание методической помощи всем категориям педагогических работников при использовании ИКТ технологии, электронных образовательных ресурсов, интерактивных досок в процессе обучения. Совершенствование системы повышения квалификации и переподготовки педагогических кадров, обеспечивающей дальнейший рост ИКТ-компетентности педагогов Агмолинской области, обновление содержания образования посредством освоения новых информационных образовательных технологий.

Процесс информатизации образования предъявляет высокие требования к профессиональным качествам и уровню подготовки как учителей-предметников, так и администрации малокомплектных сельских школ в области применения информационных и коммуникационных технологий (ИКТ). Влияние на процесс профессиональной готовности учителей, оказываемое внедрением в образование ИКТ, очень широко и многоаспектно. Одним из них является информатизация управления образованием, использование интерактивных средств обучения, электронных учебников, мониторинговые исследования и т.д. Как показывает многолетний собственный опыт проведения занятий по ИКТ в рамках предметных курсов повышения квалификации, посещение уроков, открытых мероприятий с использованием ИКТ-технологий, уровень информационной компетентности педагогов еще недостаточно высок.

Сегодня эту задачу нужно решать на базе (района), школы. Краткосрочность курсов ПК должна восполняться качеством предоставляемых услуг. Этому способствует также, проведение сотрудниками отдела дистанционных курсов, ориентированные на использование возможностей Интернет-ресурсов, практическое применение планшетов, методике разработки собственных электронных ресурсов по предметам, методике работы в программном обеспечении интерактивной доски ActivInspire. Основная цель этих курсов – дать знания и развить навыки, которые позволят создать в каждой школе единое информационное образовательное пространство, что в свою очередь позволит поднять многие школьные процессы на новый уровень.

Учителя школ, прослушавшие вышеперечисленные курсы повышения квалификации, начинают корректировать собственные подходы к подаче информации ученикам, разрабатывать новые методики ведения урока, используя возможности компьютерных технологий.

Международный опыт показывает, что сами по себе информационные технологии не главное для учителя. Важна не техника, а умение её эффективно использовать для решения актуальных педагогических задач. Также межпредметные связи в малокомплектных сельских школах, помогают реализовать личностно-ориентированный подход в обучении и воспитании. Учитель имеет возможность опереться на определенный круг интересов и увлечений учащихся. При этом учитываются основные принципы современного образовательного процесса (принцип вариативности обучения, принцип интеграции, принцип целостности содержания образования, принцип систематичности, принцип развивающего обучения, принцип самостоятельности и творческой активности учащихся).

Важным фактором повышения качества образовательного процесса в МКШ является внедрение электронного обучения позволяющего преодолеть трудности педагогической деятельности в разновозрастных коллективах через широкое использование индивидуального и самостоятельного обучения.

Внедрение электронного обучения в МКШ существенно изменит характер взаимодействия между учителем и учеником, ориентируя последнего на активное самостоятельное освоение учебного материала. Педагог выступает в роли тьютора, деятельность которого направлена не на воспроизводство информации, а на психологическое – педагогическое сопровождение обучающегося в учебно-познавательном процессе. Внедрение системы электронного обучения в организациях образования Акмолинской области стартовало в сентябре 2013г., всего 36 общеобразовательных школ и 1(один) казахско-педагогический колледж, для которых сотрудниками отдела ИТ были организованы курсы повышения квалификации, с общим охватом 376

учителей-предметников. В вышеперечисленных школах была поставка современной компьютерной техникой и подключение высокоскоростного Интернета. Все педагоги активно включены в процесс работы системы электронного обучения. Но в каждом деле есть и свои трудности, и барьеры, в данном случае это: слабая ИКТ–компетентность педагогов, которая зависит от слабой материально-технической оснащенности сельских школ, перегруженность учителей, нехватка времени для самообразования.

Таким образом, на сегодня актуальным является совершенствование методики и технологии организации учебно-воспитательного процесса в малокомплектной школе, структуры и модели обучения в МКШ с использованием компьютерных технологий (создание учебных информационных ресурсов и ведение учебного процесса в малокомплектной школе в сетевом режиме и т.д.). Для качественного информационного обеспечения деятельности МКШ целесообразно формировать информационный фонд, включающий: виртуальные лаборатории, базу данных, консультационную службу, электронную библиотеку, медиатеку, компьютерными играми, конструкторами и другими учебно– методическими пособиями.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Концепция развития малокомплектных школ. Министерство образования и науки Республики Казахстан. – Алматы, 2003.
2. Гершунский Б.С. Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы. – М.: Педагогика, 1987.

«ҰЗДІК ЖЫЛ ӘДІСКЕРІ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БАЙҚАУЫНЫҢ ОБЛЫСТЫҚ КЕЗЕҢІ

2014 жылдың 30 мамырында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты ұйымдастырған жыл сайын болатын «Ұздік жыл әдіскері» Республикалық байқауының облыстық кезеңі өтті. Байқауға Балқаш, Жезқазған, Саран, Қарағанды, Теміртау, Сатпаев, Шахтинск қалаларынан, Ақтоғай, Қарқаралы, Жаңарқа, Осакаров, Шет аудандарынан аудандық / қалалық бірінші кезеңнің жеңімпаздары қатысты.

Байқау әдістемелік шеберлік пен кәсіби мерекеге айналды. Іс-шараның құрметті қонақтары жетекші педагогтар, ғалымдар, білім саласындағы өкілетті мекемелер, Қарағанды облыстық кәсіподақ ұйымы болды. Сайыскерлердің жұмыстарын бағалауға тәжірибелі педагогтар, біліктілік арттыру саласындағы ардагерлер, аймақтағы білім беруді басқару мекемелерінен әділ қазылар алқасы шақырылды.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директорының оқу-әдістемелік жұмыс бойынша орынбасары, п.ғ.к., доцент, Мұқатаев Айдос Ағдарбекович сайыскерлерге, құрметті қонақтарға, әділ қазылар алқасы мен жанкүйерлерге арнап құттықтау сөз сөйледі.

Қарағанды облысының білім дамыту орталығының директорының кеңесшісі, т.ғ.к., профессор Қонтаев Сабит Сеитович, Қарағанды облыстық ғылым және білім беру қызметкерлерінің кәсіподақ ұйымының төрайымы Самойлюк Татьяна Филипповна, 2013 жылдың «Ұздік әдіскер» Республикалық байқауының жеңімпазы, Қарағанды қалалық білім бөлімінде мектепке дейінгі тәрбие және оқыту бөлімінің әдіскері Базарбай Алия Санатовна қатысушыларға өздерінің лебіздерін, ақ тілектерін білдірді.

Байқаудың облыстық кезеңі әр түрлі байқау алаңдарында екі бөлім бойынша

өтті. Бірінші бөлімде: қатысушылар көрсетілімі, сайыскерлер өткізген шеберлік сабақтардан үзінділер және ғылыми-әдістемелік жоба тұсаукесері ұсынылды. Екінші бөлімде сайыскерлер өздерінің әдістемелік жұмыстарын және білім беру мекемелерінде әдістемелік қызметтерін келешектегі жетілдіру жүйесі туралы баяндады.

Байқаудың барлық қортындылары бойынша құзыретті қазылар алқасы жеңімпаздарды анықтады:

1. Аудандық /қалалық білім бөлімдерінің орта және жалпы білім беруді жетекшілік ететін Үздік әдіскері – Айтжанова Жанат Абеновна, «Балхаш қаласының білім беру, денешынықтыру және спорт» ММ бөлімінде бастауыш білім беру бойынша әдіскер.

2. Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту білім беру мекемелерінің Үздік әдіскері – Куракина Любовь Васильевна, Сатпаев қаласының №23 бала-бақша әдіскері.

3. Қосымша білім беретін мекемелер бойынша Үздік әдіскері – Махмұтова Любовь Леонидовна, Қарағанды қаласы «Балалар мен жеткіншектер сарайы» МҚКМ әдіскері.

Номинациялар бойынша жеңімпаздар:

1. «Көшбасшы- әдіскер» – Боранбаева Дариға Боранбайқызы, «Шет аудандық білім беру, денешынықтыру және спорт» ММ орта және жалпы білім беру әдіскері.

2. «Шебер-әдіскер» – Наурызбекова Салтанат Көбекқызы, Жаңаарқа аудандық «Балдырған» бала-бақшасы әдіскері.

3. «Ең жас әдіскер» – Штер Ольга Александровна, «Теміртау қаласының білім беру, денешынықтыру және спорт» ММ бастауыш білім беру бойынша әдіскер.

Барлық сайыскерлер қатысушы сертификатын алды. Номинация бойынша орын алған сайыскерлерге құрмет грамоталары мен демалушылардан ақшалай сыйлықтар берілді. Жеңімпаздар І дәрежелі дипломдар, ақшалай сыйлықтар, сонымен қатар Қарағанды облыстық ғылым және білім беру қызметкерлері кәсіподақ ұйымы атынан шипажайлық-курорттық сауығуға жолдама алды.

№1 Қарағанды қаласының өнер мектебінің жас өнерпаздары мерекелік іс-шара барысында өздерінің өнерлерімен мерекенің шырайын келтірді.

Ұйымдастырушылар мен қатысушылардың пікірі бойынша, бұл байқау әдіскерлердің өз мамандығының үздігін анықтау, кәсіби шеберліктерін бағалау мүмкіндігі ғана емес, сондай-ақ жалпы білім беру мекемелері жұмысына жаңашыл тәсілдерді үйретуге және енгізілген жұмыстарды талдауға көмек көрсетеді.

ОБЛАСТНОЙ ЭТАП РЕСПУБЛИКАНСКОГО КОНКУРСА «ЛУЧШИЙ МЕТОДИСТ ГОДА»

Областной этап ежегодного республиканского конкурса «Лучший методист года», организованный филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, состоялся 30 мая 2014 года. В нём приняли участие победители первого районного/ городского этапа из городов Балхаш, Жезказган, Сарань, Караганда, Темиртау, Сатпаев, Шахтинск; Актогайского, Каракаралинского, Жанааркинського, Осакаровского, Шетского районов.

Конкурс стал настоящим праздником методического мастерства и профессионализма. Почётными гостями мероприятия были ведущие педагоги, представители науки, уполномоченных органов в сфере образования, профсоюза Карагандинской области. Для оценивания работы конкурсантов в качестве членов жюри были приглашены опытные педагоги-практики, ветераны системы повышения квалификации, специалисты органов управления образованием региона.

С приветственным словом к конкурсантам, почетным гостям, жюри и болельщикам обратился заместитель директора по учебно-методической работе ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области к.п.н., доцент Мухатаев Айдос Агдарбекович.

Свои напутствия и пожелания всем присутствующим высказали советник директора учебно-методического центра развития образования Карагандинской области, к.т.н., профессор Контаев Сабит Сеитович, председатель профсоюза работников образования и науки Карагандинской области Самойлюк Татьяна Филипповна, победитель Республиканского конкурса «Лучший методист» 2013 года, методист по дошкольному воспитанию отдела образования города Караганды Базарбай Алия Санатовна.

Областной этап конкурса проходил на разных конкурсных площадках в два тура.

Первый тур включил в себя: представление участников, проведение конкурсантскими фрагмента мастер-класса и презентацию научно-методического проекта. Во втором туре конкурсанты рассказали о системе собственной методической работы и перспективах совершенствования методической службы в организациях образования.

По итогам всех конкурсных мероприятий компетентное жюри определило победителей:

1. Лучший методист районных (городских) отделов образования, курирующих общее среднее образование – Айтжанова Жанат Абеновна, методист по начальному образованию ГУ «Отдел образования, физической культуры и спорта города Балхаш».

2. Лучший методист организаций дошкольного воспитания и обучения – Куракина Любовь Васильевна, методист ясли-сада №23 «Берёзка» города Сатпаев.

3. Лучший методист организаций дополнительного образования – Махмутова Любовь Леонидовна, методист КГКП «Дворец детей и юношества» города Караганды.

Победителями в номинациях стали:

1. «Методист - лидер» – Боранбаева Дарига Боранбайқызы, методист общего среднего образования ГУ «Отдел образования, физической культуры и спорта Шетского района».

2. «Методист-мастер» – Наурзбекова Салтанат Көбекқызы, методист ясли-сада «Балдырған» Жанааркинського района.

3. «Самый молодой методист» – Штер Ольга Александровна, методист по начальному образованию ГУ «Отдел образования, физической культуры и спорта города Темиртау».

Все конкурсанты получили сертификаты участников. Номинантам были вручены почётные грамоты и денежные призы от спонсора. Победители стали обладателями Дипломов I степени, денежных призов, а также путевок на санаторно-курортное оздоровление от профсоюза работников образования и науки Карагандинской области.

Праздничную атмосферу на протяжении всего мероприятия помогли поддержать яркие выступления юных артистов – учащихся школы искусств №1 города Караганды.

По мнению организаторов и участников, прошедший конкурс дал возможность не только оценить профессионализм того или иного методиста, выявить лучшего по профессии, но и помогает проанализировать работу по внедрению и изучению инновационных методов педагогической работы организации образования в целом.

МАХАНОВА А.К.

КГУ «Ростовская ОСШ», Бухаржырауский район, Карагандинская область,
учитель химии, высшая категория

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО–ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ПЕДАГОГОВ СЕЛЬСКИХ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛ В УСЛОВИЯХ РЕСУРСНОГО ЦЕНТРА

Мақалада ақпараттық білім беру ортасы білім беру удерісінің субъектілері арасындағы ақпараттық әрекеттестікке мүмкіндік туғызатын психологиялық–педагогикалық жағдайлар мен бағдарламалық–аппараттық құралдары жүйесі ретінде қарастырылады. Ресурстық орталық жағдайындағы ауыл шағын жинақталған мектепте ақпараттық білім беру ортасын құру тәжірибесі ұсынылады.

In the article information educational environment is considered as a system of psycho-pedagogical conditions and software and hardware to facilitate information interaction between the subjects of the educational process. The experience of creating the information educational environment in rural schools in terms of the Resource Center is described.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: информационная образовательная среда, дистанционное взаимодействие, самообразование, взаимообучение

Глава государства Президент РК Н.А.Назарбаев выделил образование как стратегически важную сферу жизни казахстанского общества, призванную готовить специалистов, конкурентно-способных на мировом рынке [1]. Наблюдается развитие новых моделей образовательного пространства, т.е. школ создающих условия для развития образования и одним из таких проектов является инновационный проект «Ресурсный центр». Ресурсный центр – это связывающее звено в условиях перехода на 12-летнее обучение, так как село на сегодняшний день – это самое главное стратегическое направление в долгосрочной программе развития образования. Одна из серьезных проблем сельской школы – недостаточная подготовленность выпускников к успешной социализации в обществе, активной адаптации на рынке труда. Решение данной проблемы видится в создании системы специализированной подготовки старшеклассников, ориентированной на индивидуализацию обучения, социализацию учащихся и использование информационно-коммуникативных технологий организованной в профильном обучении, в которых ученик мог бы полностью раскрыть свой творческий потенциал, развить свои способности, воспитать в себе потребность непрерывного самосовершенствования и ответственности за собственное воспитание и развитие.

Исследование вопросов развития информационной образовательной среды становится наиболее актуальной темой в образовании. Целесообразнее будет сказать, что информационная образовательная среда – это система психолого - педагогических условий и программно-аппаратных средств, способствующих информационному взаимодействию между субъектами образовательного процесса. Правильно организованная информационно-образовательная среда школы, в частности грамотное использование ИКТ в образовательном процессе, позволяет

на новом уровне осуществить дифференциацию обучения, повысить мотивацию учащихся, обеспечить наглядность представления практически любого материала, обучать современным способам самостоятельного получения знаний, что, безусловно, является условием достижения нового качества образования. И эти факторы влияют на профессиональное развитие самих педагогов сельских малокомплектных школ.

Потребность в формировании ИКТ-компетентности учащихся и учителей выдвигает на первый план проблемы информатизации учебного процесса и моделирования процессов использования информационно-коммуникационных технологий в различных видах учебной деятельности, и компьютер выступает как рабочий инструмент познания окружающей действительности. Чем интенсивнее идет процесс информатизации школы, тем эффективнее сотрудничество учителя и ученика, способствующее повышению ответственности ученика за результаты своего обучения. При этом учитель осуществляет общее руководство различными видами работ, которые выполняет (инициирует) сам учащийся, учитель же побуждает школьника учиться в различных условиях: и в школе, и за ее пределами, в реальной и виртуальной (on-line) среде, в которой доминируют методические подходы, ориентированные на интерактивное, визуальное и активное усвоение материала. К основным ресурсам, необходимым для существования и функционирования информационной среды, относятся:

- технические ресурсы (физическая составляющая);
- кадровые ресурсы (интеллектуальная составляющая);
- учебно-методические ресурсы (информационная составляющая).

Информационно-образовательная среда создается ради того, чтобы учащийся мог получать самые новые знания, умел активно их применять, научился диалектически мыслить, раньше социализировался, легче адаптировался к быстро меняющемуся миру.

В момент организации Ростовского Ресурсного центра необходимых условий для работы в информационно-образовательном пространстве не было. Отсутствовали интерактивные доски, компьютеры, электронные программы и электронные учебники. Но в течение определённого времени материально-техническая база Ресурсного центра постепенно пополнялась, и на данный момент всё это имеется в достаточном количестве, а именно – семь интерактивных досок, два мультимедийных кабинетов, около 150 компьютеров нового поколения, имеется медиатека и электронная библиотека, около 150 электронных пособий по физике, химии, биологии, истории и географии, по познанию мира в начальной школе, по казахскому и английскому языкам.

Создание единой информационной образовательной среды, объединяет систему информационного и научно-методического обеспечения, создаёт условия для дистанционного взаимодействия учителей (рис.1). Появляется возможность повысить требования к знаниям, умениям и навыкам по предметам на основе ИКТ, к системе подготовки компетентных кадров по применению цифровых образовательных ресурсов, образование Интернет-порталов и сайтов, веб-ориентированные и предназначенные для многократного использования. Вводятся новые формы ресурсного администрирования: составление учебных планов, расписаний, формирование отчётных и статистических форм, введение электронных журналов и предметных флипчартов [3].

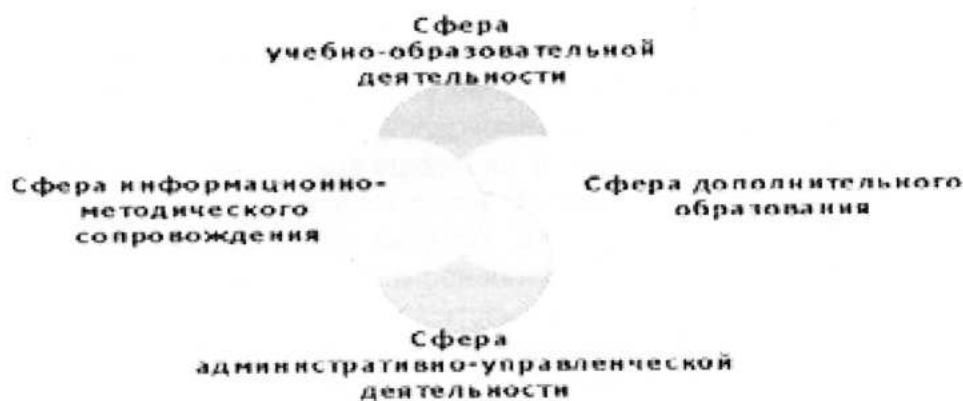

Рисунок 1 – Информационно-образовательная среда
Ростовского Ресурсного центра

Отработанность мониторинга учебно-воспитательного процесса малокомплектных школ в условиях РЦ, применение современных ИКТ- технологий обучения гарантирует усвоение учебного материала каждым учеником малокомплектной школы на уровне требований Госстандарта [5]. Так как именно в информационно-образовательной среде появилась возможность работать с электронными пособиями, учебниками и программами, то есть раскрывались умения и навыки работы с информацией. В своей деятельности использовали «Принцип управления успехом» по теории А. Маслоу, то есть находили любые достоинства и интересные идеи в работе педагога, способствовали их развитию и развитию личности в целом, а также стимулировали развитие учеников.

Важным критерием успешности организации информационно- образовательной среды, как средство повышения качества образования в сельской местности, является включение специалистов в практическую деятельность, участие в которой требует самообразования и саморазвития. Информационно-образовательная среда создаёт условия для удовлетворения творческих потребностей личности и как результат – самопознание, тяга к творческому росту, повышению своей роли в организации УВП, является значимым критерием деятельности и профессионализма учителя. Работа учителей в МКШ имеет специфические особенности и, прежде всего, это совмещение двух параллелей в одном классе. Работа педагога в таких условиях требует специальной подготовки, которая в условиях РЦ решается через курсы повышения квалификации, через заседания кафедр и методических объединений, через взаимообучение равных, а также в сессионные и межсессионные периоды у педагогов Ресурсного центра появляется возможность работать в информационно-образовательном пространстве. Педагоги, работающие в РЦ и МКШ многофункциональны, так как подолгу своей работы в сельской МКШ им приходится быть культурологом, психологом, руководителем кружка и секции, политологом, хореографом, музыкантом, активным членом сельского совета. С созданием сетевого образовательного взаимодействия близлежащих МКШ, внедрения дистанционного обучения, развития новой формы организации образовательного процесса в условиях РЦ, возникает необходимость определения роли педагога новой формации [2]. Это, в первую очередь, педагоги, окончившие уровневые курсы повышения квалификации первого, второго и третьего уровней, педагоги координаторы, тьюторы, эдвайзеры, способные внедрять в систему образования новые подходы в обучении, прогнозировать, проектировать, подбирать и проводить диагностические процедуры развития функциональной грамотности и

базовых компетенций обучающихся.

Сегодня при новом определении качества образования возникает понимание того, что никакие глубокие и прочные ЗУНы не могут быть целью современной школы, что это всего лишь одно из средств достижения целей образования и ценностей человека. Сегодня увеличивается тенденция к справедливому выравниванию социально-значимых оценок качества образования, устраняющее противоречие между детьми, склонными к умственной деятельности, которые обучаются хорошо и отлично, и детьми, склонными к другим видам деятельности, достигшими в них больших успехов. Это приводит к равной социальной ценности как тех, кто ориентирован на вуз, так и тех, кто ориентирован на рабочие профессии. Происходит восстановление высокого и достойного статуса выпускников, ориентированных на получение лучшего образования. Соотношение этих понятий представляют собой процесс усвоения социального опыта, освоения и присвоения общественных отношений, способствующие становлению и развитию личности. Недаром российский психолог Я.А.Пономарёв отметил, что «усилия, направляемые на развитие творческих способностей школьников, множатся с каждым днём и вместе с тем становятся всё яснее» и этот факт позволяет определить развитие личности в целом на завершающей ступени обучения. Важным является то, что человек не просто усваивает, но и преобразовывает социальный опыт в собственные ценности, установки, ориентации, то есть проявляет не пассивность, а активность.

На основе информационно-образовательного пространства, для качественного оценивания достижений обучающихся используются следующие формы и методы работы: наблюдения, анализ, тестирование, психологический и общественный опрос, собеседование, семинары-обсуждения, учебные ситуации и тренинги, конференции в режиме on-lain, работа с интернет-ресурсами, зачётные мероприятия, срезы знаний, рефлексия, участие в круглых столах и ролевых играх, защита практических работ и проектирование, участие в олимпиадах и интеллектуальных марафонах или конференциях, творческие работы, оформление портфолио. Используя ресурсы Интернета учащиеся школы еженедельно принимают участие в интерактивных уроках по различным предметам, тем самым способствуя развитию ИКТ – компетенций выпускника.

Учащиеся Ресурсного центра, используя информационно-образовательную среду, начиная с начальной школы разрабатывают творческие и исследовательские проекты, которые затем защищают на итоговой научно-практической конференции РЦ. Ведут дневник исследователя и индивидуальный маршрутный лист, где указывают цели и задачи исследования, пути решения поставленных задач, как работали с литературой и с информацией. Собирают «Портфолио ученика», являющийся совокупностью индивидуальных достижений учащихся, выполняющих роль накопительной оценки, которая наряду с результатами экзаменов определяет образовательный рейтинг выпускников профильных классов. Всё это вместе взятое, определяет рейтинг выпускника Ростовского ресурсного центра. Кроме образовательных ресурсов, используется система дополнительного образования, организованы различные кружки и секции, творческие лаборатории. При Ростовском Ресурсном центре функционирует пришкольный интернат, в котором проживают около 70 детей из 12 населённых пунктов, а также во время сессионного периода Ростовского Ресурсного центра дети из магнитных школ.

В здании пришкольного интерната располагаются классы дошкольной подготовки, начальные классы, открыты три группы мини-центра, имеется кабинет

Самопознания и психологической разгрузки. Для занятий профессиональными танцами имеется зал хореографии. Для развития художественных навыков и изобразительного искусства оборудована ИЗО–студия. С целью углубленного изучения английского языка ведутся организационные работы по созданию английского клуба. В подвальном помещении школы открыт военно – спортивный оздоровительный комплекс «Сұңқар», который включает в себя борцовский, теннисный, тренажерные залы, кабинет НВП, стрелковый тир и лыжную базу. Воспитанники клуба «Сұңқар» ежегодно участвуют в военно–спортивных играх «Алау», «Улан», «Отан қорғаушы», «Қалқан», «Жауынгер» районного, областного, республиканского уровней и занимают призовые места.

В 2010 году построен при пришкольном интернате из подручного материала теплично-парниковый комплекс, цветник, фруктово - ягодный сад, организован кружок «Юный пчеловод», ведутся работы по созданию школьной пасеки, которые являются научно-экспериментальной и исследовательской лабораторией, творческой мастерской. На площади 30 соток выращивается картофель, готовятся участки для посадки овощей и бахчевых культур. Эти материально-технические условия создаются с целью возрождения школьных ученических бригад, приобщения учащихся к земле, к сельским профессиям, внедрения инновационных проектов и закрепления молодёжи на селе.

Результативностью работы Ресурсного центра является профилирующая ориентация школьников, положительная мотивация учеников к исследовательской и проектировочной деятельности, использование современных информационно-коммуникативных технологий, формирование социально-значимых качеств и способностей учащихся, развитие ключевых компетенций, рейтинговая система оценивания, самоконтроль и самооценка учащихся, создание портфолио выпускника, последовательная и системная работа с одарёнными детьми и ведение здорового образа жизни.

Благодаря проделанной работе педагогов сельских малокомплектных школ удалость оптимизировать доступ образовательных учреждений как к образовательным и информационным ресурсам, так и к различным сервисам, реализуемым в глобальных и локальных сетях, затраты на Интернет. Данный процесс кардинально изменил деятельность всех образовательных субъектов Ресурсного центра, позволил сформировать единую информационно-образовательную среду и создал условия для перехода к новому качеству образования на основе информационно-коммуникативных технологий.

Информационно-образовательная среда в условиях Ресурсного центра – это новая платформа для взаимодействия всех участников образовательного процесса, как учителей, так и учеников. Эта технология имеет новый набор мощных функциональных возможностей. Это гибкое решение, которое легко сочетается с уже существующими системами управления и обеспечивает их надёжность, технологичность и безопасность. Используемые методы работы удовлетворяют потребностям в работе с информацией и Интернет-ресурсами, может быть надёжной основой для дальнейшего развития личности педагога и учащихся в современных жизненных условиях и рыночных отношениях в любое время в любом месте [3].

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Послания Президента Республики Казахстана Н.А. Назарбаева народу Казахстана от 17 января 2014 года «Казахстанский путь - 2050: единая цель, единые интересы, единое будущее» // http://www.akorda.kz/ru/page/page_215750_poslanie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstana-17-yanvary-2014-g
2. Государственная программа развития образования до 2020 года. – Астана, 2010. // www.edu.gov.kz
3. Концепция 12-летнего обучения. Проект. – Астана, 2010 // www.nao.kz

ИТОГИ ЕДИНОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ТЕСТИРОВАНИЯ ВЫПУСКНИКОВ ОРГАНИЗАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ – 2014 Г.

В Карагандинской области на конец 2013-2014 учебного года количество выпускников общеобразовательных средних школ составило 7413 (без учета Республиканской высшей школы-интерната им. Т. Бигельдинова, СШ №3 Министерства образования Российской Федерации, спортивной школы им. А. Молдагуловой).

Из 7413 выпускников сдавали ЕНТ 5061 человек (на государственном языке – 2604, на русском языке – 2457), процент участия составил 68,3% от общего количества всех выпускников. Количество участников ЕНТ в сравнении с 2013 годом уменьшилось на 1%.

За нарушение правил проведения ЕНТ удалены 2 выпускника г. Караганды: ОКШДС №77 и СШ №91. При входе были изъяты:

- сотовые телефоны – 150
- шпаргалки – 156
- часы с калькулятором – 1.

В ходе ЕНТ изъяты:

- 216 сотовых телефонов
- 338 шпаргалок
- 14 фотоаппаратов
- калькуляторы
- часы-калькуляторы, часы-«айфон».

Наибольшее количество выпускников, принявших участие в ЕНТ-2014:

- г. Балхаш – 86,7% (2013 г. – 86,6%)
- г. Жезказган – 85,0% (2013 г. – 81,3%)
- г. Караганды – 79,6% (2013 г. – 80,8%).

Низкий процент участия выпускников:

- г. Шахтинск – 32,4% (2013 г. – 33,6%)
- г. Приозерск – 52,1% (2013 г. – 44,6%)
- г. Темиртау – 55,7 % (2013 г. – 55,5%)
- г. Сатпаев – 56,5% (2013 г. – 49,9%)
- Осакаровский район – 56,8 (2013 г. – 58,2 %)
- Шетский район – 58,3% (2013 г. – 71,6%).

С каждым годом наблюдается снижение процента участия выпускников в г. Шахтинск: 2012 г. – 39,5%, 2013 г. – 33,6%, 2014 г. – 32,4%.

Средний балл результатов ЕНТ по Карагандинской области составил 76,97 баллов, в том числе:

- по сельским районам – 69,06 (2013 г. – 66,75)
- по городам – 79,82 (2013 г. – 77,40)
- по областным организациям образования – 98,62 (2013 г. – 97,01).

Средний балл по результатам ЕНТ 2014 года по Карагандинской области в сравнении с 2013 годом возрос на 2,53 балла, в том числе – по городам на 2,42 балла, по сельским районам – на 2,56 балла, областным организациям образования – на 1,61 балла.

Снижение среднего балла с каждым годом наблюдается в Жанааркинском районе: 2012 г. – 70,1; 2013 г. – 63,3; 2014 г. – 59,5.

Процент выпускников, набравших 100 и выше баллов, в 2014 году составил 12,7%, что на 1,2% выше аналогичного показателя 2013 года.

125 баллов никто из участников ЕНТ в Карагандинской области не набрал. Самый высокий результат – 123 балла – набрали 2 выпускницы: Токенова Динара – СШ №4 г. Жезказган, Мусина Камилла – специализированная школа «Дарын».

Результат ниже порогового уровня показали 1101 выпускник, что составляет 21,8% (2013 г. – 28,8%).

Наибольшее количество выпускников, не набравших порогового уровня знаний в 2014 году:

– Жананаркинский район – 53,9%

– Улытауский район – 53,4%

– Нуринский район – 45,2%

– Бухаржырауский район – 40,6%.

Самый низкий результат – 21 балл набрала выпускница СШ №8 с. Уызбай Осакаровского района.

168 выпускников набрали из 25-ти возможных по одному предмету самое наименьшее количество баллов от «0» до «4» и получили оценку «2».

По сравнению с прошлым годом количество неудовлетворительных оценок увеличилось г. Караганде на 5, г. Приозерске и в Осакаровском районе по 1, г. Сатпаеве и г. Темиртау на 3. Постоянный рост «двоек» наблюдается в Жанаркинском и Абайском районах.

Одним из показателей качества образовательных достижений учащихся является доля выпускников, которые оканчивают школу со знаком «Алтын белгі» или аттестатом с отличием.

Всего претендентов на аттестат особого образца со знаком «Алтын белгі» – 221. Из них трое отказались от сдачи ЕНТ (призеры международных соревнований). Из оставшихся 218 выпускников 76 подтвердили свои знания, что составляет 34,8% от общего числа претендентов. По сравнению с 2013 годом процент подтверждения увеличился на 6,4 %.

Часть претендентов не подтвердили свои знания, получив не только оценку «4», но и оценку «3» (18 из 142 не подтвердивших свои знания на знак «Алтын белгі»):

- по 1-ому предмету – 8 претендентов

- по 2 предметам – 8 претендентов

- по 3 предметам – 2 претендента.

Из 115 претендентов на аттестат с отличием подтвердили свои знания 32 выпускника (27,8% от общего числа претендентов).

Данная статистика свидетельствует о том, что в ряде организаций образования Карагандинской области имеют место слабая подготовка выпускников к ЕНТ, низкий уровень предоставляемых образовательных услуг, недостаточная квалификация учителей, что подтверждается результатами срезов знаний, полученных в ходе аттестаций школ и при проведении ВОУД.

Подводя итог всему вышесказанному, необходимо сделать акцент на повышении качества преподавания и квалификации учителей. От руководителей организаций образования зависит, как будут осуществляться управление и контроль выполнения государственного общеобязательного стандарта образования, а также организации и реализация всего учебно-воспитательного процесса, удовлетворяющего образовательные запросы граждан Республики Казахстан.

Р.КЕЛБЕТОВА,

главный специалист Департамента по контролю
в сфере образования Карагандинской области

ХАСЕНОВ Е.К.

Қарағанды қаласы «№79 негізгі орта мектеп» КММ

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІ

МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ ИНТЕРАКТИВТІ ТАҚТАНЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІН ҚОЛДАНУ

Статья содержит описание практического опыта по использованию при проведении уроков возможностей интерактивной доски путем создания флипчартов. Характеризуются структурные компоненты компьютерной программы «Activstudio Professional Edition V3», пути их использования при изучении учебного материала и контроля знаний и умений учащихся.

The article contains a description of practical experience in the use during lessons opportunities by creating an interactive whiteboard flipcharts. Characterized by the structural components of a computer program «Activstudio Professional Edition V3», ways of using them in the study of educational material and control knowledge and skills of students.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, флипчарт, «Activstudio Professional Edition V3» бағдарламасы

Қазіргі заман талабына сәйкес әртүрлі ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сабақта қолдану – оқушының білім, білік, дағдысын дамытуды едәуір арттырады. Сонымен қатар, заманауи техникалар да оқушылардың сапалы да сауатты білім алуына үлкен ықпалын тигізіп жатқандығы бәрімізге аян.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі, оқытудың инновациялық нысандары мен әдістерін енгізу педагог қызметкерлердің тұлғасына және кәсіби құзыреттілігіне жоғары талаптар қояды. Орта білімге кері әсер ететін факторлар – ескірген әдіснамалар мен білім беру мазмұнын іріктеу қағидаттары. Ақпараттың шамадан тыс болуы оқуға деген ынтаның төмендеуіне және оқушылар денсаулығының нашарлауына әкеледі [1, 9].

Осы жоғарыда айтылғандарды ескере келе заманауи құрылғы – интерактивті тақтада флипчартпен сабақ өткізуді қолға алдым, бұл оқушылардың жан-жақты болуымен қатар дарындылығын ашуға көп көмегін береді. Практикада көрсеткендей, флипчартты пайдаланып сабақ өткізген кезде оқушылар сабақты көру, есту, жазу, сезіну, ойлау, түйсінулері арқылы өте жақсы деңгейде қабылдайды. Флипчарттар арқылы өткізілген сабақ мұғалімнің сабақты өте жоғары деңгейде өткізуіне, оқушылардың ақпаратты өте жоғары деңгейде қабылдауына үлкен ықпалын тигізеді. Сонымен қатар, сабақты өткізу барысында уақытты ұтымды пайдалануда, мұғалім мен оқушы құзыреттілігін дамытуда мұндай сабақ тиімділік жағынан ғана көрінеді.

2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаның басты мақсаты: «Экономиканың орнықты дамуы үшін сапалы білімнің қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы адами капиталды дамыту, білімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру» [1, 14].

Осы мақсатқа жету үшін оқушыларымызды ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып оқыту өзінің жеңісті жемісін береді.

«Activstudio Professional Edition V3» бағдарламасын сабақта қолдану уақытты тиімді пайдалану мен қатар оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын оятады. Осы бағдарламаның негізгі құралдарына тоқталатын болсақ, төменде суретте көрсетілген «құралдар панелі» аталған бағдарламаның негізгі бөлігі болып табылады. Мұндағы берілген аспаптар: бірінші бағанда – «бас мәзір», «флипчартты жасырып қою», «қалам мен өшіргіштің қалыңдығын белгілеу», «қалам мен өң беру түстері», «нысандарды белгілеу», «маркер», «мәтінді теру», «кері қайту», ««пердеше» – бетті жасырып қою», ««фотоаппарат» – беттің кез-келген бөлігін сурет ретінде пайдалану», «қосымша құралдар – қосымша панель ашылады», «өң беру», «қалам», «өшіргіш», «барлық нысандарды бірден өшіру», «алға жүру», ««прожектор» – беттегі белгілі бір

нысанды ғана көрсету», «бет масштабы», «жазылғанды тану» және де ««activote» – тест өткізу»; екінші бағанда – қосымша панель (бірінші бағандағы «арнайы аспаптар» батырмасы арқылы көрсетілетін панель), мұнда: «сызғыш», «транспортир», «ойын сүйегі», «бөлшек құрушы», «қалқыту калькуляторы», «қалқыту пернетақтасы», «веб браузер», «телеграф таспасы», «жазбалар мен көрсеткіштер», «флипчарт жазу аспабы», «сағат»; үшінші бағанда – кез-келген фигураны салу (бірінші бағандағы қаламның үстіне барып тышқанның сол жақ пернесін басу арқылы шығарып алуға болады).

«Құралдар панеліне» қосымша батырмаларды қосу үшін суретте көрсетілгендей: «бас мәзір» → «аспаптар панелін реттеу» → «аспаптар қоймасы...» батырмаларын басу арқылы «аспаптар қоймасы» контекстік мәзірін шығарып аламыз да, қажетті батырмамызды тышқанның сол жақ пернесі арқылы «құралдар панеліне» алып барып қосамыз.

Бұл аталған құралдар қолжетімді, әрі сабақты тиімді, әрі заманауи тұрғысынан өткізудің негізгі құралдары болып табылады.

Калибрлеу – курсив пен қаламның ұшы бірге жүруі үшін жасалатын әдіс: компьютер «жұмыс үстелінің» «панельдегі» бағдарлама белгісінің үстіне барып тышқанның оң немесе сол жақ батырмасын басып, «контекстік мәзірді» шығарып алып, «Калибрлеу» батырмасын басу арқылы жүзеге асады, ары қарай осы экранға шыққан «+» белгісінің дәл ортасын қаламмен бір рет басу арқылы экранымызды калибрлеу үдерісінен өткіземіз, сонда барып біздің қаламымыздың ұшы курсивтің белгісімен бірге жүріп жазуымыз дұрыс жазылады. Калибрлеудің екінші әдісі келесідей: бағдарламаны іске қосқанда ашылатын бірінші терезедегі екінші бет «Конфигурация»-ны ашып, «Платаны калибрлеу» батырмасын басамыз да жоғарыда айтылған әдістерді қолданып, тақтаны калибрлеуден өткіземіз.

Аталған бағдарламада белгілі бір нысанның «сипатын» өзгерту арқылы «контейнер», «шектегіштер» және «әрекеттер» компоненттерін сабақ барысында қолдануға болады. Осы аталған компоненттер бұл бағдарламаның негізгі компоненттері болып табылады.

Енді осы компоненттерге тоқталып өтсек:

- «контейнер» компоненті кез-келген объектіні анықталған объектіге тиесілі етіп қоюға, сонымен қатар сабағымызда бірнеше объектілер қолдансақ, олардың ішінде бір объекті ғана анықталған объектіге тиесілі болып, ал қалған объектілер анықталған объектіні маңайламайды. Біз «контейнер» көмегімен оқушылардың белгілі бір ережені немесе шешімді дұрыс жауабы бойынша орналастыруларымен олардың көру және түйсіну арқылы есіне сақтау қабілетін нығайтамыз;

- «шектегіштер» компоненті сабақта қолданылатын нысанның анықталған бір бағытпен ғана орын ауыстыруы үшін қолданылады, бұл оқушының сабақта алатын білімін көру-сезіну қабілеті арқылы есте сақтауына ықпалын тигізеді;

- «әрекеттер» компоненті белгіленіп алынған нысан арқылы анықталған басқа бір нысанды ашу, көрсету, уақытша тығып қою, көлемін өзгерту, сілтеме жасау, бір сөзбен айтқанда, нысанға амалдар қолдану. Бұл әрекетті көрнекілік құралдар ретінде кез-келген сабаққа қолдануға болады.

«Телеграф таспасы» батырмасы сабақтың тақырыбын жоғарыдан, ортадан және төменнен жүгіртіп қою үшін қолданылады. Кей жағдайларда бұл таспаны үйге тапсырма беруге де қолайлы қолданады. Мұнда біз тақыптың түсін, шрифт көлемін, көлеңкесін, жүретін жолын көрсетіп өзгертуімізге әбден мүмкін және де тақырыптың астын сызып та қоюға болады.

«Ескертпе» батырмасын қолдану үшін «құралдар панеліндегі» сәйкес батырманы яғни, «жазбалар мен көрсеткіштер» → «жаңа жазба» батырмасын басамыз. Сонда біздің экранымызға келесі суреттегідей ескерпе терезесі және ол ескерпеге өзгерістер енгізу терезесі шығады. Мұнда біз кез-келген анықталған анықтаманы, ережені және де формуланы оқушылар алаңдамай қолдануы үшін жазып, тақтаның ыңғайлы бір шетіне қойып қоюымызға әбден мүмкін.

Енді «флипчартты жазу аспабы» батырмасын қолдану туралы айтсақ. Бұл батырманы басқанымызда біздің экранымызға «контекстік мәзірде» үш команда шығады. Бұл командалардың әрқайсысын өздеріңіздің еріктеріңізге және де ыңғайларыңызға қарай таңдауларыңызға болады. Біріншісін таңдасаңыз, бұл флипчарт бетіне қандай мәтін жазсаңыз, қандай да бір суретті бейнелеп оны қозғалтсаңыз және т.б. кез-келген әрекетіңізді «флипчартты жазу» батырмасы жадына сақтап алады. Және де осы жадыға сақталған жұмыстарыңызды басқа бір уақыттарда көрсетуге ыңғайлы. Мысалға, оқушылардың жасаған жұмыстарын, жазған мәтіндерін, шығарған есептерін оқушылардың қатысуынсыз басқа аудиторияда көрсетуге өте ыңғайлы. Екіншісін таңдасаңыз, бұл құрылғы сіздің экраныңыздағы барлық әрекеттерді толығымен жадына сақтап алады. Бұл құрылғы вебинарлар өткізу үшін материалдар жинақтауға өте ыңғайлы. Ал үшіншісін таңдасаңыз, бұл құрылғы сіздің көрсеткен флипчарттың анықталған бөлігін ғана жадысына сақтап алады. Бұл флипчарттың бір бөлігін ғана қолданып, яғни мәтін жазып, сурет салып, есептер шығарып т.б. жұмыстар атқарып, ал қалған бөлігін жадыда сақталған ақпарат арқылы көрсету үшін қолданылады.

Келесі қолданылатын батырмалар, ол «activote» батырмасы. Бұл батырманың негізгі қызметі «activote»-тарды іске қосып, оқушылардың білімдерін бағалауда тесттік жұмыстарды қолдануға үлесі зор.

“Activote” – өтілген тақырыпты бағалауға немесе бір сабақ көлемінде тест жұмысын ұйымдастыруға бағытталған, оқушыларды бағалауда тиімді де оңтайлы құрал. Бұл құралды сабақта қолдану үшін алдымен «бас мәзір»→«activote»→«сұрақтар шебері» батырмаларын басамыз, сонда біздің флипчартымыздың бетіне «сұрақтар шебері» құралында тест жұмысын даярлау үшін қолданылатын терезе ашылады. Мұнда біз тест жұмысының тақырыбын және қай пәннен екенін жазып, «келесі» батырмасын басамыз, сонда біздің экранымызға келесідей терезе ашылады, мұнда біз тест жұмысының бірінші сұрағын толтырамыз, сонымен қатар келесі сұрақтарды толтыру үшін «жаңа сұрақ» батырмасын басамыз да сұрақтарымызды ашылған терезеге түсіреміз, содан кейін «сұрақтар түрі» бөлімінде бізге қанша жауаптар бағаны керек сонша жауаптар бағанын таңдап аламыз, яғни «иә/жоқ», «дұрыс/дұрыс емес» және де «алты жауапқа дейін». Содан кейін, «дұрыс жауап» бөліміндегі «ешбір, A, B, C, D, E, F» жауаптар тобындағы сәйкес жауапты таңдап аламыз да оң жақ бағандағы сәйкесінше жауаптар тобына дұрыс жауап пен басқа да ұқсас жауаптарды толтырып «келесі» батырмасын басамыз. Келесі терезеде беттің стилін өзгертуге болады немесе сол қалпында қалдырып «келесі» батырмасын басып келесі терезеге өтеміз. Енді «келесі» батырмасын басқан кезде біздің бетімізге автоматты түрде құрастырылған тесттік жұмысымызды сақтау керектігі көрсетіледі, яғни сақтау терезесі шығады, мұнда «файл атауы» қатарындағы «*.flp» форматтағы «*»-ны ғана өзгертіп тесттік жұмыстың атын жазамыз да келесі түрде сақтаймыз: «ТЕСТ.flp», мұндағы «.flp»-ны яғни файл форматын өзгертуге әсте болмайды. Осы аталған шараларды қолданғаннан кейін ғана «сақтау» батырмасын басамыз. Содан кейін «сұрақтар шебері» терезесін жаппас бұрын біз тесттік жұмысты қайта екінші рет сақтауға тиіспіз, ол келесі түрде жүзеге асады: алдымен «файл» → «келесіге сақтау...»→ «басқа орналасқан жер» немесе басқасын таңдап «файл атауы» қатарындағы «*.qmf» -тағы «*» орнына бірінші сақтау кезінде файылдың атауын қалай жаздық дәл солай «ТЕСТ.qmf» атап «.qmf»-ті өзгертпей «сақтау» батырмасын басу арқылы сақтаймыз. Бір айта кететін жайт: «.flp»-форматы, «.qmf»-форматы, файлдар атауы бір атау емес немесе екі рет сақтау операциясы әр түрлі жерлерге, яғни папкаларға сақталса, онда құрастырылған тесттік жұмысымыз ашылмай жұмысымыз зая кетеді. Сондықтан, бұл әрекеттерді жасағанымызда өте абай болғанымыз абзал.

Бұл тесттік жұмысты сабақты қорытындылағанда қолданған өте ыңғайлы, өйткені бұл құрылғы тесттік жұмыс нәтижесін әп-сәтте экран бетіне шығаратын мүмкіндікке ие.

Бағдарламаны қолдану барысында мәтін қазақша шрифтпен жазуда қиындықтар туындаған кезде келесі әдісті қолдануға болады: бағдарламаны іске қосқанда бірінші болып ашылатын терезедегі «Конфигурация ету» → «Жалпы бағдарлама баптаулары» батырмасын басамыз, сонда бізге жаңа терезе ашылады, сол ашылған терезеден сол жақтағы тізім бойынша «ТІЛ» бөлімін таңдап, сол жақтағы «Бірнеше тілдік мәтінді өңдеуді қолдау»-ды белгілейміз. Бұл әрекет бізге флипчартқа қазақ шрифтіні қолдануымызға мүмкіндік береді.

Флипчартта:

- флипчартта басқа бір анықталған флипчартқа сілтеме жасауға;
- веб-сайттарға сілтеме жасауға;
- microsoft office бағдарламасының кез-келген бөлігіне сілтеме жасауға;
- әр түрлі flash файлдарға сілтемелер жасауға;

- видео-аудио және де басқа да әр түрлі компьютерлік бағдарламаларда қолданылатын файлдарға сілтемелер жасауға әбден мүмкіндік жасалған. Бұл мүмкіндіктер сабақта интернет ресурстарын, т.б. қосымша материалдарды сабаққа тиімді қолдануға мүмкіндік береді. Сонымен бірге осы аталған сілтемелер арқылы сабағымызды кіріктірілген сабақ ретінде де өткізуімізге болады, яғни flash файлдар арқылы басқа пән мұғаліміне видео-сұрақ қойғызуға немесе өтіліп жатқан тақырыпқа байланысты, сол тақырыпты қамтитын басқа өтілген сабақтан үзінді көруге, олардың элементтерін алуға болады.

Сонымен қатар ескерте кететін бір жайт, егер кез-келген видео файлға сілтеме жасағанда, ашылған терезеде «Файлды флипчартта сақтау»-ға белгі қоймасаңыз, онда қойған сілтемеңіз басқа компьютерге барып флипчартыңызды ашқанда жұмыс істемей қалады, сондықтан «Файлды флипчартта сақтау»-ға белгі қоюыңыз өте қажет.

Әрекеттерді активтендіру: кез-келген объектінің «сипатын» өзгерткен соң, ол объектіні орнынан қозғалту немесе басқа да бір әрекеттер жасағанда ол объектінің негізі бойынша әрекет жасамауы үшін ол объектінің «әрекеттерді активтендіру» батырмасын іске қосу немесе істен уақытша шығару әрекеті қажет, яғни кез-келген анықталған объектінің контекстік мәзірін шығарып алып, «Әрекеттерді активтендіру» батырмасына басып өшіріп, қайта басу арқылы іске қосу әрекеттерін жасаймыз.

Объектілерді өзгерту. Бұл әрекет кез-келген анықталған объектіні қиып алу, көшіріп алу, жадыға сақтап алу, көшірмесін алу, өшіру, көлемін өзгерту, белгілі бір градусқа бұру, бекітіп/босатып қою, объектілердің алдыңғы/артқы қатарына қою сияқты әрекеттер жасауға арналған. Бір тоқталатын жағдай, ол объектіні орнын қозғалмас үшін, яғни басқа әрекеттер жасағанда кедергі жасамас үшін «құлыптау»-ды басып бекітіп қоюға әбден болады. Объектілердің көшірмесін алғанда объектінің сипаты қоса көшіріледі, осыны жұмыс барысында ескерген жөн.

«Қорлар кітапханасы» батырмасын басқан кезде тереземіздің сол жақ бөлігіне «Кітапхана» терезесі ашылады. «Кітапхананың» жоғарғы сол жақ бұрышындағы «М» батырмасын басу арқылы бұл терезенің орнын ауыстыруымызға болады. сол қатардағы үшбұрыш белгілерін басу арқылы астыңғы және оң жақтағы ашылып тұрған терезелерді жинастырып қою және ашуға болады және де «х» белігісін басып «Кітапхананы» жауып қоюға болады.

Microsoft Power Point бағдарламасында жасалған слайдтар легін, яғни презентацияны флипчартқа аудару немесе керісінше флипчарттар легін кез-келген Microsoft Office, блокнот т.с.с. бағдарламаларға аударуға мүмкіндік бар.

Бұл жоғарыда көрсетілген «Activstudio Professional Edition V3» бағдарламасының мүмкіндіктері ұстаздар қауымының жұмысын едәуір жеңілдетіп, сабақта уақытты ұтымды пайдаланып, оқушылардың сабақта белсенділігін, сабаққа деген қызығушылықтарын арттыра түсетіндігіне сенімдімін. Әрине, материал жинақтағанша уақыттың көп жұмсалатындығы белгілі, бірақ та, бір жасалған жұмыс кейінгі жылдары уақытты үнемді пайдалануға септігін тигізе отырып сабақта қолданыс табатындығына күмән жоқ. Жаңашыл болу – заман талабы. Сондықтан әр мұғалім осыған дайын және лайық болуы керек.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1.Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010. (7.12.2010ж. №1118).
- 2.Promethean Planet Russian. Интерактивная доска в школе, интерактивная доска на уроке. Интерактивные уроки, интерактивные ресурсы // <http://www.prometheanplanet.ru>.
- 3.Активный колледж. Творческая мастерская Политехнического колледжа. - Астана // <http://activ.polytech.kz>.
- 4.Использование интерактивной доски в школе // <http://interaktiveboard.ru/publ/4-1-0-82>.
- 5.«Activstudio Professional Edition V3» бағдарламасының мүмкіндіктерін өз бетінше қолдану арқылы жазылды.

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ ОБСУЖДАЛИСЬ НА КОЛЛЕГИИ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

11 апреля 2014 года состоялась коллегия Управления образования Карагандинской области с участием заместителя акима области Жумабекова Б.К.

Коллегия была посвящена задачам развития системы образования региона.

Как отметил в своем выступлении руководитель областного ведомства Аймагамбетов Асхат Канатович, работа по исполнению Государственной программы развития образования на 2011-2020 годы и поручений Президента Республики Казахстан требует «консолидации усилий местных исполнительных органов, организаций образования всех уровней, педагогической общественности, что позволит поднять систему образования нашей области на новый качественный уровень».

С докладом «Развитие системы повышения квалификации педагогов Карагандинской области» выступила директор ФАО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Муканова С.Д.

В докладе было отмечено, что деятельность системы повышения квалификации педагогов направлена на подготовку учителей к работе в условиях активной модернизации системы образования.

Завершен период адаптации Института в регионе в новом статусе. По итогам 2013 года Карагандинский филиал стал лидером в системе «Өрлеу». Так, Квалификационный экзамен последнего потока 2013 года курсов 3 (базового) уровня программы повышения квалификации, который провел Центр педагогических измерений АОО «НИШ», не сдал только один слушатель из 169 педагогов. Это, несомненно, большой успех коллектива ИПК ПР и школ области! Для сравнения, по данным Центра, процент «несдачи» Квалификационного экзамена по республике составил 8-17% от числа экзаменуемых.

Всего в 2014 году планируется охватить двумя программами государственного заказа 3403 педагогов области, в том числе, краткосрочными курсами – 3000 человек.

Новизна современного состояния системы повышения квалификации «Өрлеу» определена работой в межкурсовой и послекурсовой период. Сегодня для реализации образовательных потребностей педагогов и удовлетворения спроса на повышение квалификации Институт предлагает:

- методические издания по актуальным проблемам развития образования;
- систему работы с сельскими школами;

- проблемные курсы, охватывающие актуальные вопросы образования, в том числе, организацию полиязычного и инклюзивного образования, трансляцию опыта НИШ в общеобразовательные учреждения и другие.

Институт готов оказывать научную поддержку организациям образования и педагогам Карагандинской области в разработке и продвижении методических инициатив, что обеспечит профессиональный и карьерный рост учителей.

Внимание участников совещания было обращено на необходимость соблюдения нормы привлечения педагогов на курсы ПК: 1 раз в 5 лет.

Успешная реализация Уровневой программы повышения квалификации педагогов во многом определяется потенциалом слушателей курсов, их мотивацией к обучению. В этих условиях целесообразно усилить ответственность директоров школ за формирование списков слушателей курсов 3 (базового) уровня.

Сделан акцент на новой форме методической поддержки сельских педагогов – Методическом десанте «Өрлеу» – педагогам села». В 2014 году десант «высадится» в Абайском, Бухаржырауском, Каркаралинском, Осакаровском, Шетском районах области.

МУХАМЕТЖАНОВА А.О.

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті
Кәсіби оқыту кафедрасы, аға оқытушы, п.ғ.к.

ГОТТИНГ В.В.

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті
Кәсіби оқыту кафедрасы, доцент, п.ғ.к.

МУХАМЕТЖАНОВА Б.О.

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті
Есептеуіш техника және бағдарламалық қамтамасыздандыру кафедрасы,
аға оқытушы

АЛШЫНБАЕВА Ж.Е.,

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті,
Кәсіби оқыту кафедрасы, аға оқытушы

БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯНЫ ПАЙДАЛАНУ ЖАҒДАЙЫ

В статье рассматривается проблема использования педагогических инноваций в сельских школах в аспекте подготовки учителей начальных классов. Представлены результаты исследовательской работы, нацеленной на изучение использования в сельских школах педагогических инноваций. Определены противоречия между необходимостью использования педагогических инноваций учителем начальных классов и недостаточной изученностью данной проблемы в педагогической науке, между востребованностью в сельских школах учителей начальных классов, способных использовать педагогические инновации и отсутствием специальной методики подготовки таких специалистов в вузах.

It the article defined the problem of the use of pedagogical innovations in rural schools in terms of training of primary school teachers. The results of research aimed at learning how to use in rural schools of pedagogical innovations. Defined contradiction between the need to use pedagogical innovations primary school teacher and not enough to study the problem in teaching science, between the frequency of the village school primary school teachers can use pedagogical innovation and the lack of a specific technique training of such specialists in universities.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: мектептің менталдық кеңістігі, педагогикалық инновация, педагогикалық диагностика, профессиональная подготовка учителя

Алуан түрлі мамандықтардың арасында жаңа буынның білімі мен тәрбиесін қамтамасыз ететін педагог мамандар қашан да ерекше орында тұрады. Солардың арасында бастауыш сынып мұғалімдерінің өзіндік орны бар. Қоғамдағы қазіргі әлеуметтік-экономикалық өзгерістер бастауыш сынып оқушыларын оқытып тәрбиелейтін қызметкерлерді даярлау мен олардың біліктілігін жетілдіру ерекше маңызды екендігін көрсетіп отыр.

Бұл қарастырылып отырған мәселеде педагогикалық инновацияны ауыл мектептерінде пайдалану проблемасы бастауыш сынып мұғалімдерін даярлаудың аспектісі ретінде алынды. Дәл осы процесс мұғалім тарапынан ерекше назар аударуды және біліктілікті қажет етеді.

Қазақстанда ауыл мектебінің қалыптасуын, оның ауыл халқының өміріндегі рөлі

жөнінде жасалған талдаулардан кенттену процестеріне, халықтың көшіп-қонуына, демографиялық процестерге қарамастан жаңа мыңжылдықта ауыл мектебі-ауыл оқушыларын әлеуметтендіру институты, ауылдағы мәдениет ошағы болып табылады.

Ауылдағы ізгілікті өзгерістерді жүзеге асыруда, біздің ойымызша, ауыл мектебі негізгі рөл атқарады. Ауыл мектебі – ғылыми зерттеулердің дербес объектісі, бұл жайында барлық қоғамдық ғылым өкілдері: педагогтар, әлеуметтанушылар, экономистер және т.б. – бірлесіп кешенді және жүйелі зерттеулер жүргізуде.

Т.Ә. Қоңыратбай өзінің «Ауыл мектебі мәдени – инновациялық ортаның тұғыры» атты мақаласында [1, 310] ауыл мектебінің менталдық кеңістігіне мән бере отырып, ауыл мен қала мектебіне салыстырмалы түрде анализ және синтез жасайды (кесте 1).

Кесте 1 – Ауыл мен қала мектебіне салыстырмалы түрде анализ және синтез

Мектептер	Ауыл мектебінің менталдық кеңістігі	Қала мектебінің менталдық кеңістігі
Географиялық орны	Шалғай аудандарда орналасуы, қоғамдық қарым-қатынастардың тұйықталуы	Мегаполисте, ірі қалаларда орналасуы, қоғамдық қатынастардың кеңдігі
Әлеуметтік экономикалық жағдайы	Мемлекет тарапынан қамқорлықтың кемшілігі	Қаржылық және техникалық жабдықталу артықшылығы
Материалды техникалық, мамандармен қамтамасыз-дандыру	Ақпарат құралдармен толық қамтамасыз етілмеуі, мамандардың жетіспеуі, ғалым-педагогтардың мектепте мүлде болмауы	Ақпарат құралдарымен толық қамтамасыз етілуі, мамандардың көптігі, жиі ауысып отыруы, оқу жүктемесінің жетіспеуі, ғалым-педагогтардың оқу процесіне қатысуы
Инновациялық сипаты	Ақпараттық көздердің жетімсіздігі, инновациялық мектептердің аздығы, жаңа талап пен шығармашылық потенциал мүмкіндіктері арасындағы кереғарлық, педагогикалық технологиялардың баяу, кешеуілдеп игерілуі мен таралуы, ұлттық менталитеттің орнықтылығы: ұлттық тәрбие дағдыларының табиғилығы, ұлттық қадір-қасиеттердің басыңқылығы, ұлттық рухтың, идеяның көтеріңкілігі, ізгіліктілік сипатының басымдылығы, субъектілердің иманжүзділігі, ауылдық ортаның мұсылмандығы	Ақпараттық көздердің шектен тыс көптігі мен ықпалдылығы, инновациялық мектептердің молдығы, инновациялық технологиялардың ендірілуі және таралу жылдамдығы, орыстану, еуропалану ықпалының әсерінде кетуі, ұлттық менталитеті көмескілігі, рухтың әлсіздігі
Интергация-лық қызметі	Ғылыми-мәдени ірі орталықтармен байланысының сиректігі, ғаламдастырудан тысқары қалуы	Ірі ғылыми, мәдени орталықтармен шығармашылық байланыста болуы, ғаламдастырудың өтінде тұруы

Бұл мақалада берген материалды талдау біздің қарастырып отырған мәселені негіздеуге мүмкіндік берді, яғни автордың ауыл мен қала мектебіне берген салыстырмалы талдауынан мынадай қорытынды жасауға болады: ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану білімінің жоқтығы, жаңа талап пен шығармашылық потенциал мүмкіндіктері арасындағы алшақтық, ақпарат көздерінің жетімсіздігі, инновациялық технологияларды ендіру және таралуы жылдамдығының төмендігі, оған қызығушылықтың жеткіліксіздігі. Осы жасаған қорытындының негізінде біз қарастырылып отырған проблема бүгінгі күні ауыл мектептерінің білім сапасын арттыру, болашақ мұғалімдердің кәсіби шеберлігін, ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану білігін қалыптастырудың шешім күттірмейтін, көкейкесті проблема екенін дәлелдеп отыр.

Бұл жағдайдың шешімін табуы ауыл мектеп мұғалімін даярлаудың мазмұнын, әдістері мен формаларының түрлі болуын талап етеді.

Бүгінде ауыл мәселесі, ауыл мектебінің білім сапасын көтеру, ауыл мектеп мұғалімін даярлау мәселесі күн тәртібінен түспей келеді. Ауыл мектебі ауылдағы қоғамдық-әлеуметтік, мәдени-руханияттық мәселелерді шешуде маңызды роль атқарады. Сондықтан ауыл мектептерінің оқу-тәрбие процесінің білім сапасын көтеру әлеуметтік-экономикалық және педагогикалық маңызы зор мәселе болып табылады.

Ауыл мектеп мұғалімін даярлау мәселесіне Н.С. Жбанкова, Е.В. Бондаревская, Л.В. Левчук, З.Г. Найденова, О.А. Краснова, Р.М. Шерайзина, Л.А. Черных, С.М. Елкин және т.б. авторлардың зерттеулері арналған.

Ғалымдар төмендегі қарама-қайшылықтарды шешудің тиімді жолдарын іздестіруде:

- ауыл мектептерінің материалдық-техникалық базасының дамуы бойынша практикалық жұмыстың әлсіздігі және оқу мекемелерінің техникалық жабдықталуының қажеттілігі арасындағы;

- мұғалім ролін жоғарылату, оқу мекеме ұжымдарының жауапкершілігі мен ауыл мектебі, әсіресе шағын комплектілі мектеп үшін педагогикалық кадрларды қайта даярлау және біліктілігін көтеру арасындағы;

- мұғалімді даярлаудың жалпы сипаты мен оның іс-әрекетінің шығармашылық маңызы арасында;

- мамандандыру бойынша пәндік даярлығы мен ауқымды кәсіби маманды ауыл мектебінің мұғалім қажеттілігінің арасында;

- студенттердің үлкен ұжымда жұмысқа теориялық, практикалық, әдістемелік жағынан бағдарлай білу даярлығы мен ауыл (шағын) мектебінде нақты жағдайда жұмыс істеу арасында;

- ауылда әлеуметтік дәстүрлері, бай халықтық тәрбиенің бар болуы мен ауыл мектебінің оқу-тәрбиелік практикада студенттердің оқу технологияларын қолданудың нұсқаларының жоқтығының арасында.

Осы қарама-қайшылықтар біздің қарастырылып отырған мәселенің көкейтестілігін дәлелдейді.

Арнайы әдебиеттерге жасалынған талдау бізге бүгінгі күні педагогика ғылымында ауыл мектебі және оның мұғалімін даярлау мәселесі мына аспектілерде қарастырылғанын көрсетті:

- ауылдың әлеуметтік-экономикалық дамуының мақсаты мен ауыл мектебіне қызығушылығы арасында пайда болған айырмашылықты жеңу;

- ауылда ауыл мектебін мәдени орталық ретінде қарау;

- ауыл мектептерінің ерекшелігін ескере отырып, педагогикалық кадрларды

даярлау;

- ауыл мектептерінің гуманистік дәстүрлерін, жанұямен байланысын жаңғырту;
- ауыл мектептерінде балалар дарындылығын дамыту;
- жалпы университеттік кешенді ғылыми-зерттеу жұмысына педагогикалық және арнаулы кафедралардың, сондай-ақ ауыл мектебі ұстаздарын, жоғары курс студенттерін кеңінен қатыстыру.

Жоғарыдағы мәселелерді талдай отырып, біз ауыл мектебіндегі бастауыш сынып мұғалімінің педагогикалық инновацияны пайдалану деңгейін анықтауды жөн көрдік.

Ауыл мектебінің білім деңгейін көтеру үшін, оқу процесіне педагогикалық инновацияларды кеңінен енгізіп, барлық ұйымдастырушылық, білімділік, дамытушылық сапасын көтерудің тың жолдарын, әдіс-тәсілдерін қалыптастыру қажет. Ол үшін ауылдағы білім беру жүйесінің мазмұны жаңа міндеттермен толықтырылып, өмір талабына сай жаңаша саналы тәрбие, сапалы білім берілуі керек.

Осыған орай, бастауыш сынып мұғалімдерін ауыл мектептерінде жаңа жағдайда жұмыс атқаруға, педагогикалық инновацияны пайдалануға даяр болуы – заманның ең маңызды талаптарының бірі.

Ауыл мектебінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайын анықтау мақсатында біз диагностикалық бағдарламаны пайдаландық. Ауыл мектебінің бастауыш сынып мұғалімдерінің педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайын анықтауда жүргізілген зерттеу жұмысымыз мынадай нәтиже берді (кесте 2).

Кесте 2 – Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайы (мотивациялық компонент)

Көрсеткіштер	Жоғары	Орташа	Төмен
Өз мамандығының әлеуметтік маңыздылығын сезіну	24,2	68	7,8
Педагогикалық инновацияға қызығушылық	5,0	42,3	52,7
Педагогикалық инновацияны пайдалануға мұқтаждығы	3,1	18,0	78,9
Ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдаланудың қажеттілігіне сенуі	1,8	10,2	88
Орташа көрсеткіш	8,5	34,6	56,9

Бастауыш сынып мұғалімдері өз мамандығының әлеуметтік маңыздылығын сезінеді, бірақ ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдаланудың қажеттілігіне сенімі аз, өйткені ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалануға жағдай толық жасалмаған, мұғалімдердің бейімділігі төмен. Ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының мақсатын түсінеді, бірақ оқу-әдістемелік, техникалық құралдармен қамтылмағандықтан оны оқу процесіне енгізу қажеттілігіне сенім білдірмейді.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайын анықтауда мынадай нәтиже алдық (кесте 3).

Кесте 3 – Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайы (мазмұндық компонент)

Көрсеткіштер	Жоғары	Орташа	Төмен
Педагогикалық және психологиялық пәндер бойынша теориялық білімдер	18,5	54,4	27,1
Бастауыш оқытудың әдістемесі бойынша білімдер	19,7	50,1	30,2
Педагогикалық инновация бойынша білімдер	9,8	28,3	61,9
Ауыл мектебінің ерекшеліктері туралы білімдер	7,4	22,4	70,2
<i>Орташа көрсеткіш</i>	13,8	38,8	47,4

Бастауыш мектеп мұғалімдерінің педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының бастапқы жағдайының мазмұндық компонентін анықтауда тестік сұрақтар, сауалнамалар алынды. Сұрақтардың жауабы саралана келе төмендегідей деңгейлер анықталды: педагогикалық және психологиялық пәндер бойынша теориялық білімдері, әдістемелік білімдері жеткілікті, бірақ бастауыш сынып мұғалімінің инновациялық іс-әрекет объектісі болып табылатын тұтас педагогикалық процесс туралы білімі жүйесіз және оны іс жүзінде іске асыруға нақты сенім білдіре алмайды; педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының мәні, түрлері және пайдалану ерекшеліктері туралы білімі толық емес; ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының жолдары туралы білімі жеткіліксіз.

Прцессуалдық компоненті бойынша, ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану біліктерін анықтауда төменегідей нәтижелер алынды (кесте 4).

Кесте 4 – Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайы (процессуалдық компонент)

Көрсеткіштер	Жоғары	Орташа	Төмен
Педагогикалық инновацияны мақсатты түрде пайдалану іскерліктері	7,6	39,7	52,7
Дәстүрлі және инновациялық оқытуды тиімді түрде өзара сабақтастыра пайдалану іскерліктері	6,9	34,2	58,9
Педагогикалық инновацияны ауыл мектеп ерекшеліктерінің мәнмәтінінде пайдалану іскерліктері	5,6	23,3	71,1
<i>Орташа көрсеткіш</i>	6,7	32,4	60,9

Бастауыш сынып мұғалімдердің педагогикалық инновацияны пайдалану бойынша

білімдер мен біліктерді қолдану қажеттілігі және оны білімдік процесте тиімді қолдана алуға деген даярлықтың жоқтығы арасындағы қайшылықтар анықталды. Көптеген мұғалімдерде педагогикалық инновацияны пайдалануға деген мотивациялық көрсеткіш басым, бірақ процестегі білік пен мазмұндық білім жеткіліксіз.

Сондай-ақ төртінші бағалаушылық компоненті бойынша педагогикалық диагностика жүргізу дағдыларын анықтаудағы нәтиже (кесте 5).

Кесте 4 – Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану жағдайы (процессуалдық компонент)

Көрсеткіштер	Жоғары	Орташа	Төмен
Кәсіби іс-әрекетіне бақылау жасай білуі	7,1	23,2	69,7
Өзінің педагогикалық инновацияны пайдалану даярлық деңгейлерін бағалай білуі	4,3	17,7	78
<i>Орташа көрсеткіш</i>	5,7	20,4	73,9

Өзінің педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының деңгейлерін бағалай алушылығы; өз іс-әрекетіне бақылау жасай алуы; өзінің педагогикалық инновациялық білім, білік, дағдысының деңгейін айқындай алуы жоғарыда көрсетілген кестеде диагностикалық бағдарлама арқылы тексерілді, нәтижесі талданды.

Төрт компонент бойынша шығарылған нәтижені төмендегі кестеден көруге болады (кесте 6).

Кесте 6 – Бастауыш сынып мұғалімдерінің ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалану даярлығының жағдайы

Компоненттер	Жоғары	Орташа	Төмен
Мотивациялық	7,8	33,1	59,1
Мазмұндық	11,8	37,1	51,1
Процессуалдық	6,7	32,4	60,9
Бағалаушылық	5,1	19,7	75,2
<i>Орташа көрсеткіш</i>	5,1	30,6	61,6

Сонымен, бастауыш сынып мұғалімдерін ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалануға даярлығын жоққа шығаруға болмайды, зерттеуге қатысқан мұғалімдер педагогикалық инновацияға қызығушылық тудырады, бірақ оның бүгінгі күні маңыздылығын нақты талдап бере алмайды. Ауыл мектеп ерекшелігі туралы білімі бар болса да, оқу-тәрбие процесінде педагогикалық инновацияны тиімді, дұрыс пайдалану даярлығы байқалмайды.

Жоғарыда айтылғандарды қорыта келе, бастауыш сынып мұғалімін ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалануға даярлау қажеттілігі мен педагогика ғылымында аталған мәселенің жеткіліксіз зерттелуі арасында, сонымен

қатар ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалана білетін болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің қажеттілігі мен жоғары оқу орындарында бұл даярлау процесінде арнайы әдістеменің жасалмауы арасында қайшылық бар екендігіне көз жеткіздік. Осы қайшылықтардың шешімін табу мақсатында қоғамның мамандарды даярлауға қоятын талаптарына сай, болашақ бастауыш сынып мұғалімін ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалануға даярлауды қамтамасыз ету қажет.

Зерттеу жұмысымыздың келесі қадамы студенттердің ауыл мектебі туралы білім деңгейін, ауыл мектебіндегі оқу-тәрбие процесін тиімді жүзеге асыру үшін қажетті педагогикалық білігін, ауыл мектеп ерекшелігіне сай педагогикалық инновацияны пайдалану деңгейін анықтау болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қоңыратбай Т.Ә. Ауыл мектебі мәдени-инновациялық ортаның тұғыры // Қазақ мектебі: бүгінгі жайы мен даму болашағы. Республикалық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары. –Алматы: РОНД, 2002. - Б.310-312.
2. Мухаметжанова А.О. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін ауыл мектептерінде педагогикалық инновацияны пайдалануға даярлау: пед. ғыл. канд. ... дисс.: - Қарағанды, 2010.- 200б.

КОРЕЙ РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МАШЫҚТАНУ

2014 жылы 14-23 мамыр аралығында Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ төрт маманы «Өрлеу» БАҰО» АҚ 2 топтан тұратын 55 адамның құрамында Корейдегі Саншил Кибер университетінен (Korea Soongsil Cyber university) «Smart Learning Programme for specialists of the Republic of Kazakhstan» бағдарламасы бойынша машықтанудан өтті. Машықтану тақырыбы: «Korea experience on formation of teachers ICT-competence on the basis of digital technology use».

Машықтанудың мақсаты: Қазақстандық мамандардың Smart – оқуды ұйымдастыру аймағы бойынша біліктіліктерін арттыру.

Машықтанудың негізгі бағыттары: Корейлік білім беру жүйесінің даму тенденцияларын қарастыру. Smart – жүйесімен жұмыста педагогтарды даярлау тәжірибесін зерделеу. Smart – оқыту контентін даярлау технологиясын және аппаратпен қамтамасыз етілуін оқып меңгеру.

Жұмыс түрі: Дәрістер, тәжірибелік жұмыстар. Білім беру ұйымдарын (бастауыш мектеп, мектеп, тілдерді оқытатын жоғарғы мектеп, даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған мектеп) аралау. Ақпараттық технологиялар мұражайы, Smart – білім беру контентінде жазу студиясының жұмысымен танысу.

Машықтану табысты өтіп, курс бағдарламасы толығымен жүзеге асты.

Машықтануға қатысушылардың міндеттемелері:

- сапар жайлы Бағдарламаның жабылу салтанатында көрсетілген топтың бейнематериалдарын, біліктілік арттыру институттары қызметкерлері алдында толық есеп беру;

- тыңдалған курс мазмұны бойынша дәрістер, әдістемелік нұсқаулықтар, институт сайты, аймақтық журналдарға жекелеме материалдар дайындау;

- Оңтүстік Корейдегі іс-сапар қортындысы бойынша басылымдарға белсене қатысу;

- «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдары арасындағы өзара іс-әрекет, ұжымдық мәдениетті одан әрі дамыту;

- көшбасшылық дағыларын, кәсіби деңгейін үнемі арттыру.

СТАЖИРОВКА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ

14-23 мая 2014 года четыре специалиста ИПК ПР по Карагандинской области в составе 2 групп из 55 человек АО «НЦПК Өрлеу» прошли стажировку по программе «Smart Learning Programme for specialists of the Republic of Kazakhstan» в Корейском Саншил Кибер университете (Korea Soongsil Cyber university).

Тема стажировки: «Korea experience on formation of teachers ICT-competence on the basis of digital technology use».

Цель стажировки: повышение квалификации казахстанских специалистов в области организации Smart – образования.

Основные направления стажировки:

- Рассмотрение тенденций развития корейской системы образования;
- Изучение опыта подготовки педагогов к работе со Smart-системами;
- Изучение аппаратного обеспечения и технологии подготовки контента Smart-обучения.

Формы работы:

- Лекции и практические занятия;
- Посещение организаций образования (начальной школы, школы, высшей школы языков, школы для детей с ограниченными возможностями);
- Посещение студии записи контента Smart-образования, музея информационных технологий.

Стажировка прошла успешно, программа курса реализована полностью. Получены сертификаты.

Участниками стажировки взяты обязательства:

- Выступить перед сотрудниками Институты повышения квалификации с развернутым отчетом о поездке и показом видеоматериалов церемонии закрытия Программы;

- Подготовить собственные материалы для региональных журналов, сайтов институтов, методических изданий, лекций для учителей по содержанию прослушанного курса;

- Принять активное участие в подготовке издания по итогам поездки в Южную Корею;

- Оказать содействие в дальнейшем развитии корпоративной культуры,

взаимодействия между филиалами АО «НЦПК Өрлеу»;

- Постоянно повышать свой профессиональный уровень, развивать лидерские навыки.

АУБАКИРОВА Ж.С.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК по Восточно-Казахстанской области
Кафедра информационных технологий и методики преподавания
естественно-научных (гуманитарных) дисциплин,
старший преподаватель, к.и.н.

ПРОЕКТИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЫ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ В ВОПРОСАХ ОРГАНИЗАЦИИ ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ

Әлеуметтік жобалау әлеуметтік саланы дамыту жолы, әлеуметтік жұмысты тиімді ұйымдастыру тәсілі, алуан-түрлі әлеуметтік проблемаларды шешу амалдары ретінде қарастырылады. Әлеуметтік жобалау – бұл тек қана әлеуметтік саладағы күтілетін нәтижелерге қол жеткізетін технологиясы ғана болмай, сонымен қатар әлеуметтік тәжірибедегі жобалық ойлауды нығайтудың мүмкіндігі болып табылады. Ауыл мектебінің әлеуметтік жобалау үлгісі келтіріледі.

Social engineering is seen as a way of social development, the organization of effective social work, overcoming a variety of social problems. Social engineering not only technology to achieve the expected result in the social sphere, but also the ability to approve a social practice project thinking. There is an example of social engineering of rural school.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: социальное проектирование, социальный проект сельской школы, социальная работа

Образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной Стратегии «Казахстан – 2030». Общей целью образовательных реформ в Казахстане является адаптация системы образования к новой социально-экономической среде. Образование необходимо понимать как экономические инвестиции, а не просто как затраты на социальные нужды. Как отмечается в Государственной программе развития образования Казахстана на 2011-2020 гг. успешными экономиками будущего будут те, которые инвестируют в образование, навыки и способности населения.

Существует множество доказательств, связывающих образование и экономический рост. Одним из них является то, что помимо экономических выгод образование создает другие социальные выгоды, способствует формированию социального капитала – общества с большой долей гражданского участия, высокой социальной сплоченностью и интеграцией, низким уровнем преступности. С самого раннего возраста образование играет важную роль в формировании социальных, эмоциональных, и других жизненно необходимых навыков. В этом заключаются убедительные аргументы в пользу дальнейшего развития всего спектра образовательных услуг. Казахстану необходима кардинальная модернизация образования: значительное и устойчивое увеличение инвестиций в образование, улучшение его качества. Особенно это касается школ сельской местности в Казахстане. Главными проблемами современной сельской школы является низкая материально-техническая база, ограниченный доступ к интернету, отсутствие Wi-Fi зон, интерактивных досок, других коммуникативных средств обучения. Несмотря на эти трудности, школа в сельской местности остается важным инструментом формирования социального капитала, активным проводником социальной политики государства на селе.

В этом случае одним из эффективных способов развития гражданского общества является социальное проектирование. Включение сельской общественности в процессы разработки и реализации социальных проектов существенно повышает гражданскую активность населения и эффективность решения некоторых проблем местного значения.

Социальное проектирование представляет собой творческий процесс конструирования системы социальных действий на селе, направленных на преодоление существующих социальных проблем, на позитивные изменения, на развитие социальной ситуации. Одним из субъектов социального проектирования на селе может стать школа. Необходимая черта субъекта проектирования – его социальная активность.

Объектами социального проектирования могут быть:

1) человек как общественный индивид с его потребностями, интересами, ценностными ориентациями, установками, социальным статусом, престижем, ролями в системе отношений;

2) различные элементы и подсистемы социальной структуры общества (трудовые коллективы, регионы, социальные группы и т. п.);

3) разнообразные общественные отношения (политические, идеологические, управленческие, эстетические, нравственные, семейно-бытовые, межличностные и т. п.). [1, 71]

Социальное проектирование есть способ выражения идеи улучшения окружающей среды языком конкретных целей, задач, мер и действий по их достижению, а также описание необходимых ресурсов для практической реализации замысла и конкретных сроков воплощения описываемой цели.

Главная задача социального проектирования – разработка социальных проектов. «Социальный проект – это четко спланированная программа действий, направленная на улучшение социального положения определенной категории людей, в которой участники проекта видят результаты своего труда и пользу, которую они несут обществу». [2, 25]. Социальный проект сельской школы представляет собой комплекс мероприятий, в соответствии с которым будет осуществляться деятельность организации (объединения) по решению социально – значимой проблемы с полным ее обоснованием и оценкой результатов. Его целью является изменение ситуации, решение конкретной социальной проблемы на селе.

Технология подготовки и реализации социального проекта на селе:

- 1) изучение общественного мнения в сельской местности;
- 2) формулировка актуальной социальной проблемы местного значения;
- 3) изучение возможностей своей организации - школы;
- 4) определение цели и задач социального проекта;
- 5) составление плана работы;
- 6) составление рабочего графика (понедельного);
- 7) определение обязанностей и их распределение в команде;
- 8) определение ресурсов и источников их получения;
- 9) составление бюджета социального проекта;
- 10) разработка системы оценки проекта;
- 11) обучение членов команды;
- 12) формирование общественного мнения на селе;
- 13) поиск деловых партнеров для реализации социального проекта;
- 14) получение необходимых ресурсов;

- 15) реализация проекта: проведение плановых мероприятий;
- 16) оценка и контроль выполнения плана;
- 17) корректировка хода реализации проекта;
- 18) анализ результатов работы над проектом;
- 19) информирование общественности о результатах работы [3, 56].

Представим один из примеров социального проектирования сельской школы. Были выявлены следующие социальные проблемы на селе:

- низкое владение компьютерной грамотностью людей пожилого возраста и инвалидов, проживающих в сельской местности;
- разобщенность пожилых людей, инвалидов и учащихся;
- нехватка общения, коммуникации у людей старшего поколения, низкая социальная адаптация инвалидов.

Учителями и учащимися был подготовлен проект под названием «Клуб компьютерная грамотность».

Цель данного социального проекта на селе – передать накопленный опыт работы на персональном компьютере, ознакомить с современными средствами связи коммуникации, предоставить пожилым людям и инвалидам возможность для дополнительного общения, социальной адаптации с помощью интернета.

Задачи социального проекта:

- ознакомить с компьютером;
- ознакомить с работой в текстовом редакторе WORD;
- ознакомить с работой в интернете и с «Электронным правительством»;
- ознакомить с основными полезными электронными ресурсами.

Продолжительность работы клуба: 48 академических часов - 24 занятия. Занятия планировалось проводить 2 раза в неделю в течение 3 месяцев.

Учебная программа занятий клуба состоит из 3-х модулей:

- 1 модуль – «Домашний пользователь ПК»;
- 2 модуль – «Работа в текстовом редакторе WORD»;
- 3 модуль – «Работа в сети интернет и на государственном портале».

1 модуль – «Домашний пользователь ПК»:

Знакомство с компьютером (аппаратные средства работы с компьютером; включение компьютера; пользование аппаратным средством ввода – компьютерной мышью; знакомство с понятием «рабочий стол»; «Панели управления рабочим окном»; выключение).

Работа с файлами и папками (понятие «папка»; создание папок, переименование, перемещение и копирование папок; удаление папок; возможность их восстановления, работа с корзиной).

Растровая и векторная графика (основные понятия растровой и векторной графики; основные элементы окна Paint; создание изображения; сохранение изображения; открытие сохраненного изображения).

2 модуль занятий – работа в текстовом редакторе WORD:

Знакомство с текстовым редактором WORD (запуск WORD; сохранение документа и присвоение ему имени; выделение текста; копировать, вырезать, вставить; панель инструментов, проверка орфографии и грамматики). Работа с текстом.

3 модуль занятий – работа в сети интернет. Всемирная паутина. Работа с браузерами Explorer, Opera. Электронная почта (принцип работы электронной почты; создание своего ящика; работа в почтовом ящике).

Работа в поисковых системах (mail, Yandex, Google) поиск интересующей

информации, распечатка веб-страниц, сохранение текста и изображений, полученных из интернета, загрузка файлов. Знакомство с государственным порталом «Электронное правительство».

Социальные сети. Работа в социальных сетях: загрузка личной информации; загрузка фотографии поиск и добавление друзей; сервис мгновенных сообщений; создание и заполнение фотоальбомов, комментарии, группы, поиск по аудиозаписям, видеозаписи, просмотр видеофайлов.

Описание проекта:

Клуб «Компьютерная грамотность» позволит людям пожилого возраста и инвалидам, проживающим в сельской местности, с уверенностью пользоваться стандартными офисными программами и всемирной сетью интернет.

Внутренние ресурсы:

Всю деятельность будут осуществлять учащиеся на безвозмездной основе: активисты – волонтеры, собирающие информацию, исследующие общественное мнение, редакторы газет, авторы материалов, иллюстраторы, а также сотрудники центров Социального обеспечения граждан пожилого возраста и инвалидов.

К внешним ресурсам можно отнести поддержку со стороны администрации школы; администрации центров Социального обеспечения граждан пожилого возраста и инвалидов. Реализация данного проекта позволила инвалидам и людям пожилого возраста, самое главное, получить возможность для дополнительного общения и социальной адаптации.

Идея участия населения в выработке и принятии решения по проектам, их корректировке, в недопущении произвольных социальных решений властей, администраций всех уровней или частных лиц стала одной из общепринятых основ практики социального проектирования во многих странах.

Социальное проектирование имеет непосредственное отношение к развитию социальной сферы, организации эффективной социальной работы, преодолению разнообразных социальных проблем. Возможности такой деятельности хорошо проявились в практике многих стран, и сегодня без применения проектных технологий трудно представить себе государственную социальную политику. Но с самого начала, скажем, со всей определенностью: социальное проектирование — не только технология достижения ожидаемого результата в социальной сфере [4, 68]. Наше время выдвинуло на передний план более обширную по объему и более привлекательную для думающих людей задачу — утверждение в социальной практике проектного мышления (или мышления проектами).

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Антонюк Г.А. Социальное проектирование. — Минск, 1978.
2. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания: Пер. с англ. — М.: Медиум, 1995.
3. Бестужев-Лада И.В. Прогнозное обоснование социальных нововведений. — М.: Наука, 1993.
4. Прогнозное социальное проектирование: Теоретико-методологические и методические проблемы. Ин-т социологии РАН; Отв. ред. Т. М. Дридзе. 2-е изд., испр. и доп. — М.: Наука, 1994.

САКАЕВА А.Н.

Филиал Акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, заведующая кафедрой управления и качества образования, к.п.н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОЕКТНОЙ ТЕХНОЛОГИИ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ

Мақалада ауыл мектептерінде жоба технологияларын қолдану ерекшеліктері қарастырылған. Жоба технологияның мазмұны мен жүзеге асыру жолдары белгіленген. Жобаның жіктелуі көрсетілген. Берілген технологияның ауыл мектептеріндегі әр түрлі жас ерекшелігін және сынып толығу ескере отырып қолдану ерекшелігі көрсетілді.

In the given article the main features of project technology in educational process for rural school are indicated. Stages of project technology realization process and content of stages are featured. Classification of projects is presented. The specification of the given technology is disclosed inclusive of different age and volume of classes of rural schools.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *проектная технология, сельская школа, личностно-ориентированный подход, межпредметные связи, внеклассная работа*

Планом мероприятий по реализации приоритетных направлений развития образования и науки на 2014-2016 годы определены механизмы обновления содержания общего среднего образования Республики Казахстан. Одним из них является обновление учебных программ, учебников и учебно-методических комплексов с учетом опыта Назарбаев Интеллектуальных школ (для 11-летней школы), использование проектной технологии в преподавании дисциплин естественно-математического цикла в 6-9 классах, по всем предметам в 10-11 классах [1].

Следует подчеркнуть, что более 50% школ республики являются сельскими, географически расположенными на территории с низкой плотностью населения. В этой связи образовательный процесс в сельской школе отличается рядом особенностей, а именно:

- низкая наполняемость классов (2-12 человек);
- разновозрастная наполняемость классов;
- преподавание одним педагогом нескольких учебных дисциплин.

Как следствие, использование проектной технологии в данных условиях также будет иметь свою специфику. Рассмотрению особенностей использования в учебном процессе сельской школы проектной технологии и посвящена данная статья.

Проектная технология не является принципиально новой в педагогике. Она возникла еще в 20-е годы прошлого столетия в США. Ее называли также «проблемной технологией», «методом проблем» и связывали с идеями гуманистического направления в философии и образовании, разработанными американским философом и педагогом Дж. Дьюи, а также его учеником В.Х. Килпатриком. Дж. Дьюи предлагал строить обучение на активной основе, через целесообразную деятельность ученика, сообразуясь с его личным интересом именно в этом знании [2].

Выделим этапы реализации проектной технологии.

1. Этап ориентирования:

- индивидуальное и коллективное обсуждение. Здесь важно показать, что в отличие от традиционного школьного обучения при работе по проектной технологии совмещены приобретение нового опыта, возможность сделать «продукт» и получение новых знаний;

- создание групп общения, в которых обсуждаются различные темы и могут быть введены новые формы работы. От педагогов требуется проведение интенсивной коллективной работы для создания атмосферы доверия;

- анализ личного опыта.

2. Этап разработки проекта:

- разработка индивидуальных задач;

- анализ личного опыта учащегося;

- разработка коллективных задач;

- определение целей;

- определение ресурсов.

3. Этап реализации проекта:

- обсуждение и выбор методов исследования и поиска информации;

- самостоятельная работа учащихся над задачами;

- промежуточные обсуждения достигнутых результатов;

- оформление проекта.

4. Этап презентации результатов проекта:

- подготовка презентации;

- защита проекта.

5. Этап оценивания проекта:

- значимость и актуальность выдвинутых проблем, их адекватность изучаемой тематике;

- корректность используемых методов исследования и получаемых результатов;

- активность каждого участника проекта в соответствии с его индивидуальными возможностями;

- коллективный характер принимаемых решений (при групповом проекте);

- характер общения и взаимопомощи, взаимодополняемости участников проекта;

- необходимая и достаточная глубина проникновения в проблему;

- привлечение знаний из других областей;

- доказательность принимаемых решений, умение аргументировать свои заключения, выводы;

- эстетика оформления результатов проведенного проекта;

- умение отвечать на вопросы оппонентов, лаконичность и аргументированность ответов.

Результаты выполненных проектов должны быть материальны, т.е. оформлены в виде доклада, компьютерной газеты, видеофильма, альбома и т. д. [3].

На сегодняшний день в условиях сельской школы можно с успехом разрабатывать следующие типы проектов (таблица 1).

В условиях сельской школы целесообразно сосредоточить внимание на выполнении проектов на основе краеведческого материала. Например, посвященные развитию определенных видов туризма, системы общественного транспорта, отраслей сельского хозяйства, программ строительства жилья в сельской местности, рационального лесопользования и др. Такая работа позволит приблизить теоретические знания к реальной жизни, показать значимость научных дисциплин в решении народно-хозяйственных проблем, проблем рационального природопользования. Результаты

работы могут представлять интерес для местных органов управления, а её выполнение способствует формированию у школьников активной жизненной позиции.

Таблица 1 – Типы проектов

Признак	Тип проекта
Доминирующая в проекте деятельность	- исследовательский - творческий - ролевой, игровой - ознакомительно-ориентировочный (информационный) - практико-ориентированный (прикладной)
Предметно-содержательная область	- монопроект в рамках одной области знаний (литературно-творческий, естественнонаучный, экологический, языковой (лингвистический), культуроведческий, спортивный, географический, исторический, музыкальный и т.д.) - межпредметный (на стыке различных предметных областей)
Характер контактов	- классный (в пределах одного класса) - школьный - региональный (в пределах одной страны)
Количество участников проекта	- индивидуальный - парный - групповой - коллективный - массовый
Продолжительность выполнения	- краткосрочный (несколько уроков) (для решения небольшой проблемы или части более крупной проблемы) - средней продолжительности (от недели до месяца) - долгосрочный (от месяца до нескольких месяцев)

Низкая наполняемость классов сельской школы позволяет решить достаточно трудную задачу для преподавателя – совместить традиционный и личностно-ориентированный подходы в обучении путем включения элементов проектной деятельности в обычный урок. Например, проведение в форме проектов уроков-повторения или обобщения пройденного материала. Проекты при этом могут быть небольшие (на один урок) и более длительные, часто рассчитанные на расширение образовательной деятельности в виде самообразования в рамках самостоятельной работы дома или в школе. Эта форма работы обеспечивает учёт индивидуальных особенностей учащихся, открывает большие возможности для возникновения групповой познавательной деятельности. При этом в значительной степени возрастает индивидуальная помощь каждому нуждающемуся в ней ученику, как со стороны учителя, так и своих товарищей.

Педагогу следует учитывать, что проектная деятельность учащегося не может выйти за пределы имеющихся у него знаний и перед началом работы он должен эти знания получить. Поэтому рекомендуется следующий алгоритм работы. Сначала даются базовые теоретические знания, которые нацелены на всеобщее понимание. Затем следует перейти к практическим занятиям, содержание которых соответствует итоговой системе знаний и умений учащихся по изучаемой дисциплине. После этого

переходят к выполнению проектов, направленных на применение полученных знаний в нетрадиционных ситуациях, имеющих практическое значение [3].

В условиях разновозрастной наполняемости классов сельской школы проектная технология органично сочетается с групповым (cooperative learning) подходом к обучению. Тематику группового проекта в разновозрастном классе рекомендуется выбирать согласно образовательным линиям программы учебной дисциплины. При этом очень важно показать учащимся их личную заинтересованность в приобретаемых знаниях, которые могут и должны пригодиться им в жизни. Чтобы реализовать этот принцип, необходимо рассматривать проблему, взятую из реальной жизни, знакомую и значимую для ученика, проблему, для решения которой учащемуся необходимо применить не только полученные знания, но и новые, которые предстоит приобрести.

Эффективности использования проектной технологии в условиях сельской школы способствует и владение учителями методикой преподавания нескольких дисциплин. Это позволяет учитывать межпредметные связи, успешно осуществлять комплексный подход, ориентировать процесс обучения на освоение школьниками необходимых компетентностей. Например, проект организации фермерского хозяйства потребует определения места строительства животноводческого комплекса, обоснования необходимости нового предприятия, наличия необходимых трудовых ресурсов, выбор пород скота для разведения, описание особенностей кормовой базы, связей с потребителями и т.д. Школьники должны будут использовать знания из области биологии, экологии, географии, экономики.

Важный компонент проектного обучения - организация защиты проектов и дискуссии по обсуждению выполненного проекта. Результаты выполненной работы оформляются в виде отчетов, сопровождаются стендовыми и фотоматериалами, докладываются в устной форме на специальных уроках или внутришкольных конференциях. Оценку работ может проводить комиссия из преподавателей школы разных учебных предметов. Каждая работа учащихся может оцениваться в баллах по нескольким критериям. Например, научность содержания, правильность оформления, художественное оформление, в т.ч. иллюстрации, оригинальность работы и самостоятельность исследования. Победители выявляются по нескольким номинациям, а лучшие работы представляются в научные общества школьников, на городские и районные конференции.

В заключение отметим, что использование проектной технологии на таких уроках как русский язык, история, география, биология, химия, физика, математика имеет относительно низкую эффективность. Реализация проектной деятельности по этим дисциплинам лучше всего происходит во внеклассной деятельности, особенно в форме межпредметных проектов. Специфические особенности сельской школы позволяют применять разнообразные формы классной и особенно внеклассной работы, что дает возможность формировать у учащихся целостное восприятие территории, развивать комплексное мышление и понимание насущных проблем взаимодействия человека и природной среды.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. План мероприятий по реализации приоритетных направлений развития образования и науки на 2014-2016 годы // <http://skocontrol.gov.kz>.
2. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 272 с.
3. Использование метода проектов в разновозрастных группах малокомплектной сельской школы // <http://ims821.ru>.

SAKIMBAEVA M.S.

Rostovka secondary school
 Rostovka village, Buhar Jirau region, Karagandy district,
 Teacher of English language

THE COMMUNICATIVE

APPROACH IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE SCHOOL

Мақалада ағылшын тілін оқытудың интербелсенді әдістері талқыланады. Нақты өмір тәжірибесі негізінде оқушылардың саналы тілдесуге жағдай жасайтын әдіс-тәсілдерге көңіл бөлінеді. Оқытудағы коммуникативтік тұрғыдан пайдалануға болатын коммуникативтік әдістердің біршама үлгілері келтіріледі.

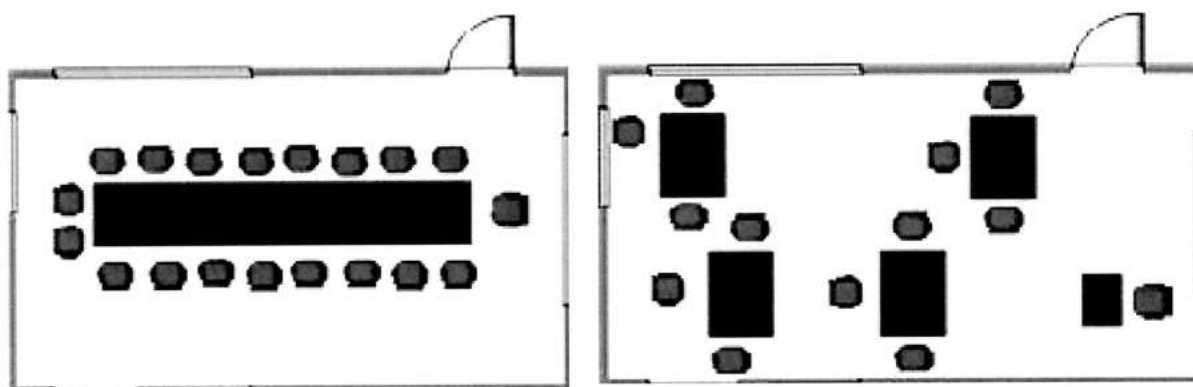
В статье анализируются интерактивные методы преподавания английского языка. Основное внимание сосредоточено на тех методах и приемах, которые способствуют осознанному общению учащихся на основе реального жизненного опыта. В статье также приведены некоторые примеры коммуникативных методов, которые могут быть использованы с позиций коммуникативного подхода в обучении.

KEY WORDS: *communicative teaching method, the communicative point*

Today concerning with the development of the new technologies we have various methods of teaching. I am using all the methods during the lessons. I am paying more attention to the grammar. But comparing with foreign colleagues it's not enough. They are using communicative teaching in the lessons. It gives real result in. As you know Kazakhstan multinational and our people are bilingual. It was proved that second language learners are usually more successful in developing non-native language skills and what is learned may be essential for getting along in the community, so motivation is stronger (like Russian language) [1].

The major characteristics of the planned condition of the auditory in the case of foreign language learning as opposed to natural conditions of second language learning are:

1. Psycho-social demands of auditory: The auditory requires adjustment of the learner to the group processes, auditory discipline and procedures. The learner receives only a limited amount of individual attention. Regular attendance is required.

2. Preselected language data: The teacher generally introduces preselected target language items. Spontaneity is limited. A planned curriculum is followed with the teacher attempting to realize certain goals regarding the language that is to be learned. Eg. Good morning pupils. We are going study theme "Kazakhstan customs" today. Look at the board. What is this how do you think?

3. Grammatical rules presented. The teacher may describe a rule in the native language to explain a grammatical structure.

4. Unreal limited situations. Situations for language use in the classroom are limited in variety and scope as compared to those outside of the classroom. The situations which are employed are often simulated.

5. Educational aids and assignments. In order to assist learning and achieve teacher goals, books, writing or a language lab, for example, may be used. Work assignments may be given to be completed in the class or at home.

In this article refers to the way teachers can focus the teaching of the foreign language in the auditory in such a way that students can communicate in a conscious way, taking into account their real experiences. Here, the origin of the Communicative Approach as a combination of different methods is clearly explained, as such as the role of the teacher and the students in communicative English as a Second Language class. The article also gives some examples of communicative activities that can be developed in an auditory from the communicative point of view.

COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING COMES FROM

The communicative teaching method views language as a medium of communication. It recognizes that communication has a social purpose: the language learner has something to say or to find out. In this teaching method importance is placed on helping the student get the message delivered. This is what really matters: if the pupil can understand and be understood pupils develop certain skills and abilities: oral interaction and expression, hearing and reading comprehension, and writing expression. In each class pupils will be lead to practice English in contextualized, practical and everyday situations through activities with predefined goals.

Communicative language teaching began in Britain in the 1960s as a replacement to the earlier structural method, called Situational Language Teaching. It origins are many, insofar as one teaching methodology tends to influence the next. The communicative approach could be said to be the product of educators and linguists who had grown dissatisfied with the audio-lingual and grammar-translation methods of foreign language instruction.[2]

They felt that students were not learning enough realistic, whole language. They did

not know how to communicate using appropriate social language, gestures, or expressions; in brief, they were at a loss to communicate in the culture of the language studied. Interest in and development of communicative-style teaching mushroomed in the 1970s; authentic language use and classroom exchanges where students engaged in real communication with one another became quite popular.[3]

Communicative language teaching (CLT) makes use of real-life situations that necessitate communication. The teacher sets up a situation that students are likely to encounter in real life. Unlike the audio-lingual method of language teaching, which relies on repetition and drills, the communicative approach can leave students in suspense as to the outcome of a class exercise, which will vary according to their reactions and responses. The real-life simulations change from day to day. Students' motivation to learn comes from their desire to communicate in meaningful ways about meaningful topics.

Auditory activities used in CLT

- Example Activities
- Role Play
- Interviews
- Information Gap
- Games
- Discussion
- Audio listening
- Video watching
- Learning songs
- Language Exchanges
- Surveys
- Pair Work
- Learning by teaching

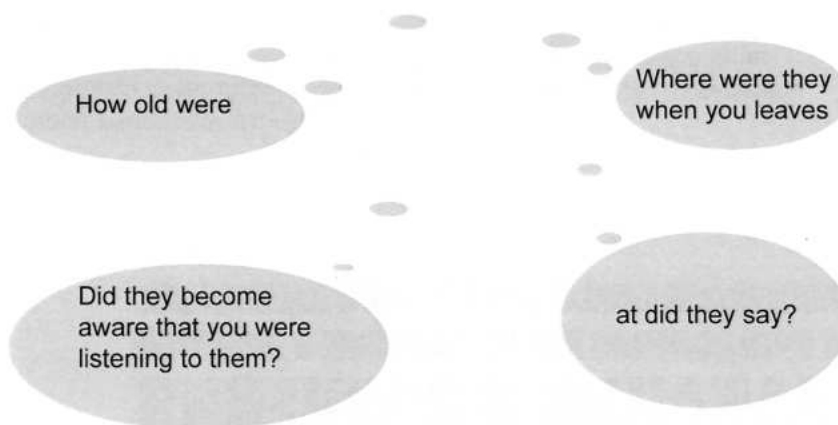
Several types which I use in the lesson:

1. In a communicative classroom for beginners, the teacher might begin by passing out cards, each with a different name printed on it. The teacher then proceeds to model an exchange of introductions in the target language: "Good morning. What is this?" Reply: "This is wolf" for example. Using a combination of the target language and gestures, the teacher conveys the task at hand, and gets the students to introduce themselves and ask their classmates for information. They are responding in Kazakh or Russian to a question in English. They do not know the answers beforehand, as they are each holding cards with their new identities written on them; hence, there is an authentic exchange of information.

The following exercise is taken from a 1987 workshop on communicative foreign language teaching, given for Delaware language teachers by Karen Willetts and Lynn Thompson of the Center for Applied Linguistics. The exercise, called "Eavesdropping," is aimed at advanced students [4].

2. "Instructions to pupils" Listen to a conversation somewhere in a public place and be prepared to answer, in the target language, some general questions about what was said.

The exercise puts students in a real-world listening situation where they must report information overheard. Most likely they have an opinion of the topic, and a class discussion could follow, in the target language, about their experiences and viewpoints.

3. "Spider". Drawing in the board the body of your spider in it write the theme which your going then asks the students their association and it will be the legs.

4. "I like and I don't like" you can use video fragments and try to give them their own conclusion or ending. To discuss the behavior of actress and actors, etc.

There are others. You can created any communicative games to warm-up them and to understand each other. Make a conclusion all the educational methods are efficiently if it is used combined. As you know communication methods can be exist without grammar, right pronunciation, vocabulary and so on. But my students like to talk about everything and I must help them to speak in English frequently.

Nowadays living in a new nano technological development, people become less talkative and less attentive to each other. Let's communicate people!

REFERENCES

1. Wolff, Ekkehard (2000). Language and Society. In: Bernd Heine and Derek Nurse (Eds.) African Languages - An Introduction, 317. Cambridge University Press.
2. BC. [1982]. "In search of a language teaching framework: An adaptation of a communicative approach to functional practice." (EDRS No. ED 239 507, 26 pages).
3. Das, B. K. (Ed.) (1984). "Communicative language teaching." Selected papers from the RELC seminar (Singapore). "Anthology Series 14." (EDRS No. ED 266 661, 234 pages).
4. From Wikipedia, the free encyclopedia

АХМЕТКАРИМОВА К.С.

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, Центр уровнях программ, тренер, к.п.н.

К ВОПРОСУ ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ КАК СРЕДСТВА ПРЕОДОЛЕНИЯ КОНСЕРВАТИЗМА В ПРАКТИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ

Мақаланың мазмұнында мектеп жүйесінің талдауы қамтылған. Оқушы нәтижесін жақсарту құралдары көрсетілген. Автор формативті бағалаудың өз тәжірибесіндегі консерватизмді жеңу жолдарының бір құралы ретіндегі өз ойын берген. Консерватизм, консерватор мағыналары түсіндіріледі. Жаңа заман мұғалімдерінің консерватизмі болу себептері көрсетілген. Тренер тәжірибесінен мысалдар келтірілген.

Article is devoted to the formative assessments of students. The author of the article gives some examples of winning the teachers conservatism, in own practice. The main idea of the article is development of students results with the help of formative assessments. Words: assessment formative own conservatism the teachers practice, the coaches practice.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *школьные системы, формативное оценивание, консерватизм, консерватор.*

Реформа образования сегодня входит в число главных задач почти всех стран. И все же, анализ этого опыта показал, что, несмотря на существенный рост объемов финансирования (в прошлом году правительствами всего мира на образование было потрачено 2 трлн. долл.) и масштабные усилия по реформированию, качество образования во многих образовательных системах повысилось за последние десятилетия незначительно [1, 12-15]. Качество образования в мире сильно варьирует. Например, по международным оценкам, менее 1% африканских и ближневосточных школьников получают образование на среднем сингапурском уровне или выше. При этом исследователи обращают внимание на то, что это не только вопросы финансирования. Например, Сингапур, один из лидеров в сфере образования, тратит на начальное образование меньше, чем 27 из 30 стран, входящих в Организацию экономического сотрудничества и развития (ОЭСР).

Ряд исследователей [2, 27-29] изучив свыше 25 школьных систем разных стран мира, включая 10 наилучших, попытались выяснить, с чем связаны различия в качестве образования и динамике его развития. При этом основное внимание исследователи свое внимание сосредоточили не столько на разнице того, что происходит в классах, сколько на различиях на уровне системы: именно этими различиями, в конечном счете, обусловлено качество обучения. Основной вопрос, на который пытались получить ответ исследователи – что объединяет лучшие школьные системы независимо от культурного и социального контекста? Какие инструменты в них используются для постоянного улучшения результатов учащихся? Основным вывод, к которому пришли вышеназванные исследователи – что на эти вопросы нет однозначных ответов.

В ходе изучения опыта лучших систем школьного образования в странах дальнего

и ближнего зарубежья мы определили, что решающую роль в улучшении их качества и конкурентоспособности играют три фактора:

- 1) надо, чтобы учителями становились подходящие для этого люди;
- 2) следует дать им подготовку, которая позволила бы повысить эффективность преподавательской работы;
- 3) необходимо обеспечить условия, при которых каждый без исключения ученик получил бы качественное образование [3, 76].

Как видим, политика нашего Казахстана в области образования и повышения уровня компетентности учителей не исключение – наблюдаются тенденции в улучшении качества по двум вышеотмеченным факторам: второму и третьему в частности. Например, разработана и внедряется уровневая Программа повышения квалификации педагогических работников, благодаря которой учителя (особенно сельских школ) обогатили свой арсенал эффективными стратегиями обучения, возможностью комбинировать различные педагогические подходы в преподавании и обучении.

В целях более результативного внедрения инноваций, вовлечения в процесс изменений и руководителей школ, формирования школьных лидеров и команд так же разработана Программа повышения квалификации и руководителей общеобразовательных организаций Республики Казахстан. Она предусматривает изучение вопросов, касающихся сущности лидерства, школьной культуры, планирования развития школы, профессионального развития и личностно-профессионального благополучия, развития профессионального сообщества. Именно эти критерии на сегодняшний день являются показателями инновационной и творческой деятельности сельских школ.

Что же касается первого фактора – то он относится к системе подготовки будущих специалистов в высшей школе, целью которой пока еще не является отбор подходящих выпускников из числа абитуриентов на педагогические специальности, хотя основные механизмы этого отбора заложены в нормативно-правовой базе Республики Казахстан [4; 5].

Изучение же результатов проведенных исследований [2, 32] показывает, что в наиболее продвинутых в этом отношении странах существуют системы, организованные таким образом, чтобы все эти факторы работали независимо от культурного контекста. Они доказывают, что существенное улучшение результатов обучения вполне достижимо, причем, за достаточно короткий период времени. И они дают понять, что, сделав из этого опыта соответствующие выводы с поправкой на условия, в которых проводятся реформы, можно добиться заметных благоприятных изменений в системах школьного образования всего мира.

Анализ нашей общеобразовательной школьной системы так же подтверждает сделанные исследователями выводы [1, 18]. Низкий качественный состав учителей: от общего количества педагогов имеют высшую категорию 14,8%, первую категорию – 30,7%. Каждый пятый работающий учитель в возрасте от 50 лет и старше. Из общего количества педагогов стаж до 3-х лет имеют 13,2%. В силу непопулярности педагогической профессии среди молодежи ежегодное пополнение учителей из числа молодых кадров на сегодня составляет лишь 2,6%. О том, как пополняется кадровый потенциал в сельской школе, можно только предположить.

О чем свидетельствуют эти данные? В первую очередь о том, что учителя, как исполнители государственного заказа на предоставление качественных образовательных услуг, не всегда имеют условия для профессионального развития,

хотя Закон Республики Казахстан «Об образовании» гарантирует каждому учителю возможность прохождения курсов повышения квалификации 1 раз в пять лет [5, 16].

Очевидно, это зависит от перспективного планирования методическими службами отделов образования системы профессионального развития учителей. Более того, анализ процентного соотношения учителей с высшей и первой категорией от общего числа учителей показывает, что основная их масса – это учителя со второй категорией. При этом в наших группах на курсах повышения квалификации оказывались учителя по 20-25 лет находившихся на этой категории. На вопрос «Почему не меняли свои категории?» большинство из них отвечало, что это никому не было нужно – ни учителю (все так делают), ни администрации. Особенно это было выражено у учителей сельской школы, поскольку в силу своей отдаленности и труднодоступности большинство из них не имели возможности в сотрудничестве с методическими службами района, доступа к информационным ресурсам и др.

При проведении аттестации педагогов и школы уровень профессионального развития в прошлом не являлся обязательным критерием оценки успешности школы. Соответственно, у учителей постепенно формировался стойкий консерватизм в преподавании и обучении. Мы попытались проанализировать факторы, препятствующие нововведениям. В ходе анализа выявили, что феномен сопротивления изменениям в последние десятилетия является основной проблемой управления процессами преобразований [6, 34]. При этом существует классификация учителей по их отношению к нововведениям, имеются некоторые идеи об общем характере консерваторов. Мы выявили, что это зрелые, уверенные в себе люди, постоянные в своих планах и привязанностях. Они конформны, следуют за более сильными; обладают высоким чувством ответственности; осторожны, не любят перемен; не стремятся к личным достижениям. Старательно планируют свои поступки; обладают твердостью в делах и личных стандартах; живут в постоянном беспокойстве о будущем. Постепенно их трудовые операции превращались в ходе развития общества в ритуальные стереотипы сознания и поведения. Система социальных потребностей личности постепенно включала всё большее стремление учителя к завоеванию уважения окружающих. А завоевание авторитета происходило проще в результате следования сложившимся стереотипам.

Некоторые исследователи (А.И.Пригожин [6, 58-59]) называют одной из причин сопротивления новому «силу привычки, нежелание менять устоявшийся стандарт поведения, боязнь неопределённости...», сводя тем самым проблемы неприятия нововведений к психологической сфере.

В.В.Байлук [6, 60-63] рассматривает объективные и субъективные факторы, препятствующие инновациям. Это непонимание сущности нового в науке и технике, опора на традиционные представления и оценки, теоретическая отсталость, стереотипы мышления, психологическая инерция, приверженность определённым концепциям и убеждениям, переоценка собственных достижений, отсутствие готовности рисковать.

Л.М.Ванюшкина указывает на приверженность педагогов к традиционным социальным ролям, инерционность педагогического сознания. Раскрывая сущность понятия «консерватор» автор отмечает, что для него характерны такие особенности, как «инстинктивное сохранение устоявшихся правил и приверженность старым представлениям, психологическая невосприимчивость к новому и неадаптивность к истинным новациям, регламентированность, опора на авторитеты, предпочтение стандартных решений, слабая способность к импровизации» [6, 75-76]. Именно эти особенности у учителей наблюдали тренеры во время своих занятий на курсах, когда

сталкивались с отзывами учителей на результаты своей работы.

Мы задались вопросом - почему же именно учителя так консервативны? Можно ли как-то изменить позицию учителя с точки зрения его отношения к новому? В какой ситуации человек перестает стремиться к обновлению, работает только на воспроизводство старых образцов в своей профессиональной деятельности? Для того, чтобы разобраться в этом явлении, мы попытались установить для себя сущность понятия «консерватизм».

В словаре В.Даля [7, 134] находим только трактовку понятий «консерватор» и «консервативный», определение слова «консерватизм» отсутствует. Слово «консерватизм» упоминается в словарях, изданных в 80-е годы. В словаре русского языка под редакцией А.П.Евгеньевой «консервативный» обозначает «враждебный прогрессу, отстаивающий старое, отжившее». «Консерватизм» – «приверженность ко всему устаревшему, отжившему» [8, с. 90]. Консервативность учителей свидетельствует так же о их позиции как «оборонителей, охранников, тех, кто блюдет настоящий порядок дел» и только после этого «противников новизны, перемен». Очевидно, консерватизм несет в себе позитивную и негативную смысловые нагрузки, другое дело чего больше в нашем случае. На курсах повышения квалификации в новом формате второго больше.

Таким образом, анализ понятий подводит нас к мысли о том, что основная функция системы образования – передача последующим поколениям накопленного культурного опыта, на страже которого и стоят наши учителя как проводники, агенты этой функции.

Очевиден тот факт, что необходимой частью реформы институтов является изменение склада ума, жизненных позиций и мотиваций людей, им принадлежащих. Наши учителя - и сельские, и городские должны быть культурно готовы действовать в новых условиях. Однако большинство учителей (особенно со стажем свыше 20 лет), с одной стороны чувствуют неэффективность привычных способов деятельности в новой общественной системе, с другой стороны, не могут принять новые правила как чуждые, не соответствующие привычной культурной схеме, навязанные извне (а наше образование в СССР было самым лучшим; а наши учебники были не то, что сегодня и т.д.). Наиболее активные представители педагогического сообщества в поисках новой ниши в меняющейся среде пытаются найти новые способы деятельности. Но одного желания здесь мало. Необходимо понимание сути изменений и целей, которые поставлены сегодня перед учителями, проводниками этих изменений. Зачастую инновации лишь декларируются, так как не меняют главного.

Мы пришли к убеждению, пока не произойдет переворот в сознании педагогов, пока они не придут к пониманию принципиально иного отношения к ребенку как субъекту собственной образовательной деятельности, к иному распределению ролей на уроке, декларацией останется личностно-ориентированный подход, не привьются новые технологии, не станет по-настоящему гуманным и гуманитарным наше образование. Поскольку изменение сознания процесс очень длительный, многие педагоги выбирают ретраитизм – уход в пассивность, смирение или ритуализм – обретение уверенности через привычные образцы поведения.

Поэтому мы решили:

- 1) изучить, какие управленческие факторы могут влиять на изменение позиции учителя по отношению к изменениям в преподавании и обучении на курсах;
- 2) выявить конкретные проявления педагогического консерватизма в кейс-ситуациях и определить связь между ними и профессиональными убеждениями учителей;

3) определить возможные пути коррекции позиции учителя с одной стороны, и выстраивания стратегии обучения с другой.

В ходе решения первой задачи мы обнаружили ошибочность мнения о том, что нельзя считать, что чем больше вкладываешь денег в образование, тем лучше. Например, принято считать, что американское образование не такое уж и хорошее, несмотря на то, что денег на него выделяется гораздо больше. Поэтому качество образования зависит не только от материальных ресурсов [1, 23]. Есть прямая зависимость от методов и систем обучения.

Очевидно, именно поэтому модернизация системы повышения квалификации обусловлена целями и задачами Государственной программой развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы [3, 23].

Одним из ведущих ее приоритетов является обучение молодых людей критическому мышлению, позволяющему им использовать свои знания в жизненных ситуациях, развивать навыки и адекватное понимание происходящего, которые предоставят им возможность быть уверенными и успешными в стремительно меняющемся мире. Наблюдая за размышлениями учителей на тренингах, мы обнаружили, что адекватное понимание ими происходящего возможно в том случае, когда они демонстрируют способности к наблюдению, анализу увиденного, интерпретации выводов по своему опыту преподавания, обоснованию фактов, доказывающих его видение, убеждения, установки и решения по совершенствованию дальнейшей своей практики преподавания. В этом контексте формативное оценивание для обучения может стать инструментом продвижения слушателей в их профессиональном развитии и принципиального изменения их сознания [5, 161-162].

Реализация тренером формативного оценивания на занятиях – это оценивание прогресса учителей с целью внесения изменений в процесс их обучения, позволяющий им осознавать и отслеживать собственный прогресс в планировании своей серии уроков и вносить дальнейшие изменения по коррекции своего преподавания и обучения. Эту ситуацию исследователи назвали рефлексивным преподаванием [5, 168; 6, 54; 7].

Следует отметить, для большинства учителей, в соответствии с их образованием и профессиональной подготовкой, естественны размышления о своей работе, но принципиальным является обеспечение этого процесса системностью и атмосферой сотрудничества. Понятие «рефлексивный практик» предполагает, что размышляя о собственной практике, иницируя и осуществляя исследования и интерпретацию практических ситуаций (ответ на вопрос «что за этим лежит?»), учителя апробируют свои гипотезы на практике, проверяют и подтверждают рекомендации авторов, изученных в период обучения на первом этапе.

Для развития навыков критического мышления и преодоления консерватизма в представлениях и способностях учителей тренер опирается на различные техники формативного оценивания, заключающегося в использовании аналитических инструментов и приемов для измерения уровня усвоения концептуальных идей в преподавании и обучении, прогресса обучающихся в процессе метапознания. Например, предлагается написать «Трехминутное эссе», отражающего размышления учителя по предложенным ниже вопросам по теме:

1. Что, по вашему мнению, было наиболее важным из того, что вы узнали (выучили) сегодня по модулю?
2. Какая идея автора вам запомнилась и почему?
3. Что для вас было наиболее трудным в идеях авторов, непонятным сегодня? Почему?

После того как будут сделаны записи, можно предложить озвучить их, для того чтобы увидеть уровень понимания темы, отметить наиболее непонятные моменты, на которые он должен немедленно отреагировать с помощью дополнительных заданий, методов, примеров.

В конце занятия можно предложить написать ответы на вопросы:

1. Что для вас было наиболее трудным, непонятным сегодня?
2. С каким типом заданий (задач) вы не справляетесь? Как вы сами думаете, почему?

На использование данной техники формативного оценивания отводится не более 3-5 минут. Опираясь на предложенные критерии оценки (к примеру «две звезды и пожелание»), обучающиеся могут проверить работы своих коллег (взаимооценка). Или еще пример, он дает возможность обдумать понятия, идеи занятия, связанные с предыдущим материалом, знаниями и собственным опытом, а также для коррекции своих убеждений и установок в преподавании. Помогает высказывать свое мнение: я изменил свое отношение к...; я узнал больше о ...; я удивился тому, что...; я почувствовал ...; я относился к ... и т.д.

Если просто осведомить учителя о том, что он достиг определенного уровня, это не поможет ему понять, что следует предпринять, чтобы достигнуть лучшего результата. Если же вместе с учителями проанализировать, что в их (его) работе привело к такому результату и объяснить критерии оценивания, это позволит ему понять, что делать дальше для улучшения этого результата. В этом случае учитель возвращается к данным (наблюдение и интерпретация), на которых оно и основано. Затем учитель составляет формативное оценивание (в устной форме) о том, как эти данные определяют уровень обучения ученика, какого уровня ему необходимо достичь и как лучше это сделать в следующей серии уроков, обосновывая свои решения и действия на основе идей авторов, изученных в рамках учебной программы повышения квалификации.

Таким образом, формативное оценивание – это непрерывный поток обратной связи с обучающимися, уместные комментарии и ясные, понятные предложения, помогающие им осознать собственные пробелы таким образом, чтобы он накопил достаточную информацию для дальнейшего продвижения вперед. Обратная связь дает представление о том, как идет процесс обучения, информирует о достижениях и пробелах обучающегося. Обратная связь должна проходить в атмосфере взаимоуважения и доброжелательности, предоставлять время для того, чтобы имелась возможность исправить ошибки или сменить направление мышления и деятельности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Качественное образование и воспитание – приоритет государственной политики Казахстана /Цифровой доклад www.ppi.kz/images/c_doklad_rus.pdf
2. Барбер М.и Муршед М. Как добиться стабильно высокого качества обучения в школах // Consistently high performance: Lessons from the world's top performing school systems // McKinsey&Company. June 2007. Перевод публикуется в редакции «МакКинзи».
3. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 года. Астана, 2010. - 24 с.
4. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – Астана, 2007. 50 С.
5. Программатурсовповышенияквалификациипедагоговобщеобразовательных школ Республики Казахстан. 2012. www.cpm.kz
6. Формативное оценивание в начальной школе. Практическое пособие для

учителя/ Сост. О.И.Дудкина, А. А.Буркитова, Р. Х.Шакиров. – Б.: «Билим», 2012. – 89 с.

7. Толковый словарь В.Даля. www.slova.ru/

8. Блэк П. и Уильям Д. Черный ящик: что там внутри? Оценка знаний учащихся как способ повышения эффективности учебно-воспитательного процесса// Культура и педагогика. - 2001.- 123 с.

«ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ШЕҢБЕРІ» СЕМИНАРЫ: КӨШБАСШЫЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРАМЫЗ

2014 жылдың 18 сәуірінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ Филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБА институтында «Қарым-қатынас шеңберінің» профессорлық-оқытушылық құрамына арналған кезекті семинары болып өтті.

Семинардың тақырыбы – «Көшбасшылық және іскерлік сәттілік: өмір мүддесі ретінде».

Семинар барысында заманауи әлемдегі көшбасшылықтың өзектілігі, көшбасшылықтың классификациясы, көшбасшылыққа жету жолындағы кедергілер сында мәселелер қарастырылды. Семинар қатысушылары әрқайсының көшбасшылық қасиеттерін балауға мүмкіндік беретін сауалнамалар мен әр алуан жағдаяттық ойындарға қатысты.

Семинар қатысушылары пікір алмасу барысында көшбасшы – өз қызметін кәсіби деңгейде орындай алатын, жоғары жеке статуска ие, өзін қоршаған адамдардың пікірі мен әрекетіне ықпал ете алатын ұйымның мүшесі деп таныды. Көшбасшылық қасиеттерді қалыптастыру мақсатында кейс-тренинг өткізілді, оның барысында қатысушыларға жүйелі көріпкелдік, мақсат қою, шешендік өнер, өзіне деген сенімділік сынды ойындар мен жағдаяттар ұсынылды. Семинар мазмұны бойынша қатысушылар нақты мақсат-мүдделері анықталған, ойлау жүйелілігі мен шығармашылдық қабілеттері жоғары қызметкерлері бар ұйымдар ғана өз ортасында көшбасшы болу мүмкіндігіне ие бола алады деген ортақ ойға келді.

СЕМИНАР «КРУГ ОБЩЕНИЯ»: ФОРМИРУЕМ ЛИДЕРСКИЕ КАЧЕСТВА

18 апреля 2014 года в Филиале АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялось очередное заседание семинара для профессорско-преподавательского состава «Круг общения».

Тема семинара: «Лидерство и деловой успех: жизнь как миссия».

В ходе семинара были рассмотрены такие вопросы, как актуальность лидерства в современном мире, классификация лидерства, барьеры на пути к лидерству.

Участники семинара приняли участие в анкетировании и ситуационных играх, которые позволили диагностировать лидерские качества каждого.

В рамках дискуссии участники пришли к выводу, что лидер – член организации, профессионально выполняющий свои функции, обладающий высоким личным статусом, оказывающий сильное влияние на мнение и поведение окружающих его людей.

Для формирования лидерских качеств был проведен Кейс-тренинг, в ходе которого участникам были предложены игры и ситуации на системное видение, целеполагание, ораторское искусство, уверенность в себе.

Содержание семинара позволило сделать вывод, что организации, которые имеют четко определенные цели и стратегии, гибкость и системность мышления сотрудников, творческий подход, имеют все шансы стать лидерами в среде себе подобных.

ӘБІЛДИНА С.Қ.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті,
Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі кафедрасы,
профессор, п.ғ.д.

ДОСОВА Л.А.

«Өрлеу БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагог
қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты,
Мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасы, аға оқытушы

ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕГІ ОҚЫТУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

В статье актуализируется вопрос о статусе малокомплектной школы как особом социальном институте культуры села. Пути модернизации МКШ рассматриваются в неразрывном единстве с развитием инфраструктуры села и учетом особенностей организации учебно-воспитательного процесса. Описываются варианты объединения в учебном процессе разновозрастных класс-комплектов. Обосновывается эффективность использования в начальных классах МКШ модульной технологии и разноуровневого обучения.

Article updated the status of ungraded schools as a special social institution of village culture. The ways of modernizing MKSH indissoluble unity with the development of rural infrastructure and considering features of the organization of teaching-educational process. Describes options for merging in the learning process uneven class sets. Efficiency in primary grades MKSH modular technology and tiered instruction are substantiated.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *шағын жинақталған мектеп, әр түрлі жасты сыныптарды біріктіру, модульдық оқыту технологиясы, оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесі*

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында ШЖМ түсінігі төмендегіше анықталған: «Шағын жинақталған мектеп – сынып – жинақтамалары аралас және оқу сабақтарын ұйымдастырудың өзіндік нысаны бар, оқушылар саны аз жалпы білім беретін мектеп».

Бүгінгі күні бұл мектеп көптеген проблемаларды бастан кешіруде.

Іс жүзінде әрбір төртінші мектеп мұғалім ШЖМ-да жұмыс істеп, әрбір алтыншы қазақстандық оқушы ШЖМ-да оқиды (ҚР білім беруді дамытудың 2011- 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы).

ШЖМ жүйесінің өзгеру динамикасы шағын жинақты бастауыш және негізі мектептердің қысқарып, орта мектептердің өсіп келе жатқанын байқатады. Шағын жинақты бастауыш мектептердегі оқушылар санының азаюы ауылдағы қолайсыз демографиялық жағдаймен, шағын ауылдағы халықтың үдері қоныс аударуымен тығыз байланысты.

Шағын құрамды мектептер проблемасы мен оны шешудің жолдары Қазақстан Республикасы Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған бағдарламасында көрініс тауып отыр.

Шағын жинақталған мектептің дамуы (бұдан әрі – ШЖМ) әдетте соңғы жиырма жылда жалпы мемлекеттік міндет болып жарияланды. ШЖМ алатын орны ерекше,

себебі ол білім беру мекемесі болып қана қоймай, сонымен қатар ауыл социумының мәдениетіне көпқырлы және ерекше ықпал ететін әлеуметтік институт болып қала бермек.

Ауыл мектебі, оның ішінде шағын құрамды мектептерді тығырықтан шығарудың жолдары төмендегідей: біріншіден, Қазақстан Республикасы Үкіметі, облыс әкімшіліктері кіші қалалар мен ауылдарды сақтау саясатын және олардың инфрақұрылымын дамытуды жүзеге асыруы қажет.

Екіншіден, қазіргі ауылдың тұрмыс жәйіне ғылыми зерттеулер жүргізілуі қажет.

Бұл зерттеулер нәтижесі сәйкес білімділік саясатта, нормативті-құқықтық актілерде, басқарушылық шешімдерде және ауылдық білім мазмұнында жүзеге асырылуы керек.

Үшіншіден, ауылдық білім беру мазмұны нақты әлеуметтік ортада өмір сүру әрекетіне қажетті білім, дағдылар мен біліктерді белсенді түрде игеру мен сыртқы ортаны түрлендіру (материалдық, әлеуметтік, рухани) мүмкіндіктерін беруі керек. Ол үшін ауыл мектептеріне арналған оқу жоспары, бағдарламалар мен оқулықтар, шағын жинақталған мектептер ерекшелігін ескеретін қосымша әдістемелік құралдар жасалуы қажет.

Төртіншіден, шағын құрамды сыныптардағы оқыту технологияларын оқытудың әртүрлі жастылық, даралық және өздік қағидаларына сай құру қажеттілігі туындайды.

Қазақстан Республикасы Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған бағдарламасында педагогтерді даярлау бағдарламасы, оның ішінде ШЖМ-ге арналған, педагог кадрларды даярлайтын жоғары оқу орындарында бейіндік мектептер үшін мұғалімдерді мақсатты даярлауға арналған мемлекеттік тапсырыс (екі дипломды білім беру бойынша кадрлар даярлау) негізінде білім беру магистрлерінің бағдарламасы жетілдіріледі.

Шағын жинақталған мектептердегі оқу үрдісінің жағдайларында сыныптарды біріктірудің педагогикалық ұтымдылығы мен дұрыстығы.

Сыныптарды біріктіруде мектептегі сыныптардың, оқушылар мен мұғалімдердің саны ескеріледі.

Сыныптарды біріктіру тәжірибесінде екі жол бар: көршілес-шектес сыныптарды біріктіру және әр түрлі жасты сыныптарды біріктіру. Педагогикалық тұрғыдан әр түрлі жасты сыныптарды ұйымдастыру неғұрлым қолайлы, өйткені ол балаларды ауыспалы жұптарда жұмыс істетуге, үлкен сынып оқушыларының өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруға, сөйтіп көбірек көңіл бөлуді керек ететін кіші сынып оқушыларына сабақ түсіндіру үшін уақыт бөліп алуға мүмкіндік береді.

Мектептің бастауыш сатысында оқушыларды сынып-кешенге біріктірудің мынадай нұсқалары болуы мүмкін: 2+3, 2+4, 3+4; мұнда 2 және 4 сынып оқушыларын біріктіру (2+4) оңтайлы болып табылады.

Бірінші сынып оқушыларын сынып-кешендер құрамына енгізбеген дұрыс. Бұл кезеңде баланың мектепке күнделікті оқуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін дене және психикалық-физиологиялық дамуы жүріп жатады. Бұл жастағы балалар болмашы нәрсеге алаңдағыш, зейінін ұзақ шоғырландыруға қабілеті дамымаған, қозғыш, еліктегіш болады. Жаңа әлеуметтік жағдаяттар баланы қатаң қалыптағы әлемге ендіреді, бала өмірін тәртіпке түсіреді, сөйтіп оқу жұмысы шаршау мен беймазалықтың көзіне айналады. Мектепке түскен әрбір оқушыға психикалық қысым түседі. Бұл тек оның денсаулығында ғана емес, мінез-құлқында да көрініс табатын болады.

Сонымен бірінші сынып оқушыларының оқу әрекетіне, табысқа ұмтылуына, өзін-өзі бақылауға дайын болуына, бейімделу үрдісінің жеңіл өтуіне оң мотивтері қалыптасуы

үшін оларды сынып-кешенге қоспай, өз қатарластарымен жеке оқыту ұсынылады.

Үш немесе төрт сыныпты біріктіру қажет болған жағдайда (мысалы, 1+2+3+4), сабақтың белгілі бір бөлігін әрбір сыныппен жеке өткізу үшін жағдай жасау мақсатында (бұл талапты сақтау, әсіресе, бірінші сынып оқушылары үшін ерекше қажет) әр түрлі жастағы балалар үшін сабақтың жылжымалы кестесін қолдану дұрыс болады.

Шағын жинақты мектептің ерекшелігі мұғалімге сыныптағы мұғалімнің басшылығымен оқушының өзіндік жұмысының дұрыс ұйымдастырылуына ерекше көңіл бөлуді міндеттейді. Мұғалімнің жұмыс уақыты екі немесе төрт сыныптың арасына бөлінеді. Ол бір сыныппен жұмыс істеп жатқанда, басқа сынып оқушылары өзіндік жұмыспен айналасып отыратындай болуы керек. Алдыңғы қатарлы мұғалімдердің тәжірибесі мұғалімге екі сыныпта екі түрлі пәннен гөрі, екі сыныпта бір пән бойынша сабақ өткізудің жеңіл екенін дәлелдеп отыр. Мұндай сабақтарда оқушымен өзіндік жұмыстардың түрін кеңінен қолдануға мүмкіндік бар.

Мұғалім жұмысының сапасы көбінесе оның сабаққа дайындығына байланысты. Сондықтан ол бірнеше сыныпта бір уақытта өткізілетін сабақтардың терең мазмұнды жоспарын құруға көп көңіл бөлуі қажет.

Бастауыш шағын жинақталған мектеп жағдайында балалардың бағдарламалық материалдармен ұйымдастырылатын өзіндік жұмысына кететін уақыт мөлшері сақталуы керек: жазу сабағы бойынша 2 сыныпта 20 минуттан, 3-сыныпта 25 минуттан, математика сабағы бойынша 2 сыныпта 15 минуттан, 3 сыныпта 20 минуттан аспауы тиіс. Оқушылардың шаршауының алдын алу мақсатында қосарланған сабақтардың (әсіресе соңғы 4 және 5 сабақтар) ұзақтығын 10-15 минутқа дейін (дене шынықтыру сабағынан басқа) қысқарту мүмкіндігі қарастырылады.

Шағын жинақты бастауыш мектепте оқытуды технологиялық тәсілдер негізінде ұйымдастыру. Модульдік оқыту технологиясын (М.М. Жанпейісова бойынша) ана тіліне бейімдеудің ерекшеліктері.

Шағын жинақталған мектептің оқу үрдісін ұйымдастырудағы педагогикалық қиындықтарды шешудің маңызды бағыттарының бірі жаңа педагогикалық технологияларды жасау және енгізу болмақ. Оның негізгі белгісі ретінде педагогикалық жүйенің барлық элементтерінің бейімделу деңгейін, атап айтқанда: мақсатының, мазмұнының, формасының, әдістерінің, құралдарының, оқушылардың танымдық әрекеттерін ұйымдастыру түрлерінің, оқыту нәтижелерінің болжаммен сәйкестігі дәрежелерін атауға болады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалылық қағидасы бекітілген, бұл әсіресе, шағын құрамды бастауыш сынып мектептерінің мұғалімдеріне, педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға мүмкіндік береді.

Сондай оңтайлы нұсқаның бірі – модульдік оқыту технологиясының Қазақстандық нұсқасы. Модульдік оқыту технологиясы ең алдымен, шағын құрамды бастауыш сыныптың оқу үрдісіндегі психологиялық кедергілерді жоюға мүмкіндік береді. Бала санының аздығын, қарым-қатынас тапшылығын, сабақтың бір сарындылығын технологияның оқытуды ойын түрінде ұйымдастыру және әртүрлі белсенді формаларды (топтық, жеке және жппен жұмыс, диспуттар, пікірталастар) қолдану шарты арқылы шешуге болады. Екіншіден, оқу процесі «модульдік» сипат алып, қатар оқытылатын сыныптардағы білім мазмұны жақын тақырыптар тобы (блогі) немесе тарау бойынша жасалған жеке блоктардан тұрады. Оқытудың блоктық-модульдік жүйесі:

- әр жастағы оқушылардың оқу еңбегін және мұғалімнің біріктірілген сыныптардағы педагогикалық процесті басқаруын оңтайландырады;

- оқушылардың оқу-танымдық қызметінің алуан түрлерін: жеке, жұптық, топтық оқыту түрлерін пайдалану есебінен мұғалімнің әр оқушымен жеке жұмыс істеу ұзақтығын азайтады; бұл арқылы оқушылардың эмоционалдық, дене және психикалық жүктемесін азайтуға қол жеткізіледі;

- оқушыға шамадан тыс қамқорлық жасаудың алдын-алу іске асады;

- психикалық, эмоционалдық жайлылық, оқушы саны аз сыныптарға тән бірсарындылық және психикалық ауыртпалық жойылады.

Оқушының білім сапасын көтеріп, білім стандарты деңгейіне дейін жеткізуде педагогикалық технологияның ролі ерекше.

Педагогикалық технологияның түрлері өте көп солардың ішіндегі оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесін математика пәніне (Ж.А.Қараев, А.Кобдикова бойынша) бейімдеудің ерекшеліктері

Ж. А. Қараевтың «Үш өлшемді әдістемелік жүйесі» технологиясы – оқушыға деген сенім, оның өз ісіне жауап беру мүмкіндігіне сүйене отырып, өз беделі мен қадір – қасиет сезімін дамытады.

Технология жағдайында сабақ жаңаша жоспарланады. Оқушы өз бетімен жұмыс істейді. Іздену арқылы білімін байытады. Ресей ғалымы В.П Беспалько бұл деңгейлерді:

- Бірінші деңгей – міндетті, оқушылық;
- Екінші деңгей – алгоритімдік;
- Үшінші деңгей – эвристикалық;
- Төртінші деңгей – шығармашылық деңгейлерді қабылдау.

Бірінші деңгей – бұл деңгей әрбір тақырыпты ең негізгі де, басты қарапайым мазмұның ашып, сол тақырыптың білуге міндетті тұтас бейнесін береді, сонымен қатар бұл деңгей базалық деңгей ретінде қабылданған. Бұл міндетті деңгей болғандықтан барлық оқушы тапсырманы толық орындауы тиіс.

Екінші деңгей – қосымша мәліметтер алғашқы деңгейде алған білімді одан әрі кеңесіп, тиянақтайды, негізгі мазмұнын нақтылайды, ұғымдардың не үшін, қалай қолданылатынын көрсетеді. Бұл деңгейде өтіп кеткен мәліметтерді оқушы талдап, бұрынғы тапсырмаларға ұқсас орындайды, бірақ бұларды орындау үшін алған білімдерін түрлендіріп пайдалану керек.

Үшінші деңгей – өз бетіндік жұмысты қалыптастыру мақсатында оқушылар жаңа тақырып бойынша меңгерген қарапайым білімдерін жетілдіріп, тереңдетеді. Жаңа білімді талдау, жинақтау, салыстыру арқылы меңгеруіне, қорытындылай білуіне жол ашылады. Бұл деңгейде ребус, сөзжұмбақ, анаграмма құрастырады.

Төртінші деңгей – бұл деңгейде берілген тақырып бойынша өз бетімен жұмыс істеуге дағдыланады. Реферат, баяндама, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш құрастыру тапсырмалары беріледі.

Шағын жинақталған мектептің оқу үрдісін ұйымдастырудағы педагогикалық қиындықтарды шешудің маңызды бағыттарының бірі жаңа педагогикалық технологияларды жасау және енгізу.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010.
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2010.
3. Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты – 2012 ж..
4. Садықов Т., Әбілқасымов А. 12 жылдық білім методологиясы. – Алматы, 2004.

5. Модульдік оқыту технологиясын шағын құрамды бастауыш мектепке бейімдеудің ерекшеліктері. Әдістемелік ұсынымдар. – Қарағанды, 2010.
6. Шағын құрамды бастауыш мектептегі білімділік үдерісті ұйымдастырудың ерекшеліктері. Әдістемелік ұсынымдар. (қашықтықтан оқыту). – Қарағанды, 2010.
7. Оқушының оқу жетістігін бағасыз белгілеу. Әдістемелік ұсынымдар. – Қарағанды, 2010.
8. Астамбаева Ж.Қ., Уәйісова Г.И. Шағын жинақты бастауыш мектептегі педагогикалық үдеріс теориясы мен технологиясы: оқу құралы. – Алматы, 2010.

НАЗАРБАЕВ ЗИЯТКЕРЛІК МЕКТЕПТЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІН ТРАНСЛЯЦИЯЛАУ

2014 жылдың 29 сәуірінде Қарағанды облысы мен Қарағанды қаласының 35 мектебінің 187 бастауыш сынып мұғалімдерін «Бастауыш мектеп оқушыларының оқу жетістіктерін бағалау» тақырыбындағы оқыту он-лайн семинары біріктірді.

Семинар «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ тәжірибесін трансляциялау бойынша шаралар Жоспарының 23 п. сәйкес Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ Деңгейлік бағдарламалар орталығының қатысуымен мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасымен ұйымдастырылды.

Тренерлер Сеитова Н.Ю. және Адамова Ж.Ш оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жаңа тәсілдерін ұсынды.

Бастауыш сынып мұғалімдері Акмагамбетова А.М. (Қарағанды қ. №92 гимназия) және Канунникова М.В. (Шахтинск қ. №3 ОМ) жұмыс практикасында біліктілік арттырудың деңгейлік бағдарламасының идеясын іске асыру бойынша педагогикалық тәжірибенің жалпылауы туралы сөз сөйледі.

Семинар жұмысының қорытындысы ретінде Назарбаев зияткерлік мектептері тәжірибесін трансляциялау бойынша оқыту он-лайн семинарларының циклын өткізу туралы шешім қабылданды.

ТРАНСЛЯЦИЯ ОПЫТА НАЗАРБАЕВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ШКОЛ

29 апреля 2014 года обучающий он-лайн семинар «Оценивание учебных достижений учащихся начальной школы» объединил 187 учителей начальных классов из 35 школ города Караганды и Карагандинской области.

Семинар организован кафедрой дошкольного воспитания и начального обучения при участии тренеров Центра уровневых программ ИПК ПР по Карагандинской области в соответствии с п. 23 Плана мероприятий по трансляции опыта АОО «НИШ».

Новые подходы к оцениванию учебных достижений учащихся представили тренеры Сейтова Н.Ю. и Адамова Ж.Ш.

С обобщением педагогического опыта по реализации идей уровневой программы повышения квалификации в практике работы выступили учителя начальных классов:

-Акмагамбетова А.М. (гимназия № 92 г. Караганды);

-Канунникова М.В. (ОШ № 3 г. Шахтинска).

По итогам работы семинара принято решение о проведении цикла обучающих он-лайн семинаров по трансляции опыта НИШ.

БИГЕЛЬДИНОВА Б. Н.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, Центр уровневых программ, тренер

ПЯТУНИНА О. Д.

СШ им. К.Шайменова, Нуринский район Карагандинской области, учитель истории, вторая категория

НОВЫЕ ПОДХОДЫ В ОЦЕНИВАНИИ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ

Бұл мақала оқушылардың оқу жетістігін бағалаудағы жаңа тәсілдерге арналған. Бағалау үдерісіне өзгеріс ендіру қажеттілігі білім берудің жаңа үлгісіне көшумен байланысты. Авторлар шағын кешенді мектептерде жас ерекшеліктері әр түрлі сыныптар жағдайында Қазақстан тарихы пәнінде формативті бағалауды қалай қолдану тәжірибесін ұсынылады. Формативті бағалауды ендіруге байланысты жетістіктер мен қиындықтар жайлы ой түйін де бар.

New approaches in assessment of learners' educational achievements. The article is dedicated to new approaches in the assessment of learners' educational achievements. The necessity for establishment of reformation in assessment is connected with the shift to new educational model. The authors present the experience of using formative assessment on the lessons of history of Kazakhstan in conditions of ungraded school. There are contemplations about success and difficulties that are related with the establishment of formative assessment.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *формативное оценивание, самооценивание и взаимооценивание, обратная связь с учащимися*

В Концепции развития малокомплектных школ в Республике Казахстан на 2011 - 2020 годы среди проблем организации учебно-воспитательного процесса отмечены:

- преобладание традиционных методик обучения в классах с малой наполняемостью;
- неэффективная система оценивания результатов педагогического процесса, приводящая к гиперконтролю, и, как следствие, высокому уровню тревожности обучающихся [1, 12].

Безусловно, в условиях перехода к новой модели образования, когда в содержании образования произошли качественные изменения, связанные с переносом акцента с предметных знаний, умений и навыков на формирование общеучебных компетентностей учащихся, функция оценивания приобретает новый смысл, меняются цели оценивания.

Сегодня оценивание должно быть направлено не просто на устранение негативных моментов в обучении, оно должно способствовать индивидуализации учебного процесса, повышению учебной мотивации и учебной самостоятельности учащихся, то есть стать механизмом, обеспечивающим непрерывность процесса совершенствования качества образования, должно обеспечить конструктивную обратную связь для всех субъектов образовательного процесса. Оценивание должно не просто подводить итоги достигнутого, оно должно стать отправной точкой, за которой следует новый виток развития, выход на новый уровень качества образования. И речь идет не столько об

изменении средств оценивания, хотя инструменты и процедуры оценивания тоже могут меняться, сколько об изменении целей оценивания и философии оценки [2, 34]. Как же организовать процедуру оценивания, соответствующую этим требованиям?

Одним из таких подходов является формативное оценивание, которое можно еще назвать оцениванием для обучения. Формативное оценивание является составной частью личностно-ориентированного подхода к обучению учащихся. Личностно-ориентированные технологии позволяют осуществлять организацию учебного процесса на основе взаимодействия учителя и учащегося. Они содействуют выработке у учеников способности к самооценке и стимулирует их образовательную активность.

Целью данной статьи является представление опыта использования формативного оценивания учебных достижений учеников на уроках истории Казахстана, как наиболее адекватном требованиям современного общества механизме саморегуляции образовательного процесса, учитывающем индивидуальные способности учащихся и динамику их развития на разных возрастных этапах.

В условиях организации учебно-воспитательного процесса в малокомплектных школах особую значимость приобретает профессиональная готовность учителей.

Учитель, работающий в специфических условиях малокомплектных школ, должен обладать рядом дополнительных профессиональных компетенций:

- отбирать, адаптировать и конструировать оптимальные методы обучения в условиях класса-комплекта;
- управлять разновозрастным коллективом учащихся;
- управлять деятельностью учащихся класса-комплекта при проведении однопредметных и однотемных уроков;
- проектировать индивидуальную образовательную траекторию развития обучающихся;
- разрабатывать пакет контрольно-оценочных процедур для мониторинга индивидуального прогресса обучающихся[1, 13].

Подготовке учителей к успешной работе в условиях классов-комплектов способствует обучение по программам уровневых курсов повышения квалификации педагогических работников, разработанные АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» совместно с Факультетом образования Кембриджского университета (далее – Программа).

Знакомство с идеями модуля «Оценивание для обучения и оценивание обучения» этой Программы позволило нам глубоко задуматься над проблемами, с которыми мы часто сталкивались при оценивании школьников и понять высказывание У. Джеймса о том, что «глубочайшим свойством человеческой природы является страстное стремление людей быть оцененным по достоинству». При традиционном походе к оцениванию часто приходилось сталкиваться с тем, что ученики при оценивании опускали глаза или выражали недовольство полученной оценкой. И перед учителем возникал вопрос: как можно оценивать работу ученика, чтобы он видел свои ошибки и понимал над, чем ему еще нужно поработать, чтобы получить хорошую оценку? Так как необъективно выставленная оценка приводила к снижению мотивации к учебе.

Изучение и использование на практике такого вида оценивания, как формативное, позволило нам найти ответ на свой вопрос.

Впервые о том, как оценивание повышает эффективность обучения и каким оно, должно быть, заговорила в 1999 году Группа реформы оценивания [Assessment Reform Group]. Согласно исследованиям, совершенствование обучения через оценивание зависит от пяти ключевых факторов:

1. Обеспечение эффективной обратной связи с учениками.
2. Активное участие учеников в собственном обучении.
3. Изменение преподавания с учетом результатов оценивания.
4. Признание значительного влияния оценивания на мотивацию и самооценку учеников.

5. Необходимость того, чтобы ученики могли оценивать сами себя и понимать, как улучшить свое обучение [3, 165].

Александр, профессор, член Британской академии отмечает, что оценивание в классе не является лишь техническим приёмом. Учителя оценивают, выставяя оценки в письменной или устной форме. За любой используемой ими формой оценивания значатся не только объективные или недостаточно объективные нормы и стандарты, но и понятия о развитии, обучении и мотивации ученика, а также ценности, касающиеся таких категорий, как самооценка, способности и усилия [3, 161].

В Программе рассматривается два вида оценивания: формативное и суммативное. Формативное оценивание для обучения осуществляется в процессе повседневной работы в классе, является показателем текущей успеваемости учащихся, обеспечивает обратную связь между учеником и учителем и позволяет своевременно корректировать учебный процесс [3, 12]. Формативное оценивание направлено на улучшение обучения.

При формативном оценивании мы наблюдаем за учениками в повседневной работе, за их общением со сверстниками. Этим самым обеспечиваем обратную связь, в ходе которой мы собираем информацию о том, что нужно корректировать в учебном процессе, что позволит дать прогресс в обучении. Обратная связь помогает ученикам понять свои сильные и слабые стороны и улучшить свое обучение. При оценивании для обучения оценивающими лицами могут выступать не только учителя, но и сами ученики могут оценивать себя и друг друга. Такая форма оценивания позволяет усовершенствовать свое обучение, в ходе которого повышается понимание, желание действовать и мотивация.

Все виды оценивания, а формативное оценивание в особенности, предполагают использование тщательно разработанных критериев для организации оценивания работ учащихся. Оценивание с использованием критериев позволяет сделать данный процесс прозрачным и понятным для всех участников образовательного процесса. Критерии способствуют объективации оценивания [4, 41].

Практика использования совместной разработки критериев с учениками показала, что у учеников вырабатывается позитивное отношение к оцениванию и повышается ответственность за достижение результата. При разработке критериев оценки они лучше понимают цели и содержания урока.

Содержание критериев должно быть понятным учащимся, т.е. изложено понятным и доступным языком. Критерии помогают учащимся более объективно оценивать качество собственной работы.

Как мы реализовали идеи Программы на уроках истории Казахстана в 7 классе? В рамках самооценивания и взаимооценивания при оценивании задания «Колесо последствий», в ходе которого ученика должны были разработать постер, им было предложено разработать критерии оценивания. Совместно с учениками были разработаны критерии: соответствие содержанию, наличие выводов, доступность изложения, оформление, регламент. Каждый критерий оценивался по трехбалльной системе. Однако с таким оцениванием учащиеся столкнулись впервые, поэтому они стали ставить не баллы, а оценки «4» и «5». То есть для того, чтоб ученики перестроились

к новым подходам в оценивании, также как и учителю необходим время и опыт.

Для развития навыков самостоятельности и совместной деятельности учеников на одном из уроков предложили заполнить «Лист самооценки», согласно которой каждый ученик смог оценить свои достижения в учебе и проблемы, продумывать способы улучшения в учебе (таблица 1). Однако некоторые ученики недостаточно объективно ставили себе оценки. Кто-то занижал себе оценку или, наоборот, завышал.

Таблица 1 – Лист самооценки

Фамилия и имя учащегося:	
Этапы урока. Где я участвовал(а)	Кол-во баллов по пятибальной шкале
Задание №1. Разработка правил группы	
Задание №2. Отвечал(а) на вопросы	
Задание №3. Участвовал (а) в составлении «Колесо последствий»	
Задание №4. Отвечал(а) на вопросы	
Общее количество баллов	
Оценка за урок	
18-20 баллов	«5»
15-17 баллов	«4»
12-14 баллов	«3»

Другим примером является предложение каждой группе самооценивания в начале урока. Ученикам был предложен лист оценивания, на который каждая группа должна была вносить набранные баллы всех учеников группы на всех этапах урока. Учащиеся группы контролировали набранные баллы всех учеников, так как в конце урока они должны были предоставить общие баллы группы. Каждый ученик старался получить как можно больше баллов, так как шло соревнование между двумя группами.

При этом у учителя тоже имелся такой же лист оценивания, где он, по ходу урока, наблюдал за ответами учеников и отмечал в своем листе оценивания (таблица 2). В этом случае оценки многих учеников совпали с учительскими.

Таблица 2 – Лист оценивания учителя

Фамилия, имя учащегося	1 этап «Поймай вопрос»	2 этап «Составление тонких и толстых вопросов»	3 этап «Ответы на тонкие и толстые вопросы»	Общее количество баллов за урок
	Ответ: правильно – 3 балла, неправильно – 0 баллов	тонкий – 2 балла толстый – 5 баллов	Тонкие – 2 балла Толстые – 5 баллов	

Таким образом, на практике мы убедились, что внедрение оценивания по критериям показало, что эффективно разработанные критерии будут служить

хорошим руководством для учащихся в процессе выполнения работы. Для того чтобы оценивание было эффективным в процессе обучения, учителям необходимо разрабатывать критерии оценивания, которые были бы, понятными и доступными для учеников. Учеников необходимо ознакомить с критериями оценки перед выполнением задания. Чем конкретнее будут предоставлены критерии, тем лучше ученики понимают, что ему нужно сделать для успешного выполнения задания, и тем объективнее будет выставлена оценка. При этом ученик будет видеть свои ошибки, и понимать, над чем ему еще нужно поработать. Применение такой формы оценки снимает многие вопросы и непонимания, которые возникали в нашей практике. И, пожалуй, мы согласимся с утверждением, что умение оценивать на основе критериев остается с человеком на всю жизнь.

Для стимулирования обучения старались использовать разные виды формативного оценивания. Наблюдения за учениками в процессе групповой работы, помогли понять с какими трудностями и барьерами они сталкиваются.

На уроках перед собой ставили цель оценивать, применяя различные способы оценивания:

- комментарии учителя, использование данной формы оценивания обучения в виде поощрения, записывая в дневник не только оценку, но и крылатое слово «Молодец!»;

- листы самооценивания и взаимооценивания позволяют контролировать процесс усвоения и формирования знаний у учеников.

Часто нами применяются такие стратегии как «Плюс-минус-интересно», «Две звезды и одно пожелание», «Таблица Знаю-Узнал-Хочу знать», «Синквейн», «Взаимоопрос», которые развивают навыки критического мышления, саморегуляции, повышают активность и внутреннюю мотивацию учеников. Так, в ходе взаимооценки ученики предоставляют друг другу необходимую обратную связь, обеспечивают себе возможности для рассуждения, обсуждения, объяснения и выработки умений критически оценивать друг друга. Мы поняли, что успешная взаимооценка помогает развить самооценку и обеспечивает готовность учеников взять на себя ответственность за свое обучение.

Использование стратегии самооценки «Светофор», побуждает их задуматься над процессом обучения во время выполнения задания. Стратегию «Большой палец» применяли для проверки уровня понимания того, что узнали на уроке. Невербальная техника оценивания «Голосование точками» является полезным и быстрым методом получения отзывов о работе или событии и дает возможность учителю проследить, насколько ученики усвоили данную тему урока или задание. Стратегии «От кулака до пяти пальцев», «Фейерверк» устанавливаются доверительные отношения между учителем и учеником. Мы пришли к выводу, что использование данных стратегий позволяют отследить не только уровень освоения материала учащимися на определенном этапе, но и на основании полученных результатов соответственно корректировать свою деятельность. Своевременное обеспечение обратной связи на уроке позволяет ученикам понять свои слабые и сильные стороны и улучшить свое обучение.

В процессе внедрения формативного оценивания мы столкнулись с такими трудностями как недостаточность времени на уроке для выполнения заданий учащимися, так как время на уроке ограничено. По нашему мнению, учащиеся будут укладываться во времени на выполнение заданий по формативному оцениванию только тогда, когда это войдет в учебный процесс, то есть путем частого использования.

Применение формативного оценивания становится одним из важнейших критериев системы оценки работы учителя. Использование методов формативного оценивания развивает навыки самостоятельной и командной работы, интереса к учебе, повышению самооценки, чувства взаимопомощи, коллективизма. Для этого нам, учителям, необходимо на уроках создать такие условия, при которых у наших учеников будет развиваться самомотивация. Основываясь на идее Чиксентмихайи (2008), который утверждал, что состояние, при котором внимание, мотивация и ситуация соединяются, вызывают нечто вроде продуктивной гармонии или обратной связи. Мы должны видеть наших учеников счастливыми, получающими удовольствие от процесса обучения.

В заключение следует отметить, что внедрение идей модуля «Оценивание обучения и оценивание для обучения» Программы способствует нашим ученикам стать самостоятельными, высокомотивированными и ответственными за свое обучение.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Концепция развития малокомплектных школ в Республике Казахстан на 2011 - 2020 годы.
2. Программа. Третий (базовый) уровень. Третье издание. АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012.
3. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень. Третье издание. АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012.
4. Оценивание учебных достижений учащихся/ Методическое руководство. – Бишкек, 2012.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУДА СЫНДАРЛЫ ТӘСІЛ

2014 жылдың 10 сәуірінде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалының Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының деңгейлік бағдарламалар орталығы «Бастауыш мектептегі мұғалімнің тәжірибесінде формативтік бағалау» облыстық онлайн-семинар өткізді.

Семинарға қатысушылар: 3 (базалық) деңгейінің сертификатталаған мұғалімдері. Онлайн-семинардың модераторы – тренер Сейтова Н.Ю.

Семинардың географиясы: Қарағанды қ (№ 97 гимназиясы), Сарань (№16 ЖББОМ), Темиртау (№1 гимназиясы), Сатпаев (№1 гимназиясы), Абай ауданы (№1 ОЖББМ, №14 мектеп-лицей).

Бастауыш сынып мұғалімдері Ерохина С.Н., Бурмистрова Р.Ф., Нечипоренко Е.Н., Рубцова О.Е. Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының «Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау» модуль идеясын іске асыру тәжірибесімен бөлісті. Педагогтардың оқушылар үшін формативтік бағалаудың ұтымды екеніне көздері жетті:

- әр оқушының мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескереді;
- оқу үрдісінің саралау және жекелендіруін қалыптастырады;
- оқушылардың оқу дербестігін және оқу ынтасын жетілдіреді.

Формативтік бағалауды қолданудың басты нәтижесі: оқушылар өз оқуын бақылайды және барлық оқу үрдісінде қажетті, болашақ өмірге дайындайтын құзыреттіліктерін қалыптастырады.

Семинардың соңында онлайн-кездесудің қатысушылары «Екі жұлдыз, бір тілек» чатында рефлексия жүргізді:

- формативтік бағалаудың ерекшелігін түсінуі мүмкіндік береді;
- бағалау формасын талдау және жоспарлау кезеңінде, сонымен қатар кері байланыс үрдісінде мұғалімдердің бірлескен жұмысын ұйымдастыру қажет;
- барлық білім беру үдерісінің субъектілері, ата-аналарды қосып, формативтік бағалау туралы барлығын білу қажет.

ТЛЕУБАЙ С.Т., ТОЙЫМБЕКОВА Ж.Б.

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты, Деңгейлік оқыту орталығы, тренерлер

ФОРМАТИВТІ БАҒАЛАУ

– НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ МҰҒАЛІМ МЕН ОҚУШЫНЫҢ ӘРЕКЕТІН ТҮЗЕТУ ҚҰРАЛЫ

В статье рассматриваются новые подходы к оцениванию учебных достижений учащихся. Особое внимание уделяется использованию учителем на своих уроках методов формативного оценивания, установлению обратной связи между учителем и учеником, а также между тренером и учителем. В работе предлагаются примеры практического взаимодействия учителя и тренера.

In this article discusses new approaches to evaluation of students' assessment. Emphasizes the use of a teacher in their classrooms methods of formative assessment, feedback between teacher and student, as well as between a coach and teacher. In this work offers evidence of practice teachers and coach.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *формативті бағалау, коллоборативтік орта, уәждеме, кері байланыс, сын тұрғысынан ойлау, өзін өзі бағалау*

Бүгінгі күні Қазақстандық білім беру жүйесіне сындарлы оқыту теориясының енгізілуі – игілікті істердің бірі болуда. Осыған орай 3 (базалық) деңгей курс Бағдарламасы бойынша кәсіби біліктілігін жетілдіру мақсатында келген ауыл мұғалімдерінің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін серіктестік қарым-қатынаста жүйелі жұмыс түрлері орындалу үстінде. Әрбір мұғалімнің тағдыры, оның ойлауының, үнемі өзін-өзі жетілдіру және білім беру үдерісінің «жаңа форматты» мұғалімі болуға деген ынтасының өзгеруі тренердің кәсіпқойлығы мен құзыреттілігіне байланысты екені баршаға мәлім.

Тыңдаушылармен жүргізілген әрбір тренингте оқытушы емес, бағыттаушы ретінде іс-әрекет жасау қажеттігін де естен шығармадық. Мұғалімдердің дәйектеу дағдыларын шынықтырып, өзін-өзі реттеуге, сыни тұрғыдан ой қозғай білуге жетеледік. Бірте-бірте мұғалімдер де зерттеушілер «ішкі уәжді» ояту, «өзіндік мақсатты» қоя білу деп, атаған қасиеттерді бойларына қалыптастыруы керек екенін, берілген тапсырманы дер кезінде саралау әрі зерделеу арқылы нәтижеге қол жеткізуге болатынын ұғынды. «Ұстаз үздіксіз ізденгенде ғана шәкірт жанына нұр құя алады» – деп, педагог-жазушы А.Байтұрсынов айтқандай, мұғалім үнемі ізденіс үстінде болып, өз кәсіби шеберлігін арттыру мақсатында курс кезінде және курстан кейінгі уақытта да дамыту жұмыстарының көшбасшысы болуда.

Қазіргі таңда әрбір мұғалімнің жеке жетістіктерін серіктесімен салыстырмай, оқудың нәтижесін әкімшілік қорытындысы ретінде қарастырмай, мектеп тәжірибесіне формативті бағалау тәсілдерін енгізу міндеті маңызды мәселенің бірі болып тұр. Бағалаудың бұл түрінің қалыптастырушы болып аталатындығы - бағаның нақты бір оқушыға, оның білім мазмұнын меңгерудегі кемшіліктерін анықтауға және өзіндік орнын

барынша тиімді толықтыруға бағытталғаны. Мұғалім бұл бағалау әрекеті арқылы пәнді меңгерудің мақсатын нақты анықтай алады. Оқушының өткен тақырыптарды біртұтас, үйлесімді сурет түрінде елестетуіне, нәтижені бақылаудың сәйкес тәсілдерін өзі анықтай білуіне, жоғары деңгейге жетуге ынталануына ықпал ете алады. Формативті бағалаудың мақсаты - оқу материалын меңгергендігі жөнінде объективті ақпарат алу, білім алушының кемшіліктерін дер кезінде анықтау, мұғалім-оқушы арасында кері байланысты орнату.

Ресей ғалымдары И.С.Фишман, Г.Б.Голуб та мұғалімнің қалыптастырушы бағалауды ұйымдастырудағы алгоритмін былайша ұсынады: жоспарланған оқу нәтижелерін анықтау; оқушының маңызды оқу нәтижелерін жоспарлау және оған жету әрекетін ұйымдастыру; оқушылардың жоспарланған оқу нәтижелеріне кері байланыс механизмі көмегімен жетуін жүргізу. Осылайша, мұғалімнің оқушылардың белгілі бір оқу нәтижелеріне жетуін қамтамасыз ететін дәстүрлі құралдары әдістемелік нұсқаулардан бөлек бұл тәсіл мынадай дәстүрлі емес ресурстармен де ерекшеленеді. Оқу нәтижелерін жоспарлау ресурстары: біріншіден, оқушының оқу нәтижелерін ой операцияларының күрделілігіне қарай тізбектеп қоюға мүмкіндік беретін талаптар болса; екіншіден, оқушының түйінді құзіреттіліктерді қалыптастыруға берілетін еркін мазмұнды жүзеге асыруға қойылатын талаптар.

Формативті бағалаудың ерекшеліктері - оқушының күнделікті білім сапасы; білім алудағы олқылықтарды күнделікті түзеу; «5» балдық бағалау жүйесінің жақсы қасиеттерін сақтау; оқушының қиындық тудыратын сұрақтарын анықтау және оны жою; оқушының бағалаудан алған эмоционалды негативінің азаюы, психологиялық жайлы ортаның болуы; бағалаудың объективтілігі, анықтылығы және ашықтығы; өзін-өзі бағалау дағдылары.

Формативті бағалауда мұғалім жұмысты қадамдап жоспарлап, табысқа жету алгоритмін құра білуі керек. Сондықтан қадамдап жоспарлау кезінде оқу материалының аралық деңгейін анықтау мақсатында, бағдарламалық материалды қайталауда әрі қорытындылауда формативті бағалау техникасын орынды жоспарлап, қолданған жөн. Осы уақытқа дейін көптеген мұғалімдердің, оқушылар мен олардың ата-аналарының тәжірибесінде бағалау оқыту мен сабақ беру үдерісінен кейін болған. Бүгінгі күні бағалау сабақ беру мен оқытудың ажырамас бөлігі болып табылатыны туралы идея мұғалімдердің түсінігіне елеулі өзгерістерді талап етеді, алайда бұл оқыту үшін бағалауды болжайды. Формативті бағалаудың өзіне тән ерекшеліктерін курс кезінде танытқан сабақтың төмендегідей үлгісін ұсынбақпыз:

«Сабақ бірден топқа бөлуден басталды. А, Б, В, Г, Д жетондары арқылы 5 мұғалімнен шағын топтарға бөлдік және қалған 5 мұғалімді «Сарапшылар» тобына жинақтадық. Алдыңғы сабақтақырыбындағы жиынтық бағалауды бекіту мақсатында «Бағалай білеміз бе?» рөлдік ойыны жүргізілді. А мен Б тобының ойыншылары – «Оптимистер», В, Г, Д тобының ойыншылары - «Пессимистер» болды. Ақпарат қағаздар таратылып, ойынға қатысушылар бағалау түрлерінің қысқаша сипаттамасымен танысады. «Оптимистер» мен «Пессимистер» өздеріне бөлінген рөлдерге байланысты ұтымды пікірлер мен нақты айғақтарды атап өтіп, талдайды. Ойын соңында «Сарапшылар» қорытынды жасайды. Мұғалімдер жиынтық бағалау туралы мәліметтерді кері байланыс парағы арқылы пысықтаған соң, «Қандай бағалау формативті бағалау болады? Тоқсандық, жылдық бағалау формативті бағалау болып табыла ма? Неге? Не себепті?» деген сұрақтарға жауап алынды. Жеке, жұпта, шағын топта пікіралмасу, топ алдында қорғау, өзара бағалау әрекеттері жүргізілді. «Венн диаграммасы» стратегиясы бойынша мұғалім білімі, түсінігі анықталды. Жиынтық және қалыптастырушы бағалаудың ортақ

белгілері, өзіне тән ерекшеліктері салыстырылды. Бұл бағалау түрлерін терең ұғындыру мақсатында «Формативті бағалау» мәтінімен жұмыс жүргізілді және сабақ жоспарының критериялды бағалау бойынша таныстырылымы, бейнеролигі көрсетілді. Мұғалімдер үшін теориялық білімді тәжірибемен байланыстыру барысында сабақ жоспарының үзіндісін дайындау, қалыптастырушы бағалау мүмкіндігін жоспарлау, сабақ жоспарына енгізу үшін ұсынылған бірнеше үлгіні пайдалану әрекеттері де іске асырылды». Демек, «бағалау арқылы оқу үдерісін жақсартуға ықпал ететін бес қарапайым ерекшелікті – оқушылармен тиімді кері байланыс орнату, оқу үдерісіне қызу араластыру, оқыту мен бағалау нәтижелері арасында байланыс орнату, оқу табыстылығының негізгі факторлары бағалаудың мәнін түсіну, өз жұмысын өзі бағалау және өзін-өзі жетілдіру жолдарын түсіне білуді дамыту» (МАН., 32 б.) деп, атап өтуімізге болады.

Соңғы жылдары өзінің тиімділігін танытып отырған формативті бағалаудың маңызды компоненттерінің тағы бір түрі - өзін-өзі бағалау және өзара бағалау. Өзін-өзі бағалау – өзіне-өзі баға қоймаумен, бірақ бағалау қызметімен байланысты бағалау әрекетінің бір түрі. Ол тапсырманы орындау үдерісі сипаттамасымен, яғни оның оң және теріс жақтары, әсіресе, ұпайлармен тығыз байланысты. Мұғалім оқушыға өзін-өзі бағалаудың төмендегідей алгоритмін ұсына алады:

1. Тапсырманы орындауда нені жасау қажет? Мақсат қандай болды? Қандай нәтиже алу қажет болды?
2. Нәтиже алу мүмкін болды ма? Шешу жолы, жауабы табылды ма?
3. Тапсырманың барлығын дұрыс орындады ма, әлде қателер жіберді ме?
4. Толығымен жеке орындады ма, әлде біреудің көмегіне сүйенді ме?
5. Тапсырманы орындау барысында қандай біліктіліктер дамыды? Егер тапсырманы орындай алмаса, онда қандай қателер жіберілді және бұл қиындықтар неден туындады?

Әр мұғалім сабақ барысында оқушылардың кез-келген сабақтың соңында міндетті түрде қандай әсер алғанын анықтау үшін рефлексия жасатып, оны стикерге жазып ілдіру, эссе жазғызу, "Екі жұлдыз, бір тілек", «Қосу, алу, қызықты», «Білемін, үйрендім, білгім келеді...» әдістерін және смайликтерді қолдану арқылы қалыптастырушы бағалау жүргізіп отыруы қажет. Мектеп тәжірибесінде жеке тұлғаның шегініс жасау арқылы күнделікті әрекетіне бағалау жасайтын жеке бас күнделігінің болуының да маңызы зор. Бұл күнделіктің ересек жастағы оқушылардың дамуы мен өсіп-жетілуі жөнінде көп мәліметтер берері сөзсіз.

Біліктілікті арттыру курсы Бағдарламасының 1-ші «Бетпе-бет» кезеңіндегі әр тренингте теория мен іс-әрекетті өзара бірлікте жүзеге асыруда толықтай формативті бағалау қолданылды. Курстың бірінші кезеңінің төртінші аптасында мұғалімдер формативті өзін-өзі бағалау кестесін толтырады. Мақсаты - курс бағдарламасы бойынша 7 модуль идеясын қаншалықты меңгергендігі жөнінде өзін-өзі бағалауы. Бұл формативті өзін-өзі бағалау кестесінде мұғалімдердің теориялық білімді толық алғандығы, мектепте жүргізілетін тәжірибеге дайын екендігі көрініс тауып отырды. 2-ші «Бетпе-бет» кезеңінде де оқу, талдау, кеңес беру арқылы жалғасын тапты. Себебі мұғалімдердің қай тізбектелген сабақтар топтамасын алып қарасақ та соңында өзара бағалау, қолдау, мадақтау жүргізіліп отырғаны – соның дәлелі. Курсаралық және курстан кейінгі кезеңде де мұғалімдер бірлескен әрекетке түсу арқылы өздерінің кәсіби даму деңгейлерін танытып, бағаланып отырылды. Ізденімпаз педагогтардың жаңа жоба идеяларын түсініп, түйсінгендері әрі оны мектептегі іс-тәжірибелерінде қолдана отырып, жүзеге асырғандары ой қозғау, таныстырылым, Шеберлік сағаттарында, онлайн семинарларда айқын дәлелдене түсті. Бірден бәрі еш қиындықсыз өтті деуге

болмайды.

Бұл ойымызды нақтылау үшін мұғалімдердің электронды үлгідегі кері байланыс парақтарына түсірген ой-пікірлерін тілге тиек етуге болады: «Көкейде сайрап тұрған идеяны әрекетке түсіруде қиналған кездер болды. Бірақ серіктестеріңмен, тренермен тілдесіп, кеңес алғаннан кейін шешімін таппайтын нәрсе болмайтынын ұғындым...» десе, енді бір әріптестеріміз «Өз мектебің, өз сыныбың болса да жүрексініп, тәжірибені қалай бастарыңды білмей дал болған кездерің де болады екен. Дегенмен, шегінерге жол жоқ. Тез арада шешім қабылдап, іс-әрекетке көшуің керек екенін ойлағанда, жауапкершілікті сезінгенде әлдеқайдан батылдық келе қалып, бар қиындықтың артта қалатынының да куәсі болдым... Мүмкін болашаққа деген нық сенімнен бе екен?!» деп, ақтарыла шын сырларын айтып та, жазып та жатты. Әрине, Бағдарламаның жеті модульге негізделген идеясын аз уақытта қабылдап, озық стратегияларды тиімді қолдана білгендерін ой елегінен өткізіп жазудың да қиынның қиыны екенін түсінгендей.

Формативті бағалаудың тағы бір маңызды компоненттерінің бірі - кері байланыс әрекеті деуге болады. Кері байланыс әрекеті ауызша және жазбаша түрде жүзеге асырылады. Бұл әрекеттің қай түрі болмасын, тренер мұғалімнің нені жақсы орындағанын белгілеп отыруы тиіс. Қателіктер болған жағдайда мұғалімге өзінің жұмысын жақсартуға байланысты нақты ұсыныс бере алады. Кері байланыс - бұл оқушының жеке жетістіктері мен білім алудағы олқылықтарды сезінуіне және өз іс-әрекетіне өзгерістер енгізуге көмектесетін, алға жылжуға бағыттайтын нақты ұсыныстар үшін алынған ақпараттар. Мұғалімдердің өз мүмкіндіктерін жетілдіруде кері байланыс алғашқыда мәдени күнделік жазу, ой толғаныс және рефлексивті есептерді өзара талдау кезінде байқалса, курстан кейін желілік қоғамдастықта және онлайн-семинар, вебинарлардағы ой-тұжырымдамаларынан жеткен жетістіктері көрініс тауып отырды. Ойымыздың дәлелі ретінде кері байланыс жасау үшін мұғалімдермен өткізілген жұмыс түрін де айтуымызға болады.

22 қаңтар 2014 жылы облыс көлеміндегі сертификатталған мұғалімдерге арналған «Критериалды бағалау – мұғалім мен оқушы әрекетін түзету құралы» тақырыбында on-line семинар өткізілді. On-line семинарға деңгейлік бағдарламалар орталығының тренерлері мен мектеп ұжымдары белсенділікпен қатысты. Алға қойған мақсатымыз — шалғайдағы білім беру ошақтарындағы мұғалім тәжірибесін бақылау және оқушының оқу-танымдық құзырлығын қалыптастыруда табыс өлшемдеріне, оқу жетістіктеріне қаншалықты жете алатындығын анықтау, қадағалау. On-line семинарға қатысқан мұғалімдердің іс-әрекеттерімен танысу, пікіралмасу барысында Сәтбаев қаласы, №16 ЖББОМ-тің ағылшын тілі пәні мұғалімінің «...бағалау парақтарын толтырар алдында оқушыларға шыншыл болуға және нағыз ойындағы әділ бағаны қоюға шақырып отырамын. Себебі оқушылар бағаны өздерінің сыни көзқарастарының қорытындысы және өздерінің нақтылы ой-пікірлері бойынша бергенін қалаймын. Осы бағалау нәтижесін саралай отырып, жиынтық баға шығаруға мүмкіндік туындаса, рефлексияны «3 жұлдыз, 1 тілек», «+, -, қызықты» арқылы оқушы іс-әрекетінің өзіндік талдауы және оның нәтижесінен көрдім...» деп, «Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау» модулін сабақтарында қалай тиімді қолданғаны жайлы ойын ортаға салса, Әлихан Бөкейхан атындағы №76 ЖББОМ химия пәні мұғалімі мен КММ «92 гимназия» физика пәні мұғалімдерінің «Баға оқушының кемшіліктерін табу үшін емес, келешекте дамуына ықпал ету үшін қойылады. Бағалау барысында бала мақтағанды қалайды және соған лайық болуға тырысатыны белгілі. Сондықтан баланы мақтау арқылы жұмысының дұрыстығына тоқталып, соңынан қате кеткен тұстарына ұсыныс жасау барысында оқушыға жеткізіп отырсақ, онда сабаққа деген құлшыныстары арта түсетіндігін

анықтадық. Рефлексия жасау арқылы да бағалау оқушылардың ойлау қабілетін дамытады және өзін-өзі бағалауы жақсарады. Қазіргі таңда оқушыны тек сабақ үстінде бағаламай, үй тапсырмасын тексеру кезінде де бағалаудың бірнеше «Ыстық орындық», «Бізден сұрақ, сізден жауап», «Серпілген сауал» сияқты түрлерін қолданудың да пайдасы бар екенін түсіндік...» деп, ой қорытты да бірлескен түрде «Формативті бағалау біздің сабақ беру тәжірибемізде» атты тақырыптағы тұсаукесерлерін ортаға салды. Сонымен бірге Қарағанды қаласы №82 ЖББОМ-нің бастауыш сынып мұғалімі де «өз тәжірибемде формативті бағалаудың «өзін-өзі бағалау», «жұптық және топтық бағалау» сияқты ауызша түрлерін қолдануға жете мән бердім, ал «Жазбаша түсініктеме», «Бір жолды эссе» сияқты жазбаша түрлерінің де оқушының қызығушылығын арттыруға қол жеткізетінін көрсетті...»

Біз, тренерлер ұжымы, бағалаудағы қиындықтарды шешуге бағыт-бағдар бере отырып, мұғалімдердің кәсіби дамуында оқушыларды нақты, әділ бағалауға үйретеміз, дағдыландырамыз. Ізденімпаз мұғалімдерден білім алған әрбір жеткіншектен қоғам құрылады. Ал біздің қоғамымыз шыншылдықты, әділдікті, парасаттылықты, білімді басты мақсат етіп ұстанса, Тәуелсіз еліміздің дамыған елдердің қатарынан көрінетініне, биік шыңдарды бағындыратынына сенімдіміз. Бастапқыда мұғалімдер формативті бағалауды тілек айту деп түсінсе, бірте-бірте серіктесінің артықшылығын, жетілдіру қажет тұстарына өзіндік көзқарас танытып, баға беру керектігін ұғынды. Дж. Роттердің «өзін-өзі реттеу, өзіндік баға білім алушылардың кәсіби тәжірибесін байытуға мүмкіндік береді...» деген пікірін де бір сәт естен шығармады.

Қорыта келе, Теодор Сайзердің «Баға беру және есепке алу – керемет мақсаттар. Білім алу үдерісіне кедергі тигізбейтін және біздің жан салып жасап жатқан ісімізге пайдалы да әділ баға беретін жүйе...» дегендей, формативті (қалыптастырушы) бағалау дұрыс ұйымдастырылған жағдайда тренер мұғалімге олардың іс-әрекеттеріне байланысты түсінік, ұсыныс т.с.с. бере отырып, жүйелі түрде кері байланысты қамтамасыз етеді. Кері байланыстың әсерінен мұғалімдер өздерінің оқу үдерісін ұйымдастыруға белсенді қатысады. Ол үшін мұғалім оқушылардың оқу нәтижелерінің өзгеруіне байланысты оқыту және оқудың жаңа әдіс-тәсілдерін, техникасын өзгертіп отыруы қажет. Мұндай бағалау жаппай тәжірибеде мұғалімнің қалыптастырушы бағалаудың теориялық негіздерін және оны ұйымдастырудың алгоритмін меңгерген кезде ғана жүзеге асады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Alexander, R., (2001). Culture and pedagogy. [Мәдениет пен педагогика] Wiley-Blackwell Assessment Reform Group, (2002a). Assessment for Learning: 10 Principles. [Оқыту үшін бағалау: 10 ұстаным] University of Cambridge Faculty of Education.
2. Assessment Reform Group, (2002b). Testing, Motivation and Learning. [Тестілеу, қызықтыру және оқыту] University of Cambridge Faculty of Education.
3. Формативное оценивание на уроках математики. Практическое пособие для учителя/ Сост. Р.Х. Шакиров, М.Ф. Кыдыралиева, Г.Н. Сахарова, А.А. Буркитова. – Б.: «Билим», 2012. – 76 с.
4. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының Бағдарламасы, үшінші басылым, «НЗМ» ДББҰ, 2012
5. Тренерлерге арналған нұсқаулық, үшінші басылым, «НЗМ» ДББҰ, 2012

КУКИНА Ю.Е.

Филиал АО «НЦПК «ӨРЛЕУ» Институт повышения квалификации педагогических работников по Восточно-Казахстанской области
кафедра управления и качества образования,
старший преподаватель, к.психол.н.

ОВСЯННИКОВА Е.Е.

КГУ «Средняя школа №29» г.Усть-Каменогорск,
заместитель директора по опытно-экспериментальной работе

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ АДАПТАЦИЯ МОЛОДЫХ УЧИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ

Мақалада жас мұғалімдердің ауыл мектептерінің жағдайына бейімделу мәселелері және оларға бейімделу кезеңінде психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету сұрақтары қарастырылады. Ауыл мен қала жерлеріндегі әрекет жағдайларының айырмашылықтары көрсетіледі. Жас мұғалімдердің ауыл мектептерінің жағдайына бейімделудің негізгі компоненттері және бейімделу үдерісінің табыстылығының факторлары анықталады.

The article deals with the problem of adaptation to the conditions of young teachers of rural schools and provide them with questions of psycho-pedagogical support in the period of adaptation. Describes the differences in the conditions of activity in rural and urban areas. Identifies the major components of adaptation of young teachers to working conditions in rural schools and factors of success of the adaptation of the young specialist.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: адаптация молодых учителей, социально-профессиональная адаптация, социально-психологическое сопровождение, менторинг, повышение квалификации

По инициативе Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева создана и на протяжении ряда лет действует программа «С дипломом – в село!». В целом, за последние 3 года реализации Программы привлечено 18 724 специалиста социальной сферы, из них 14 035 или 75 % составляют педагоги, 3 735 человека (20%) – специалисты здравоохранения, 585 – культуры, 171 – социального обеспечения и 198 – спорта. Трехлетний период реализации Программы свидетельствует о резком росте кадрового притока в сельскую местность по сравнению с предыдущими годами. Так, число прибывших и трудоустроенных в селе педагогов выросло в 1,8 раза (данные Министерства сельского хозяйства Республики Казахстан).

В то же время, программа не свободна от недостатков, в СМИ периодически появляются сообщения о молодых специалистах, уволившихся из школы по собственному желанию, не проработав установленных программой пяти лет на своем рабочем месте, о судебных исках по возмещению затраченных государством денежных средств. Увольнение молодого специалиста в течение первых двух лет во многом обусловлено тем, что он не смог адаптироваться к условиям преподавания и жизни в селе. Поэтому возникает необходимость рассмотрения проблемы адаптации молодых учителей к условиям сельской школы и вопросов оказания им психолого-педагогической поддержки в протекании этого процесса.

Чем же отличаются условия деятельности в сельской местности от городской? Ни одно высшее учебное заведение не пытается адресно готовить специалистов к работе в той или иной местности, а городская и сельская среда разительно отличаются друг от друга и во многом влияют на профессиональную деятельность педагога.

Во-первых, в сельской местности, особенно удаленной от городов и мегаполисов, отсутствуют места досуга, зачастую не в полной мере функционирует социальная инфраструктура (больницы, кинотеатры, спортзалы и т.д.). Возникает необходимость ведения собственного хозяйства, содержания скота, птицы; возвращение сада и огорода.

Во-вторых, стоит обратить внимание на особенности сельского социума, для которого характерна пространственная и психологическая близость, когда вся жизнедеятельность человека протекает на виду у его односельчан, живо интересующихся его личной жизнью. В сельской местности доминируют неформальные, семейно-соседские родовые взаимоотношения, когда все всех знают и организуют жесткий социальный контроль, следят за строгим соблюдением национальных традиций, обычаев и этикета.

В-третьих, стоит отметить особенности функционирования сельских школ: недостаточный уровень материально-технической базы, отсутствие Internet, удаленность от методических центров и невозможность использования последних методических разработок, ориентация на самообразование, преобладание директивного, авторитарного стиля руководства. Сельский учитель лишен права выбора школы и учеников, так как данные ресурсы ограничены, поэтому работает только в той школе и только с тем контингентом детей, которые есть в данном селе. Большая нагрузка выпадает на внеклассную и внеурочную деятельность в силу ограниченности количества учреждений культуры, высок уровень общественного контроля за его деятельностью, более тесные, чем в городе, контакты с семьями учащихся.

Все эти факторы влияют на успешность протекания процесса адаптации молодого специалиста и могут быть не приняты его личностью. Естественно, что кроме специфических особенностей внешней среды – сельской местности, внимание при адаптации следует уделять и социально-психологическим особенностям самого молодого учителя: его самооценке, эмоциональному восприятию стрессогенных ситуаций, личностной тревожности, локусу контроля, удовлетворенности социальным статусом и положением и др.

В тоже время, на местах, в сельской школе никто не будет обращать внимание на вживание молодого учителя в профессиональную среду, поэтому он сразу начинает работать с учащимися наравне со своими опытными коллегами.

Отсутствие учета специфики условий труда молодых учителей, существенно затрудняет процесс их адаптации в условиях сельской школы, соответственно, молодым специалистам приходится преодолевать множество трудностей и значительная часть начинающих педагогов сельской школы, с этими трудностями не справляется и уходит в другие сферы деятельности.

Подводя итог вышесказанному, можно определить, что адаптация молодого учителя к условиям работы в сельской школе складывается из нескольких компонентов:

1) социальная адаптация (к тем социальным обстоятельствам, в которых происходит профессиональная деятельность специалиста – средовым, этническим, правовым, религиозным и др.);

2) адаптация к профессиональной деятельности (к её целям, содержанию,

технологиям, средствам осуществления, режиму и интенсивности);

3) организационно-нормативная адаптация (к требованиям трудовой дисциплины, к внутришкольным нормам и правилам и др.);

4) социально-профессиональная адаптация (к профессионально-ролевым социальным функциям и социально-профессиональному статусу педагога);

5) социально-психологическая адаптация (к социально-психологическим ролевым функциям, неофициальным нормам, правилам, ценностям, отношениям в школьном коллективе).

В ходе адаптации претерпевает изменения внутренний мир личности: новые представления, знания о деятельности ведут к самокоррекции, которая начинается с самоопределения, с внутренней ориентированности. Изменяется самооценка личности уровень притязаний, рефлексия, образ «Я», «Я-концепция». И, наконец, перестраивается направленность личности. Претерпевает перестройку в связи с новым целеполаганием и мотивацией установка на самоутверждение. Одновременно, перестраивается и подструктура опыта: определенные знания, навыки и привычки [1, 26].

В данной связи возрастает необходимость организации социально-психологического сопровождения процесса адаптации.

Социально-психологическое сопровождение – это обеспечение взаимосогласованности и взаимодействия молодого учителя и сельской школы в профессиональном становлении.

Социально-психологическое сопровождение процесса адаптации представляет собой целостный и непрерывный процесс изучения и анализа, формирования, развития и коррекции личностно-профессиональных качеств молодых специалистов, их психического ресурса и физического здоровья, а также непосредственное содействие им в преодолении адаптационных затруднений [2, 104].

Успешность профессиональной адаптации специалиста и оказываемой ему социально-психологической помощи зависит от ряда факторов:

- наличие у молодого учителя необходимых внутренних предпосылок (соответствующей подготовленности, достаточного уровня адаптивности, мотивации профессиональной деятельности, чётких представлений о содержании и условиях этой деятельности).

- особое внимание самого специалиста, руководителей и трудового коллектива школы к процессу профессиональной адаптации молодого учителя;

- осуществление процесса адаптации с учётом особенностей молодого учителя, закономерностей, как самого этого процесса, так и развития социальной среды;

- специальное психологическое обеспечение этого процесса, основанное на прогнозе его особенностей и оказании молодому учителю необходимой психологической помощи.

Соответственно, можно выделить следующие направления деятельности:

- деятельность администрации сельской школы, которая, планируя свое сотрудничество с молодыми учителями, должна учитывать психологическую «уязвимость» последних и, по возможности, влиять на причины, этому способствующие через четкие, конкретные формулировки задач и требований, организации консультирования по планированию деятельности и оформлению учебно-методической документации, через оказание морально-психологической поддержки и т.д.;

- менторинг (рисунок 1), как длительный процесс создания доверительных, личностно заинтересованных взаимоотношений между ментором (опытным педагогом)

и подопечным (менти, новичком), направленный на профессиональное становление педагога;

- оказание социально-психологической помощи;
- повышение квалификации через институты повышения квалификации, например, филиалы АО НЦПК «Өрлеу» (рис.1).

Рисунок 1 – Составляющие наставничества

Таким образом, успешность процесса профессионального становления учителя сельской школы будет обеспечена, если при его подготовке и повышении квалификации будут: использованы преимущества и учтены трудности сельского образа жизни; развиты коммуникативные и проектировочные способности учителя как ведущие предпосылки эффективной деятельности педагога в условиях сельской школы; сформирована оценочно-рефлексивная позиция учителя сельской школы как необходимый компонент и показатель зрелости его педагогической деятельности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Глоточкин А.Д. О понятии, признаках и функциях первичного коллектива // Краеведческая психология. – 2002. - №1. - С. 25-27
2. Харавина Л.Н. Модель сопровождения профессионально-личностного развития // Ярославский педагогический вестник. – 2010. - №1. – С. 104-107

САДЫКОВА А.К.

Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» ИПК
ПР по Костанайской области»
Центр уровневых программ, тренер,
к.п.н., доцент

УЧИТЕЛЬ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ – «АГЕНТ СОЦИАЛИЗАЦИИ» ЛИЧНОСТИ ШКОЛЬНИКА СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Ауыл оқушыны әлеуметтендіру тәсілдері мен психологиялық және әлеуметтік-психологиялық механизмдері анықталады. Ауыл оқушыны әлеуметтендірудің институционалдық механизмі стихиялық әлеуметтендірудің нәтижелерін толықтырушы және түзетуші күші ретінде ауыл мектеп қабырғасында жүзеге асырылады. Осыған байланысты дамушы тұлғаның позитивтік бейімделу мен жекеленуінде мектептің ерекше орны жөнінде қорытынды жасалады.

Facilities, psychological and socially-psychological mechanisms of socialization of rural schoolboy, are determined. Drawn conclusion about the special value of school for positive adaptation and isolation of developing personality in connection with that the institutional mechanism of socialization of rural schoolboy, complementary and correcting the results of elemental socialization, comes true mainly in the walls of rural school.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: малочисленная сельская школа, социализация личности, стихийная социализация, самоактуализация

*Образование помогает жить
лучше с чем-то внутри себя
и не нуждаться в лишнем.*

*Посвящаешь ему жизнь,
а он живет свою.
М.М. Жванецкий «К сыну»*

Сегодня создание педагогических условий для использования на практике социально-педагогического потенциала сельской школы можно рассматривать как важнейший фактор ее возрождения в современном обществе, столкнувшемся с проблемой кризиса этнокультурной и личностной идентичности.

В новых исторических условиях школе необходимо вернуть роль важнейшего института социализации на селе, определить пути решения задачи подготовки школьника к успешной деятельности в рамках новой системы социальных отношений, обусловленных, с одной стороны, законами рынка, с другой – ценностями культуры постиндустриального общества. При этом от сельской школы общество ждет сохранения традиционных функций, связанных с трансляцией народной культуры, особого сельского образа жизни.

Сегодня, в условиях роста социальных возможностей для личности овладение школьниками практическими навыками и умениями в сельской школе должно получить новое значение: не столько приобретение сельскохозяйственной профессии, сколько

овладение практикой социального познания, практикой личностного становления в сфере современных социально-экономических отношений [1, 1]. Сельская школа не может ориентировать молодежь только на жизнь и деятельность в условиях села и тем самым препятствовать личностной и социальной самореализации выпускников. При этом проблема успешной социализации сельских школьников сегодня, может решаться как с опорой на новые методологические основания, так и на исторический опыт сельской школы.

Для корректного рассмотрения заявленной темы необходимо определиться с термином: «Малочисленная сельская школа (МСШ) – это школа с полным комплектом дифференцированных классов (без параллелей), имеющих малую наполняемость (менее 20 чел.).... Сегодня малочисленная школа, как правило, становится или малокомплектной, в которой процесс обучения проводится в объединенных по возрасту классах, или смешанной, имеющей и дифференцированные, и объединенные классы [2, 1].

В данном контексте уместно понятия «социализация» как процесса «вхождения» человека в общество, приобретение им определенного социального опыта в виде знаний, ценностей, норм, установок [2, 1]. В таком случае социализация предполагает становление индивида социальным существом, т.е. только его социальную адаптацию. Такой подход, называемый субъект-объектным, отдает роль субъекта обществу, оставляя открытым вопрос о субъектности «встраиваемого» в него человека.

Одними из основных агентов социализации для ученика сельской школы являются учителя. В условиях малого сельского поселения они являются носителями не только роли «педагог», но и роли «односельчанин»: общение сельских учителей с воспитанниками и их родителями нередко продолжается (и весьма интенсивно) в бытовых, повседневных ситуациях. Этот факт накладывает на сельского педагога как на агента социализации особую ответственность: его профессиональные нормы и ценности должны трансформироваться и вне школы, усиливая таким образом процесс воспитания и делая его непрерывным.

Свои особенности имеют и средства социализации сельского школьника по сравнению с его городским сверстником:

- язык и речь перечисленных выше агентов социализации играют огромную роль в сфере общения сельского школьника, т.к. эта сфера чаще всего и ограничена семьей и односельчанами;

- бытовые умения и представления растущего человека в условиях села по сравнению с городскими условиями гораздо богаче и ближе к физическому продуктивному труду;

- продукты материальной культуры (или предметно-вещная среда) сельского поселения, напротив, значительно беднее, чем в городских условиях: 65% сельских школьников считают себя в этом плане гораздо более обделенными, чем их городские сверстники, что вполне соответствует реальной ситуации, особенно на фоне распада совхозов, колхозов и связанных с ними предприятий;

- элементы духовной культуры села, невзирая на расширяющую свои границы урбанизацию и экспансию масс-культуры, по-прежнему отличаются близостью к народной культуре, национальным традициям и обычаям – это важнейший ресурс социализации сельского школьника;

- стиль и содержание общения в семье, группах сверстников и в воспитательных организациях при всем своеобразии в каждом из этих факторов социализации на селе отличаются относительной однородностью в силу меньшей выраженности и

дифференцированности возрастных и социальных субкультур;

- приобщение к различным видам и типам отношений в условиях сельского поселения значительно более затруднено по сравнению с городом и из-за ограниченности коммуникативного пространства сельского школьника, и из-за его большей занятости в домашнем хозяйстве.

К перечисленным средствам социализации мы бы добавили ещё одно, выгодно отличающее село от города: это природная среда, естественная близость к которой значительно обогащает становление личности, её духовный мир и жизненные установки.

Механизмы социализации, подразделяемые А.В. Мудриком на психологические и социально-психологические, в той или иной степени «работают» в сельских условиях так же, как и в городских. Тем не менее, наиболее типичны для села следующие механизмы:

- Психологические: экзистенциальный нажим как неосознанное усвоение норм социального поведения, непреложных в сельском социуме и необходимых для выживания в нем, и подражание как произвольное следование каким-либо примерам и образцам поведения, которые демонстрируют человеку окружающие его значимые люди (агенты социализации). Заметим, что эти механизмы характерны для социализации сельского школьника не только в силу его места проживания, но и в силу его возрастных особенностей.

- Социально-педагогические механизмы: традиционный, представляющий собой следование человека обычаям и традициям ближайшего окружения (и просоциальным, и антисоциальным), и институциональный, функционирующий в процессе взаимодействия человека с организациями и средствами массовой коммуникации. В условиях села среди последних ведущую роль в социализации по-прежнему играет телевидение: мультимедиа-средства не являются (и вероятно, не скоро станут) весомым фактором социализации: всего 12% сельских школьников регулярно пользуются компьютерной сетью; ситуация в других регионах, скорее всего, отличается не существенно. Религиозные организации даже при стабильном укреплении своих позиций существуют далеко не в каждом селе, а если говорить о малом сельском поселении, то единственной воспитательной организацией в нем является, как правило, школа. Следовательно, в осуществлении институционального механизма социализации сельского школьника ведущую роль играет его школа [2, 4-5].

Учитывая, что традиционный механизм относится к стихийной социализации, результаты которой даже в условиях села весьма непредсказуемы, можно сделать вывод: институциональный механизм социализации сельского школьника, дополняющий и корректирующий результаты стихийной социализации, осуществляется преимущественно в стенах сельской школы, что подтверждает её особое значение для позитивного приспособления и обособления развивающейся личности.

Учитывая, что малочисленная сельская школа имеет сравнительно однородную культуру (т.е. ценности, нормы, представления и т.п.), объединяющую немногочисленное школьное сообщество, можно утверждать, что в ней вполне эффективен стилизованный механизм. Вместе с тем, та же немногочисленность сообщества МСШ создает гораздо более благоприятные, чем в крупной школе, условия для реализации межличностного механизма социализации. Оба эти механизма, таким образом, целесообразно рассматривать в рамках институционального.

Однако не стоит забывать, что эта целесообразность учитывается далеко не

каждой малочисленной школой, поэтому сельский ребенок или подросток нередко включается в описанные механизмы преимущественно в семье и сельском социуме. В любом случае, традиционный механизм играет в социализации сельского школьника гораздо большую роль, чем в социализации его городского сверстника. Помимо несомненных позитивных аспектов этого факта он может иметь и негативные последствия. Это касается, в первую очередь, явного преобладания в традиционной культуре адаптирующих компонентов на фоне столь же явного недостатка условий для конструктивной индивидуализации. Сельское сообщество, сознательно или подсознательно, требует от растущего человека приспособления к традиционным нормам и ценностям, оставляя, как правило, без должного внимания его личностное обособление.

Учитель сельской школы – это один из основных «агентов социализации» личности школьника сельской школы в условиях современного информационного общества. Самореализованная, актуализированная личность учителя сельской школы во все времена была гарантом мудрости, справедливости и эталоном для подражания. Сегодня учитель нуждается в поддержке. Для личностного роста учителей сельских школ необходимо в период повышения квалификации вычитывать психолого-педагогический модуль не 6-8 часов, а добавить 4 часа прикладного характера по теории развития личности. В качестве примера мы рекомендуем теорию А.Маслоу.

А.Маслоу определяет самоактуализацию как «полное использование талантов, способностей, возможностей и т.п.». «Я не представляю себе самоактуализировавшегося человека не как обычного человека, которому что-то добавлено, а как обычного человека, у которого ничто не отнято. Средний человек – это полное человеческое существо, с заглушенными и подавленными способностями и одаренностями».

Маслоу называет следующие характеристики самоактуализирующихся людей:

1) Более эффективное восприятие реальности и более комфортабельные отношения с ней

2) Принятие (себя, других, природы)

3) Спонтанность, простота, естественность

4) Центрированность на задаче (в отличие от центрированности на себе)

5) Некоторая отъединенность и потребность в уединении

6) Автономия, независимость от культуры и среды

7) Постоянная свежесть оценки

8) Мистичность и опыт высших состояний

9) Чувства сопричастности, единения с другими

10) Более глубокие межличностные отношения

11) Демократическая структура характера

12) Различение средств и целей, добра и зла

13) Философское, невраждебное чувство юмора

14) Самоактуализирующееся творчество

15) Соппротивление аккультурации, трансцендирование любой частной культуры.

Создание педагогических условий сохранения и использования в деятельности наиболее соответствующих традиционных приемов: ее изначальной ориентированности на объединение теоретического и практического обучения, которые существуют в образовательном пространстве школы не изолированно, но в тесной взаимосвязи, дополняя и раскрывая содержание друг друга; коллективные формы обучения, рождающие межличностное взаимодействие и диалог. Теоретико-методологические положения конструктивизма и социального конструкционизма рассматриваются

в качестве основы создания педагогических условий для социализации сельских школьников в ситуации кардинальных перемен, происходящих в современном постиндустриальном обществе.

Учитель сельской школы – это один из главных «агентов социализации» личности школьника сельской школы в условиях современного информационного общества.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Насибуллина Р.Д. Социализация сельского школьника в условиях современного информационного общества// Сельский учитель. - 2004. - №2. – С. 12-17.
2. Ясницкая В.Р. Малочисленная сельская школа как фактор социализации: Монография. – Работа выполнена при поддержке гранта РГНФ.

КОНСТРУКТИВИСТСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНИВАНИЮ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ

10 апреля 2014 года Центром уровневых программ ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области проведен областной онлайн-семинар «Формативное оценивание в практике учителя начальной школы».

Участники семинара: сертифицированные учителя 3 (базового) уровня.

Модератор онлайн-семинара – тренер Сейтова Н.Ю.

«География» семинара: г.г. Караганда (гимназия №97), Сарань (СОШ №16), Темиртау (гимназия №1), Сатпаев (гимназия №1), Абайский район (СОШ №1, школа-лицей №14).

Учителя начальных классов Ерохина С.Н., Бурмистрова Р.Ф., Нечипоренко Е.Н., Рубцова О.Е. поделились опытом реализации идей модуля «Оценивание для обучения, оценивание обучения» уровневой программы курсов повышения квалификации.

Педагоги получили подтверждение тому, что формативное оценивание достижений учащихся:

- учитывает потребности и возможности каждого ученика;
- способствует индивидуализации и дифференциации учебного процесса;
- повышает учебную мотивацию и учебную самостоятельность учащихся.

Главный результат применения формативного оценивания: учащиеся могут контролировать собственное обучение и формировать максимум компетенций, необходимых им как в процессе обучения, так и в дальнейшей жизни.

В чате «Две звезды, одно желание» участники онлайн-встречи подвели рефлексивный итог семинара:

- обмен опытом способствует быстрому продвижению в понимании специфики формативного оценивания;
- необходимо организовывать совместную работу учителей в период планирования и анализа форм оценивания, а также в процессе обратной связи;
- все субъекты образовательного процесса, включая родителей, должны знать о формативном оценивании.

ШУБАКОВА К.И.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации
педагогических работников по Карагандинской области,
Центр уровневых программ, тренер

ТАСБУЛАТОВА Д.Ж.

КГУ «Комплекс школа – детский сад»

Поселок Шашубай, Актогайский район Карагандинской области,
учитель немецкого языка, высшая категория

ПРАКТИКА УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ В РАЗВИТИИ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ

Мақалада оқушыларды мәдени мұраларды құрметтеуге тәрбиелеуде жаңа әдістерін қолдану жұмыстары бойынша тәжірибе ұсынылады. Онда, біріншіден туған елінің мәдениетін сіңіру, сонымен қатар заманауи білім беру жағдайында оқушылардың бойында өзара мәдени ынтымақтастық қабілетін дамыту жолдары туралы айтылады.

There is the experience in using of new approach to teaching and upbringing by the learner respect to the culture, his country and development by the learner the ability for intercultural interaction in the conditions of modern education in the article.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *межкультурная личность, толерантность, международные программы обмена школьников, социализация учащихся, педагогика сотрудничества*

Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы определяет программу кардинальных преобразований всех звеньев образовательной системы, в том числе, и среднего общего образования [1]. Переход казахстанской школы на новую модель образования актуализирует организацию учебного процесса. Поэтому особого внимания требует обучение учащихся в сельской местности, особенно в малокомплектных школах (далее – МКШ). Специфика малокомплектных школ заключается в том, что «малокомплектность» подразумевает объединение по вертикали учащихся двух, трех, четырех классов в один класс-комплект, что определяет специфику построения содержания, форм организации учебно-воспитательного процесса, в том числе и по немецкому языку. Все это создает трудности в преподавании и обучении всех предметов, в том числе и иностранному языку. В этих условиях предъявляются новые требования к учителю иностранного языка, так как стержневой фигурой в совершенствовании деятельности школ и обеспечения успешности обучения учеников сегодня является учитель [2, 110].

Вместе с тем, все актуальнее становится необходимость в овладении иностранным языком. Роль иностранного языка становится важной в связи с расширением международного сотрудничества нашей республики. Всем известно, что для расширения международных связей важно не только знать иностранный язык, но и межкультурное понимание. А знание иностранных языков является одним из средств развития межкультурной личности. Иностранный язык открывает путь к свободному

общению людей разных национальностей, сближению культур, взаимопониманию.

В связи с этим в настоящее время большое внимание уделяется иноязычному образованию в общеобразовательных школах Казахстана. Вовлекая учеников в процесс изучения иностранного языка, происходит овладение ими иноязычной культурой. Ученики знакомятся с бытом культурой, искусством и другими достижениями страны изучаемого языка. Таким образом, создаются условия для сравнения двух культур – иностранной и родной.

Но вместе с тем, как показывает практика учителя МКШ, не все ученики одинаково владеют иностранным языком. В этой связи особое место отводится подготовке учителя не только к преподаванию и обучению, но и к воспитанию у учеников уважения к культуре, в первую очередь своей страны, а также к развитию у своих учеников способности к межкультурному взаимодействию. Именно личность учителя играет решающую роль в реализации поставленных целей при изучении иностранного языка.

Современная практика и результаты исследований показывают, что «традиционная» методика преподавания, основанная на трансляции готовых знаний, не может обеспечить эффективное интегрирование новых знаний [2, 46]. Как научить ученика развить глубокое понимание предмета для использования его вне класса?

В поисках решения вышеуказанных проблем, организованный на базе ГУ «Комплекс Школа – детский сад» поселка Шашубай Актогайского района, Ресурсный Центр «Альянс», объединяющий сельские школы сел Тасарал, Торангылык, Ортадересин, при поддержке Филила АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, создал образовательную среду, в которой особое место отводится изучению иностранных языков, в первую очередь, немецкому языку.

Что повлияло на это? Понимание того, что сейчас развиваются различные формы международного общения: международные встречи, выставки, олимпиады, соревнования научных проектов, школьный коллектив поддержал инициативу нового подхода к изучению иностранного языка, а именно, идею об обмене школьниками Германии и сельской школы Шашубай.

Международные программы обмена школьников как нельзя лучше способствуют пониманию у школьников важности изучения иностранного языка в современном мире и потребности пользоваться им как средством общения, познания, самореализации и социальной адаптации, воспитание качеств гражданина, патриота, развитие национального самосознания, стремления к взаимопониманию между людьми разных сообществ, толерантного отношения к проявлениям иной культуры. Участие в международных программах обмена между школьниками из разных стран способствует и активизирует развитие речевой, языковой, социокультурной, компенсаторной, учебно-познавательной компетенции, которые являются составляющими иноязычной коммуникативной компетентности.

При изучении иностранного языка ставится вопрос не просто о процессе обучения, но и о воспитании, социализации учащихся. Эти задачи могут эффективнее решаться в ходе реализации международных программ обмена школьников, так как это неформальное проведение различных мероприятий. Совместная деятельность учеников друг с другом и учеников – учителей, в процессе которой происходит формирование компетентностей, осуществляется личностный подход. Здесь реализуются также межпредметные умения, и все это носит ярко выраженный практико-ориентированный подход.

Программа школьного обмена обеспечивает высокую мотивацию к изучению и использованию немецкого языка в разнообразных формах общения, развивает

коммуникативно-речевую и социокультурную компетенции путем обучения осмысленному восприятию ценностно-значимой информации из области молодежной культуры, формирует сознательный подход к овладению речевыми и языковыми средствами общения, целенаправленно формирует ценностно-ориентационные представления о национально-культурной среде зарубежных сверстников.

Как показала практика, эта программа полезна всем, кто готовится к проживанию или работе за границей, желает в совершенстве изучить язык, находясь в языковой среде, и на себе испытать особенности национального характера носителей языка. Школьный обмен помогает молодому поколению понять, насколько важны казахстанско-германские отношения сегодня для будущего, потому как завтра молодые будут отвечать за политику, экономику, культуру наших стран.

А каким образом можно было этого добиться?

Важная роль отводится в этом процессе использованию новых форм и методов обучения, которые способствуют вовлечению учеников в обучение, развивая их способности к использованию языка в различных ситуациях. Поиск альтернативных методов обучения привел к мысли об использовании проектной методики в практике преподавания и обучения. Как известно, в основу метода проектов положена идея о направленности учебно-познавательной деятельности на результат, так как здесь решается проблема.

Проектная методика является альтернативной формой образовательной деятельности и может рассматриваться как неотъемлемая часть образования и одним из направлений модернизации современного образования. Предмет «Иностранный язык» способствует развитию личности учащихся, формированию его внутренней мотивации к совершенствованию иноязычной коммуникативной компетенции, расширению лингвострановедческих знаний и применению их в различной речевой деятельности. Личность, как подчеркивает И.А. Зимняя, «выступает в качестве субъекта деятельности, она формируется в деятельности и в общении с другими людьми и сама определяет характер и особенности протекания этих процессов» [3].

Используя проектную деятельность учащихся, учитель исходит из того, что она строится на основе использования интерактивных методов обучения. Это:

- Педагогика сотрудничества. Личность школьника здесь является субъектом проектной деятельности. Строятся отношения «ученик – ученик», «учитель – ученик», «учитель – родитель», «ученик – родитель». Все это способствует раскрытию творческого потенциала ученика.

- Коллективная работа в группах. В условиях групповой работы происходит развитие ролевой деятельности в процессе обучения: ученики учатся сотрудничать, вырабатывать общую цель, ставить задачи, ставить конкретные сроки во имя конечного успеха общей работы, развивать адекватную самооценку и оценивать результат коллективного труда, исходя из своего вклада.

- Индивидуализация обучения. Она предполагает как развитие индивидуального творчества школьников, так и творческой деятельности учителя. Роль учителя на разных этапах проекта меняется от роли помощника, консультанта, координатора действий и источника дополнительной информации до функции независимого эксперта на заключительном этапе [4].

Реализация принципа личностного подхода в процессе обучения позволяет создать оптимальные условия развития школьника как личности и субъекта развития и воспитательного воздействия. В отношениях «ученик – ученик», «учитель – ученик», «учитель – родитель», «ученик – родитель» меняется роль родителей. Они становятся

активными участниками образовательного процесса. В ходе подготовки проекта было видно, как они выступают в роли источника информации, координатора, консультанта, развивают креативные способности своих детей, помогают активно использовать технические средства обучения, планировать свои действия, строить взаимоотношения. Это способствовало также и проявлению инициативы и преодолению барьеров, неуверенности, страха у учеников и созданию коллаборативной среды. Ученикам предоставлялась возможность раскрыть творческие способности в рамках заданной темы, самостоятельно добывать необходимую информацию не только из учебников, но и из других источников: справочной литературы, материалов СМИ, интернета, вступая в переписку с зарубежными друзьями, общаясь с «носителями языка» во время международных культурно-образовательных обменов.

Как шел процесс подготовки проекта в школе поселка Шашубай?

Первым этапом стала работа по сбору и обработке информации о немцах, проживающих в нашем поселке. Темы были распределены между разными классами или группами и конечным результатом должны были стать презентации. Созданные школьниками презентации являлись первым уровнем результатов – приобретение знаний, первичное понимание социальной реальности и повседневной жизни. Особое значение здесь имело взаимодействие учеников со своими учителями.

Вторым этапом стала демонстрация презентаций в своем классе другим группам, обсуждение содержания и иллюстративного материала и создания одной презентации от класса с включением фрагментов из всех трех презентаций. Таким образом, был достигнут второй уровень результатов – получение школьником опыта переживания и ценностного отношения к социальной реальности в целом и базовым ценностям общества. Для достижения данного уровня результатов особое значение имело взаимодействие школьников между собой на уровне своего класса. Именно в такой социальной среде ученик приобретает навыки общения и понимает их ценность.

На третьем этапе ученики подготовили презентацию на немецком языке, а затем организовали викторину с учениками параллельных классов. Здесь ученики научились самостоятельно делать выводы, аргументировать их, предлагая свои идеи для обсуждения.

Что это дало? Достижение трех уровней результатов проектной деятельности (речь идет о программах международного обмена школьников) увеличивает вероятность появления эффектов воспитания и социализации детей, и не только, у учеников формируется коммуникативная компетентность, что в свою очередь, влияет на развитие межкультурного ученика.

Все этапы подготовительной работы, выступления, творческие работы способствовали развитию сотрудничества на разных уровнях: ученики – ученики, учителя – ученики, учителя – учителя, ученики – родители, учителя родители, раскрытию творческого потенциала, успешности каждого участника проекта, формированию компетентностей необходимых для общения и получения знаний, желанию повысить свой уровень владения немецким языком. Был замечен интерес к программе по обмену, и, конечно же, осознание каждым участником этого проекта себя личностью.

А в 2004 году учащиеся Ресурсного Центра «Альянс», объединяющего четыре сельские школы сел Тасарал, Торангылык, Ортадересин, Шашубай, приняли участие в международном образовательном проекте по обмену молодежи и школьников по линии Гете-института г. Алматы, в котором участвовали 18 школ Казахстана и 4 школы Киргизии. На этот конкурс был представлен исследовательский проект «Немецкая кухня», основанный на интеграции таких учебных предметов, как немецкий язык,

математика, информатика, технология, зарубежная литература, изобразительное искусство и музыка. Благодаря слаженной творческой совместной работе учеников, педагогов и родителей, проект был удостоен высшей награды – поездкой в Германию.

Так началось сотрудничество и дружба партнерских школ ресурсного центра и Основной школы им. А.С. Пушкина города Берлин. В течение четырех лет в Германии побывали 30 учащихся школы поселка Шашубай. Проект дал возможность познакомиться с Германией, ознакомиться с особенностями немецкого языка, найти новых друзей, а также открыть для себя новые перспективы расширения социокультурного пространства.

Благодаря гостеприимству магнитной школы села Тасарал Ресурсного центра «Альянс», немецкие сверстники смогли глубже познакомиться с национальными традициями и особенностями быта казахского народа. Во время культурно-образовательных обменов со школой в Берлине, учениками поселка Шашубай были созданы проекты: «Незабываемая поездка по Берлину», «Любимое немецкое блюдо», «Технический музей», «Музеи на острове». В процессе работы над проектами школьники знакомились с образом и уровнем жизни рядовой немецкой семьи и достопримечательностями столицы Германии. Аналогичные проекты выполнялись на «казахстанском» материале. Ученики выпускали буклеты с достопримечательностями городов Астаны и Караганды, Балхаша, а также прекрасной природы Актогайского района совместно с родителями.

Что было полезным? Именно в таком диалоге культур лучше познаешь культуру своей страны, проникаясь уважением к другим народам. Для учеников представлял также огромный интерес опыт Германии в сфере охраны окружающей среды и устойчивого использования природных ресурсов, развития альтернативных источников энергоснабжения. В 2010 году, завершая Год Казахстана в Германии, инициативная группа старшеклассников РЦ и магнитной школы Тасарал, приступила к работе в Международном экологическом проекте «Вода и энергия».

Какие навыки приобрели ученики? В ходе практических исследований ребята изучили состав гидробионтов озера Балхаш и исследовали состояние ее берегов, провели опрос рыбаков, произвели обход берега, выявив причины загрязнения. В этом международном проекте учащиеся школ поселка Шашубай, сел Тасарал и Ортадересин получили третье место. Коллективная работа была отмечена сертификатом и дипломом третьей степени, а школьная библиотека пополнилась ценными книгами, которые были подарены организаторами конкурса.

Интерес к изучению немецкого языка в школах Ресурсного Центра возрастает, благодаря вовлечению школьников в проектную деятельность, которая, безусловно, развивает в ребятах не только языковую компетенцию, но и жизненно важные компетенции, имеет конкретный, созидательного характера результат их исследований. Поэтому 2011-2012 учебный год стал для ребят следующей ступенькой в познании культуры другого народа через метод проектов. 15 учащихся школы приняли участие в конкурсе исследовательских проектов по международной Программе обмена школьников и молодежи по линии Гете-института г. Алматы по теме «20 лет распада Советского Союза, 20 лет падения Берлинской стены». В работе рассматривались условия сохранения идентичности немецкого народа в период СССР и в условиях современного независимого Казахстана. В основу содержания проекта входили материалы, связанные с сопоставлением реальных фактов из жизни конкретных жителей поселка Шашубай, а также интервью с работниками из немецкого общества «Wiedergeburt» города Балхаш. Благодаря победе в конкурсе по

международному проекту по обмену молодежи и школьников по линии Гете-института г.Алматы, учащиеся школы Шашубай, в октябре 2012 г. вновь посетили своих немецких сверстников. Это уже вторая совместная победа шашубайских школьников и ребят из магнитных школ ресурсного центра. На данный момент партнером школы является гимназия города Вайльмюнстер, которая находится в западной части Германии на федеративной земле Гессен.

Тесное общение немецких и шашубайских учащихся, их проживание в гостевых семьях и регулярное посещение школьных занятий и внешкольных мероприятий формировало позитивный образ страны изучаемого языка, расширяло реальную мотивацию для изучения иностранного языка и иной культуры. В ходе обмена самым главным являлось правило – принимать решения совместно, учитывая интересы каждого, в чем-то отказывать себе в пользу интересов другого. Какое воспитательное значение имела данная деятельность? Ученики научились брать ответственность за свою работу и за других участников. Совместными усилиями каждый включался в проектную деятельность, и что не менее важно – в общий досуг.

Какие выводы можно сделать? Несомненно, велика роль школьных обменов, международных конкурсов в возможности приобщения к культурным ценностям носителей изучаемого языка, в формировании толерантного сознания и способности участвовать в непосредственном диалоге культур. Но использование инновационных технологий не дань моде, а необходимость, продиктованная временем. Учителю МКШ предстоит создавать комфортные условия для обучения ученика, учитывать его образовательные потребности, слышать «голос ученика», помогать ему в преодолении не только языковых барьеров, но и неуверенность, страх, боязнь высказывать собственное мнение и размышлять о своем обучении, развивая навыки межкультурного общения.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы. – Астана, 2010. – 70 с.
2. Программа курсов повышения квалификации педагогов общеобразовательных школ Республики Казахстан (третий базовый уровень), www.cpm.kz. 2012.
3. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.: Просвещение, 1991.
4. Полат Е.С. Метод проектов // Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 2002. – С. 69-75.

СМАҒҰЛОВА Қ.Ғ.

«Өрлеу» біліктілікті арттырудың ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты,
Тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасы, аға оқытушы

БЕЙІНДІК ОҚЫТУДЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫНДА ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

В статье на основе анализа работы Ресурсных центров Карагандинской области раскрываются вопросы организации профильного обучения в сельской школе. Ресурсный центр рассматривается как средообразующий механизм профильного обучения старшеклассников.

On the basis of analysis of a Karaganda Region's Resource Center, in the article revealed the organization of school education in rural schools. Resource Centre is regarded as habitat-forming mechanism of Special Education high school students.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *инновациялық жоба, тәжірибелік-эксперименттік бағдарлама, ресурстық орталық, оқу сессиясы, бейіндік оқыту*

Кез келген елдің болашағы білім беру жүйесіне және зиялы қауымның деңгейіне байланысты болғандықтан, Қазақстан халқына да әлемнің дамыған елдерімен тең дәрежеде білім беру қажеттігі күмән тудырмайды. Әлемдік білім кеңістігіне еркін енуді көздейтін отандық 12 жылдық білім беру жүйесі туралы сөз қозғағанда, ең алдымен, білім мазмұнын жаңарту мәселесі өзектілігімен ерекшеленеді.

Білім беруді дамыту мемлекеттік бағдарламасы – ҚР 2020 жылға дейінгі даму стратегиялық жоспарын жүзеге асырудың өзекті бағыттарының бірі. «Елді жаңғырту стратегиясын іске асырудың табыстылығы, ең алдымен, қазақстандықтардың біліміне, әлеуметтік және дене болмысын, көңіл-күйлеріне байланысты» деп атап көрсетті Қазақстан Республикасының Президенті Назарбаев Н.Ә. «Жаңа онжылдық - жаңа экономикалық өрлеу-Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» атты Қазақстан халқына жолдауында [1, 1].

Осы міндеттерді жүзеге асыру барысында Қарағанды облысының білім бақармасының 2008.03.11. №422 бұйрығына сәйкес білім беру ұйымдарында инновациялық жобаларды іске асыру қолға алынды. Қазір Қарағанды облысы білім беру ұйымдарында 14 инновациялық жоба жұмыс жасауда. Соның бірі – Ресурстық орталық жобасы. Орта, кәсіптік білім берудің 12 - жылдық құрылымы оқыту жүйесін реформалауға, білім берудің инновациялық үрдіс жағдайларына ресурстық орталықтар құру қажеттілігін тудыруда, ол ресурстық мектептердегі педагогикалық қызметкерлерінің кәсіби шеберліктері мен білім беру үрдістерін дамытуға ықпал етеді.

Бұл инновациялық жобалар Қарағанды облыстық мемлекеттік және білім беру қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау институты жетекшілігімен облыс мектептерінде білім сапасын көтеру мақсатында кезең-кезеңмен жүзеге асырылуда.

Ақтоғай ауданы, К.Байсейітова атындағы оқытудың ресурстық орталығы да

тәжірибелік-эксперименттік бағдарламаның негізінде жұмыс жасауда. Аталған РО-тың мақсаты – ауыл жағдайында білім алушылардың мүдделерін, бейімділігі мен қабілеттерін ескере отырып, сапалы білім беруді қамтамасыз ету [3, 4].

Бағдарлы оқытуды ұйымдастыру бағдарлау процесінің екі құраушысын ескереді: бағдарлау бағыты және оқыту бағдары. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептерінде оқытуды бағдарлау қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттарында жүзеге асырылады [2, 22]. Жаңа мазмұндағы білім жүйесін мектеп өміріне енгізуде К.Байсейітова атындағы орта мектебі базасында РО білім беру кеңістігі құрылып, білім беру саласының әлемдік үрдістері мен жасөспірімдік жас ерекшеліктеріне барабар үлгіде, мемлекеттік-қоғамдық мүдделерге, тұлғаның мүдделеріне сәйкес келетін мектептің үлгісін жасауда айтарлықтай тәжірибе жинақтады. Ресурстық орталық оқу үрдісінің нәтижелілігін көтеру, шағын құрамды мектеп түлегінің өмір сұраныстары мен бәсекеге даяр болуы: оқушының білім мен білік, дағдыларды теріп қана қоймай, өздігінен білім алуға құлшынысын ояту, сабақтастық ұстынымдарын сақтай отырып, кәсіби бағытқа бейімделген, адамгершіл, тілдік функционалдық сауаттылығы, саяси-құқықтық, жаратылыс заңдылықтары бойынша білім негіздері қалыптасқан интеллектуалды іскер тұлға тәрбиелеуді парыз етіп ұстанады.

Бейіндік білім беруді енгізудің мақсаттарының бірі ретінде тілек білдірген барлық оқушыларға өзінің жеке икемділіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес сапалы білім алудың қолайлылығын және таңдаған бағытқа сәйкес пәндерін базалық кеңейтілген және тереңдетілген деңгейлерде оқытылуын қамтамасыз ету, әрі қарай оқу бағытынын таңдауы үшін жағдайлар жасау болып табылса, ресурстық орталықта бір сыныпта екі бағытты қатар ұйымдастыру құрамындағы магниттік мектептерде бала санының шектеулігіне байланысты проблема туындатты. Мысалы: Ж.Кеңесбаев атындағы мектеп-жаратылыстану-математикалық бағытты, К. Байсейітова мен Н. Әбдіров атындағы мектептер – қоғамдық-гуманитарлық бағыттарды таңдаған. Осы проблеманы шешуде ресурстық орталықтың әдістемелік кеңесі оқушылардың қызығушылықтарын, икемділіктерін неғұрлым толық ескеріп, жоғары сынып оқушыларының білім алуды жалғастыруға қатысты кәсіптік мүдделеріне сәйкес оқытуды саралау мен даралауға мүмкіндік беретін оқу сессияларын ұйымдастыруды тиімді құралы ретінде ұстанды.

Оқу сессияларының мазмұны оқушының шығармашылық мүмкіндіктері мен танымдық белсенділіктерін арттыру, бейіндік оқытуға көшу шараларын жүзеге асыратын бағытта құрылды. Сессиядағы бағдарлы оқыту барлық 10 сынып оқушылары үшін және олардың қызығушылықтары ескеріле отырып, жекелеген пәндерді тереңдетіп оқыту емес, ауқымы кең білімдік кеңістікті құруға негізделді.

Оқу сессияларында екі бағыттағы бейіндік пәндерді оқыту бойынша «Өрлеу» БАҰО АҚ Қарағанды облысы филиалы оқытушылары даярлап, ұсынған «Ресурстық орталық мектептеріне арналған жаратылыстану-математика және қоғамдық-гуманитарлық бағыттардағы бейіндік оқыту бойынша оқу пәнінің әдістемелік нұсқаулар жинағы» басшылыққа алынды.

Нұсқаудағы РО мектептеріндегі 10 сынып оқушыларына арналған екі бағыттағы оқу пәндері бойынша бейіндік оқыту бағдарламасы берілген пәндердің РО мектептерінің материалдық базасы және оқытушы кадрлардың мүмкіндіктерін ескере отырып қолдануға икемделген модульдерге бөлінген. 1 модульде оқушыларға міндетті білімді оқыту қамтамасыз етіліп, екі бағытқа да ортақ тақырыптар қамтылады.

Екінші модуль бірінші модульде қамтылмаған инварианттық білім мазмұнын қарастырады, сессиядағы сабақ мазмұны екінші модуль негізінде анықталады. Мысалы: I тоқсан, 10 сыныптың математика курсы. I тоқсанда 9 оқу апта, демек $3 \times 9 = 27$

/сағ./ қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы математика. Ал жаратылыстану-математика бағытында $4 \times 9 = 36$ /сағ./ /алгебра – 18 сағ., геометрия – 18 сағ./ оқуы тиіс еді, демек оның 27 сағатын жалпы мектепте оқитын болса, қалған 9 сағатын ресурстық орталыққа сессияға келгенде оқиды.

3, 4-модуль мазмұны мектеп мұғалімдері күшімен дайындалады. 3 модульдегі қолданбалы курстар бейіндік оқытудың құрамына кіріп, негізгі бейіндік пәндерді оқытуды және маманданудың ішкі бейімін қолдау қызметін атқарады. Білім беру бағдарламасының жүзеге асырудың бір түрін ұйымдастыра отырып бейіндік пәндер бойынша білім, еп, дағдыны кеңейтті, оқушылардың қолданбалы дайындығын қалыптастыру мүмкіндіктерін туғызады.

4-модуль таңдау курстары базистік оқу жоспарының оқушы компоненті есебінен жүзеге асырылады, бейіндік оқытуға енгізілмей, оқушының жеке тұлғалық қалыптасуын қамтамасыз етеді.

Сабақ кестесі 3 бөлімнен тұрады. 1 Бөлімде II модуль мазмұнына байланысты кіру тестері, әр бағыттың ерекшелігіне байланысты тереңдете, дамыту бағытындағы тақырыптар қарастырылады. Мысалы жаратылыстану-математика бағыты бойынша математика, химия, биология, география, физика пәндері, қоғамдық-гуманитарлық бағыт бойынша қазақ тілі, орыс тілі, шетел тілі, қоғамдық білім негіздері, өнер пәндері оқытылады. Модульдік, сын тұрғысынан ойлау, ақпараттық технология, саралап-деңгейлеп оқыту технологиясы бойынша пәндік сабақтар мен зертханалық, сарамандық, тәжірибелік жұмыстар атқарылады.

Сабақ кестесінің екінші бөлімінде мектеп ұсынған элективті курстардың ішінен оқушылардың өз қалауымен, таңдауы бойынша игеретін өзіндік жобалық зерттеу әрекеттерін ұйымдастыруға бағытталған оқу жоспарының вариативтік бөлігі қамтылады. Мысалы: сессия алды жұмыстарында жүзеге асқан әрекеттене байланысты оқушыларға екі бағытта таңдау курстары ұсынылды «Жоғары математика бастамалары», «Қиын есептер», «Агрохимия», «Агрофизика», «Өлкетану», «Компьютерлік графика», «Күләштану», «Қазақ әдеби тілінің тарихы», «Шешендік өнер», «Іскер орыс тілі», «Іскер қазақ тілі», «Іскер ағылшын тілі», «Развитие речи», «Әлем әдебиеті», «Тіл мәдениеті», «Құқықтық логика», «Мәдениет тану», «Экология негіздері», «Ұлттық дүниетаным» сияқты курстар ұсынылды.

Сессия кезінде жаратылыстану-математика бағыты бойынша «Жоғары математика бастамалары», «Агрохимия», «Агрофизика», «Экология негіздері», «Компьютерлік графика», қоғамдық-гуманитарлық бағыт бойынша «Қазақ әдеби тілінің тарихы», «Шешендік өнер», «Іскер орыс тілі», «Іскер қазақ тілі», «Іскер ағылшын тілі» таңдау курстары таңдалды, оқу-тәрбие үрдісінің жаңа түрдегі әдіс тәсілдері қолданыла отырып оқушының жеке тұлғалық қалыптасуын қамтамасыз етті. Жобалау әдісі тиімді пайдаланылған қолданбалы курстар оқушы бойындағы ақпараттық жобалау, рольдік жобалау, лингвистикалық, зерттеушілік мүмкіндіктерін ашуға көмектеседі, шығармашылық зерттеушілік мәселелерді шешуге бағытталған оқушы іс-әрекетін ұйымдастырып, танымдық біліктілігін дамыту, білімді өздігінен игеріп әрі қолдану дағдысын, өзгермелі ортаға тез бейімделу қабылетін қамтамасыз ету қарастырылған.

Білім берудің жоғары сатысындағы оқушылардың бейіндік оқыту мазмұнын анықтауға оқушылардың қызығушылығы, қабылет-қарымдары, жеткен жетістіктері мен таңдаған мамандықтары көрсеткіш ретінде қабылданады десек те, оқушылардың өздеріне қатысты аталған көрсеткіштерден бөлек ата-аналардың үміті, қоғамдағы әлеуметтік өзгерістер, аумақ ерекшеліктері де белгілі дәрежеде есепке алынады. Оның нәтижесін РО психологтары жүргізген зерттеулер нәтижесінен көруге болады.

Оқушылардың оқу бейінін таңдауы – бейіндік оқыту құрылымының негізі, сондықтан оқушыларға үнемі ізденісте болып өз жолын табуына, жеке оқу маршрутын анықтауына көмек көрсетуіміз басты назарда болуы тиіс.

Бейіндік оқыту оқушылардың өздігінен іздену, таным әрекеттері үлесінің айтарлықтай ұлғаюымен де ерекшеленеді, яғни оқыту бағытын таңдағанда саралаудың екі - ішкі және сыртқы түрлерін есепке алу тиімді болмақ.

Сыртқы саралау – тұрақты жұмыс тобы оқушыларды, оқу мазмұны мен мақсаты, түрі мен әдісін жүйелі түрде сараптап және балалардың үстем ортақ қасиеттерін / қызығушылығын, шығармашылық қабылеттерін, жұмыс қабылеттерін/ ескере отырып жүзеге асырады.

• Ішкі саралау оқушылардың типологиялық қабылеттеріне құрылып, тұрақты жұмыс тобы ішінен оқыту мақсаты мен әрекет нәтижесіне байланысты уақытша іріктелген топтан тұрады.

Ізденіс жұмысының мазмұны

	Ізденіс жұмысының мазмұны
Қыркүйек – сессия алды жұмыстар	Оқушының қалауы бойынша курсты таңдауы, бекіту, курстың I модулі бойынша зерттеуді кеңейту жолдарын қарастыру, жоба тақырыбын анықтау.
Күзгі сессия	Жобалау әрекетіндегі зерттеудің I кезеңін жүзеге асыру
Сессия аралық жұмыс	1.Жобалау әрекетіндегі зерттеудің I кезеңі бойынша дербес маршрутты парақтар, нұсқаулар бойынша әрекет 2.Оқушы күнделігін жүргізу 3.Жұмыс портфолиосын жинақтау 4.Оқушы әрекетіне талдау /түзету,кеңес/
Қысқы сессия	Жобалау әрекетіндегі зерттеудің II кезеңін жүзеге асыру. I кезеңнің оқушы портфолиосын бағалау
Сессия аралық жұмыс	1.Жобалау әрекетіндегі зерттеудің I кезеңі бойынша дербес маршрутты парақтар, нұсқаулар бойынша әрекет 2.Оқушы күнделігін жүргізу 3.Жұмыс портфолиосын жинақтау 4.Оқушы әрекетіне талдау /түзету, кеңес/
Көктемгі сессия	Жобалау әрекетіндегі зерттеудің III кезеңін жүзеге асыру. Оқушы портфолиосын рейтингісін шығару, бағалау
Сессия аралық жұмыс	Жоба жұмыстарын қорғауға дайындау, рәсімдеу
Қорытынды	Жобаларды қорғау. Рефлексия

Оқу сессияларының мақсаты, міндеттеріне және олардан күтілетін нәтижелерге орай, оқушылар жеткен жетістіктердің арнаулы өлшеуіштер жүйесі құрылған.

1. Білім, еп-дағдыны, тексеруге арналған тестер топтамасы, бақылаулар.
2. Оқушылардың қызығушылығы мен психологиялық ахуалын бақылауға арналған сауалнамалар жүйесі
3. Әрекеттер негізінде қалыптасатын құзырлықтарды бағалау парақтары
4. Оқушы портфолиосы
5. Оқушы, мұғалім күнделігі

6. Жобалау әрекетіндегі - өнім

Сонымен, жоғарыда көрсетілген әрекеттердің барлығы К. Байсейітова атындағы ресурстық орталық базасында өткен күзгі, қысқы, көктемгі оқу сессияларында жүзеге асқанын ескерсек әрекеттердің нәтижесін төмендегі зерттеулер қорытындысы арқылы бағалауға болады.

1. Оқушылардың жалпы білімі мен біліктілік дамуының көрсеткіші

2. Оқушылардың тұлғалық қасиеттерінің даму динамикасы

3. Ата-аналар, мұғалімдер, оқушылар арасында ресурстық орталықта оқуға көзқарасын анықтаудағы әлеуметтік зерттеулердің нәтижесі.

Кез-келген инновациялық үрдіс эксперимент жасауды қажет ететіндіктен, бұл білім беруді дамытудың тиімді жолдарын, білім берудің жаңа сапаға көтерілу жолдарын (деректілікті, шешімталдықты, ұсынысқа қабілеттілікті, көргенділікті, бейімделгіштікті, әлеуметшілдікті, оқу мен әлеуметтік құзыреттілікті, жұмыстың жаңа тәсілдері мен әдістерін) қамтамасыз етілуі тиіс. Сонымен қатар оқытудың жетекші құралы болып табылатын білім беру үдерісін, мақсаттарын, құрылымын ұйымдастыруды, басқаруды, ақпараттық және оқыту технологияларын, білімді мониторингілеуді жүзеге асырғанда ғана жұмыс нәтиже береді..

Қорыта айтқанда, ресурстық орталық пен магниттік мектептердің барлық кадрлық, материалдық-техникалық және оқу-әдістемелік мүмкіндіктерін пайдалана отырып, ауылдық жерде толыққанды базалық және бейіндік білім беру қамтамасыз етуге жағдай жасауға қадам жасалып отыр. Оқушылар келешекте кәсіби мамандануына қажетті қазіргі ақпараттық технологияларын меңгереді. Сонымен бірге оқушылар өз отбасынан алшақтамай қалыпты өмір сүру жағдайында оқытылып, әр оқушы жеке дамуына, түрлі білімділік қажеттілігін қанағаттандыруға, сапалы біліммен қамтамасыз етілуіне, сәтті әлеуметтендірілуіне мүмкіндік алады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана, 2014.
2. ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010.
3. ҚР Тілдерді дамыту мен қолдаудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2011.
4. Муканова С.Д. Проектирование рабочих учебных планов профильного обучения в 10-11 классах общеобразовательных учебных заведений. – Методическое пособие. – Алматы, 2005.
5. Контаев С.С. Ресурсный центр как средство обеспечения качества образования в сельской местности// 12 летнее образование. – 2006. – №4

ЖУКОВА А.И.

КГУ «Основная школа № 37» г. Караганды,
учитель начальных классов

РАЗВИТИЕ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ СЕЛЬСКОЙ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ

Шағын жинақталған мектеп жағдайындағы бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу дамуы мәселелерінің өзектілігі сипатталады. Сөйлеудің дамуы бойынша жұмыстардың негізгі бағыттары анықталады. Оқытудың коммуникативтік-әрекеттік тәсілдемесінің қажеттілігі дәлелденеді. Бейнелеу өнері шығармаларын қабылдау негізінде коммуникативтік-сөйлеу дағдыларын дамыту бойынша жұмыс жүйесі көрсетіледі.

Article describes the urgency of the development of speech of younger schoolboys in the conditions of small rural schools. The main directions of the development of speech are defined. Necessity of communicatively-active approach to learning are defined. The system work to develop communicative speech abilities based on the perception of works of art describes.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *развитие речи, коммуникативно-деятельностный подход, коммуникативно-речевые умения, речевая деятельность*

Проблема развития речи младших школьников является одной из самых актуальных в современной методике обучения в начальной школе. В малокомплектной школе указанная проблема резко обостряется, т. к. специфика организации обучения в малокомплектной школе снижает частоту общения учителя с классом в два-три раза. Большой объем самостоятельной работы не дает возможность учащимся рассуждать в процессе выполнения арифметических действий, грамматических разборов и т.п. Также недостаточно времени уделяется пересказам, обсуждению текстов и т.д.

Таким образом, условия сельского социума и ограниченность сферы общения в малокомплектной школе порождают недостатки развития коммуникативных умений учащихся. В связи с этим, необходима специально организованная работа по развитию речи учащихся сельской школы.

В работе по развитию речи выделяют, как правило, следующие направления:

- работа над звуковой стороной речи,
- словарная работа (обогащение, уточнение и активизация словарного запаса),
- работа над предложениями и словосочетаниями в плане развития речи,
- развитие связной речи.

Важнейшим условием развития речи учащихся сельской школы является потребность в высказывании, повышение речевой мотивации, желание выразить свои мысли и чувства. Это требует определенной организации коммуникативно-деятельностного подхода к обучению.

Коммуникативно-деятельностный подход к обучению - это такая организация учебного процесса, основу которого составляет коммуникативное взаимодействие учащихся, обеспечивающее участие каждого из них в качестве не только объекта, но и субъекта познавательной деятельности [1].

Использование коммуникативно-деятельностного подхода в обучении младших

школьников в условиях совмещенных классов-комплектов способствует формированию речевой коммуникации и повышению уровня успеваемости.

Вторым условием развития речи является наличие содержательной основы для высказывания, когда ребенок не только хочет говорить, но и может о чем-то сказать. Для этого необходимо проводить работу по расширению и уточнению представлений детей об окружающем мире как непосредственно, с помощью наблюдений, так и опосредованно, с помощью книг, картин, рассказов других людей.

Развитие речи детей затруднено без овладения ими определенной формой речевого высказывания, разнообразными средствами его построения. Реализации этого требования способствует усвоение моделей различных текстов и осознанное их использование для создания речевых сообщений.

Следующим необходимым условием развития речи детей является освоение ими языковых средств, необходимых для создания конкретного текста, выработка у них умения отбирать и использовать эти средства в зависимости от ситуации общения.

Также необходимо введение учащегося в речевую ситуацию и умение ориентироваться в ней, т.е. ясно представлять себе собеседника, условия речи и задачи общения.

Таким образом, чтобы общаться учащийся сельской школы должен владеть целым рядом умений:

- во-первых, уметь быстро и правильно ориентироваться в условиях общения,
- во-вторых, уметь правильно спланировать свою речь, правильно выбрать содержание акта общения,
- в-третьих, найти адекватные средства для передачи этого содержания,
- в-четвертых, уметь обеспечить обратную связь.

Если какое-либо из звеньев акта общения будет нарушено, то говорящему не удастся добиться ожидаемых результатов общения – оно будет неэффективным [2].

Рассмотрим, как организуется развитие коммуникативно-речевых умений на основе восприятия картин.

Систематическая работа по развитию речи младших школьников, содержание которой строится на основе восприятия картин, может формировать у детей сложное учебное умение, объем которого включает в себя как наиболее общие коммуникативно-речевые умения, так и специальные, связанные именно с анализом живописного произведения.

Все коммуникативно-речевые умения, направленные как на восприятие готового текста, так и на создание собственного, можно объединить в несколько групп в соответствии с такими сторонами текста, как его содержание, структура и языковые средства.

Первая группа включает умения, связанные с пониманием речевого сообщения. Среди них можно назвать следующие умения:

- отбирать и систематизировать материал в соответствии с темой или основной мыслью; понимать тему текста и определять его границы;
- понимать основную мысль текста и выражать ее в собственном речевом высказывании;
- понимать заголовок текста и прогнозировать на его основе содержание, а также озаглавить текст в соответствии с темой или основной мыслью речевого высказывания;
- выделять в данной теме микротемы;
- выделять в тексте ключевые слова, словосочетания и предложения и с их помощью определять основное содержание текста;

- догадываться по контексту о значении незнакомых слов;
- формировать вопросы по созданию текста и в связи с ним.

Вторая группа – это умения, связанные с построением текста, осознанием его структуры, например такие, как:

- делить текст на логически законченные части;
- составлять план готового текста, т.е. определять главную мысль каждой части и выражать ее одним предложением, а также планировать собственные речевые высказывания;
- составлять вступительные и заключительные части своего речевого высказывания и выделять их в готовом тексте;
- определять и устанавливать основные средства связи в данном тексте;
- перестраивать текст в соответствии с другими речевыми задачами.

Третья группа – это умения, связанные с языковыми средствами. Здесь выделим следующие умения:

- пользоваться фонетическим, лексическим, синтаксическим богатством языка;
- отбирать языковые средства в соответствии с определенным стилем речи.

Четвертая группа – включает умения, связанные с текстом в целом, со всеми его сторонами, например следующие умения;

- совершенствовать собственный текст. Это самое сложное умение, овладение которым свидетельствует о быстром продвижении ребенка в речевом развитии;
- прогнозировать возможные трудности при решении речевой задачи и намечать пути и способы их преодоления;
- прогнозировать несколько вариантов речевого высказывания на одну тему или в соответствии с одной и той же основной мыслью;
- организовать индивидуальную (самостоятельную) работу в соответствии с предложенным образцом (моделью, алгоритмом);
- организовать парную и групповую работу по решению задач [3].

Система упражнений по развитию речи младших школьников на основе восприятия произведений изобразительного искусства предопределяется структурой и содержанием учебной деятельности младших школьников. Упражнения объединены общей целью, соотносящейся с коммуникативно-деятельностным подходом к речевому развитию учащихся. В их основу положены речевые умения, основным из которых является умение создавать речевое высказывание.

Упражнения как виды речевой деятельности ставят учащихся в ситуацию многократного и вариантного применения полученных знаний и умений в различных связях и условиях. Упражнения формируют не только способность анализировать произведения изобразительного искусства, намеренно использовать различные средства речевой выразительности, конструирования текстов, но и требуют от учащихся решения разнообразных учебных задач, что обеспечивает интенсивную работу мышления, направленную на поиск путей и средств решения, активность и самостоятельность школьников.

По характеру учебных действий учащихся упражнения, используемые нами при работе с картинками, могут быть разделены на следующие виды:

- рассматривание картины с заданиями обнаружить то или иное средство, в том числе тесно связанное с содержанием и композицией произведения изобразительного искусства;
- сопоставление тематически сходных произведений изобразительного искусства, беседа по картине и ее анализ;
- работа по обогащению словарного запаса учащихся;

- восприятие, воспроизведение и переконструирование учащимися текста образца, связанного с содержанием картины, историей ее создания, жизнью и творчеством художника;

- создание сочинений, связанных с восприятием картины, на основе образца, моделей, опорных компонентов, по заданному началу, середине или концу;

- написание сочинений по заданной или основной мысли в соответствии со стилем, типом речи, жанром речевого высказывания;

- упражнения комплексного характера.

Рассмотрим более подробно, какие виды упражнений могут быть включены в каждую из групп.

Первая группа упражнений предполагает формирование таких коммуникативно-речевых умений, как умение определять тему, основную мысль картины, наиболее яркие изобразительные средства (цвет, свет, соотношение центра и фона и др.), умение различать картины различных жанров и тем, полотна, созданные разными художниками.

Вторая группа упражнений – это упражнения, направленные на синтез различных образных решений в рамках одной и той же темы, сюжета, идеи, средств выразительности. Их целью является развитие ассоциативности мышления детей, эмоционального отношения к произведениям различных видов искусства, формирование умений сравнения и обобщения художественных явлений.

Третья группа упражнений направлена на формирование умения выполнять доступный младшим школьникам целостный анализ произведения изобразительного искусства в единстве его содержания, структуры и изобразительных средств.

Четвертая группа упражнений предполагает обогащение словаря учащихся, с помощью которого можно не только проводить анализ картины, но и создавать собственные речевые высказывания на основе восприятия произведений изобразительного искусства

Пятая группа упражнений направлена на создание сочинений по картине на основе образца

Шестая группа упражнений – это упражнения творческого характера, направленные на формирование у младших школьников всего комплекса коммуникативно-речевых умений на основе восприятия и осмысления картины. В основном это упражнения, предполагающие написание различных сочинений.

На основе содержания картин возможно проведения диктантов.

Диктанты являются одним из основных видов орфографических упражнений. По своим целям, характеру, способам они отличаются большим разнообразием, что позволяет использовать их и для развития речи учащихся.

Творческий, свободный и выборочный диктанты предполагают определенное изменение диктуемого текста.

Например, при проведении выборочного диктанта «Звуки весны»: «На картине И.И. Левитана «Март» передано состояние весенней природы. Мы можем здесь услышать радостно-тревожные звуки пробудившейся жизни. Поет звонкая, веселая капель. Тихонько шуршит снег, сползающий с крыши дома, согретого солнцем. На фоне нежно-голубого неба качаются и как бы шепчутся между собой тоненькие деревца» запись учащихся будет выглядеть следующим образом:

звук звонкая поет

капель шуршит шепчутся

Свободный диктант представляет собой вид упражнения, сочетающий в себе

черты и диктанта, и изложения.

Творческий диктант может иметь два варианта: с изменением и с дополнением текста. Первый вариант предполагает замену одних слов, словосочетаний или предложений другими в соответствии с заданием. Второй вариант предполагает вставку в исходный текст отдельных слов, словосочетаний, предложений, начала или конца [4].

Эффективность использования коммуниктивно-деятельностного подхода в учебном процессе повышается, если он дополняется разнообразной внеучебной работой, расширяющей сферу общения и закрепляющей коммуникативные умения и навыки учащихся, приобретенные в учебном процессе [1].

На основании вышесказанного мы можем сделать вывод, о том, что развитие речи – одна из важнейших и наиболее сложных задач уроков русского языка. С этой целью необходимо проводить разнообразные творческие работы, направленные на развитие воображения, мышления, пробуждающие у учащихся наблюдательность и чувство языка.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Курганская Л.М. Коммуниктивно-деятельностный подход к обучению в малокомплектной начальной школе (На материале изучения родного языка): дис. ... канд. пед. наук. – Белгород, 1999. – 198 с.
2. Соловейчик М.С. Развитие речи: теория и практика. – М.: Просвещение, 2006. – 238 с.
3. Ладыженская Т.А. Система работы по развитию связной устной речи учащихся: Монография. – М.: Педагогика, 1975. – 252 с.
4. Политова Н.И. Развитие речи учащихся начальных классов. – М.: Просвещение, 1984. – 192 с.

74711

